

PORADNIK

bibliotekarza

MIESIĘCZNIK

TREŚĆ

60 lat SBP. Wywiad z Dyrektorem Witoldem Stankiewiczem. Rozmawiała Władysława Wasilewska	309
JADWIGA GŁOGOWSKA. Bibliotekarze, nauczyciele i uczniowie organizatorami obchodów 60-lecia Rewolucji Październikowej	313
MARIA PAWLIK. Gminna Biblioteka Publiczna w Borzęcinie	315
NIEDALEKO GMINY	
JAN BURAKOWSKI. Trudno ich przecenić — więc doceniajmy	319
CECYLIA GUGULSKA. Jeszcze o dokumentacji pracy biblioteki szkolnej. Felieton polemiczny	320
ZBYSZEK GAJDOSZ. Nieoczekiwane spotkanie	322
SYLWETKI BIBLIOTEKARZY	
Jadwiga German (1906—1977) Z. D.	324
MARIA PROKOPOWICZ. Konferencja na temat wychowania estetycznego przez muzykę	325
Zbierajmy stare druki do Biblioteki Stanisławowskiej na Zamku Królewskim w Warszawie	326
WŚRÓD KSIĄŻEK	
ZOFIA DĄBROWSKA. Z badań nad czytelnictwem nauczycieli (J. Andrzejewska: <i>Kultura czytelnicza nauczycieli szkoły podstawowej</i> . Warszawa WSIP 1977)	327
DANUTA WERESZCZYŃSKA-CHORYŃSKA. Praca bibliotek szkolnych w publikacjach Instytutów Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych	330
TEMATYCZNE ZESTAWIENIA KSIĄŻEK	
EDWARD PIGOŃ, MONIKA ZIOMEK. Książka a chorzy. Biblioteki i czytelnictwo w ośrodkach leczniczych	335
MAREK CZECHOWSKI. Stanisław Przybyszewski. W 50 rocznicę śmierci pisarza 1927 — 23 IX — 1977. Zestawienie bibliograficzne	344
IZABELLA STACHELSKA. Nowe książki dla dzieci i młodzieży	348
SŁOWO WIATR — PISMO GRUNT	
abe. Od myślenia do działania	351
LEOKADIA OPLAWSKA. Księgozbiór podręczny gminnej biblioteki publicznej	355

INDEKS 36959

Nakładem — Wydawnictwa „Czasopisma Wojskowe”, ul. Grzybowska 77, 00-950 Warszawa, tel. 20-42-85, tel. wojskowy 337-67

Redaguje kolegium. Redaktor naczelny: WŁADYSŁAWA WASILEWSKA
Wydawca: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Adres redakcji i administracji: 00-953 Warszawa, Konopczyńskiego 5/7, tel. 27-08-47.
Konto PKO: Warszawa I OM 1531-2411. Prenumerata roczna 48 złotych.

Cena zł 4,— Podpisano do druku i druk ukończono w lipcu 1978 r. Zam. 1205.

Nakład 11 500 egz. Ark. druk, 3,5 ark. wyd. 4,25. Papier ilustr. V kl g. S-83

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

11-12
337-338*

ROK XXIX

LISTOPAD – GRUDZIEŃ

1977

60 lat SBP

Wywiad z przewodniczącym zarządu głównego Witoldem Stankiewiczem

Dnia 21 X 1917 r., na rok przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości, odbyło się w Warszawie, okupowanej wówczas przez Niemców, inauguracyjne zgromadzenie ogólne Związku Bibliotekarzy Polskich. 90 uczestników obradujących w gmachu Biblioteki Publicznej z zapobiegliwą troską — zanim jeszcze nadeszła godzina wolności — rozważało sprawę przyszłych funkcji i zadań bibliotekarstwa w kraju dźwigającym jarzmo 100-letniego ucisku, zniszczonym, rozdartym i ograbionym.

Od tego czasu minęło 60 lat działalności organizacji, która stopniowo rozrastała się, doskonaliła w codziennej praktyce metody i formy pracy w służbie narodu, jego nauki, oświaty i kultury.

Pierwotna liczba 100 członków zwielokrotniła się niepomierne. Szeregi Stowarzyszenia, które w prostej linii wywodzi się ze Związku Bibliotekarzy Polskich (w latach 1945-1953 — Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich), liczą dziś około 13 000 członków. Jest to wyrazem wzrostu zarówno liczebności czynnych bibliotekarzy, jak i ich świadomości zawodowej.

SBP powstało z inicjatywy grupy postępowych działaczy dążących do upowszechniania kultury i do jej demokratyzacji. Mówią o tym zachowane programy, rezolucje, memoriały i inne dokumenty świadczące o zabiegach wokół właściwego, zgodnego z duchem czasu i potrzebami społecznymi, rozwiązania spraw najistotniejszych: likwidacji wysokiego odsetka analfabetyzmu, rzeczywistego udostępnienia dóbr kultury najszerszym masom naszego narodu, a następnie stworzenia warunków, w jakich dokonywać się winna emancypacja kulturalna każdego polskiego obywatela.

Żadna z ważnych inicjatyw społecznych, które miały na celu urzeczywistnienie tych idei, nie powstawała bez udziału organizacji bibliotekarzy. Niejednokrotnie właśnie to środowisko, uporczywie i konsekwentnie dorabiające się pozycji reprezentanta polskiego bibliotekarstwa, świadome celu, ku jakiemu należy zmierzać w warunkach panującego ustroju kapitalistycznego, było stymulatorem działań, które w istotny sposób zaważyły na rzeczywistości bibliotecznej w Polsce.

Nowy okres w działalności SBP rozpoczął się w Polsce Ludowej. Dekret (r. 1946), a następnie ustawa o bibliotekach z r. 1968, o którą bezskutecznie zabiegano w 20-leciu międzywojennym, stworzenie sieci bibliotecznej, systemu kształcenia bibliotekarzy, rozwijanie funkcji i metod działania, walka o społeczny prestiż zawodu, a w latach ostatnich tak doniosłe przedsięwzięcia jak *Raport o stanie bibliotek* i projekt programu ich rozwoju, wytyczenie kierunków wszechstronnej modernizacji placówek i ich działalności — to tylko wybrane przykładowo najważniejsze dla bibliotekarstwa sprawy, w których realizacji zaznaczył się aktywny udział SBP.

W dniu jubileuszu 60-lecia organizacji redakcja nasza zwróciła się do przewodniczącego Zarządu Głównego, prof. Witolda Stankiewicza, zarazem dyrektora Biblioteki Narodowej, z prośbą o informacje dla czytelników „Poradnika”.

Chce Pani zapewne zapytać o dorobek naszej organizacji, jakiś bilans sześćdziesięciu lat jej życia...

Czy z życiem organizacji nie jest podobnie jak z życiem człowieka? Ważne jest nie tylko to, co osiągnął, ale i to, jakie jego życie było, ku czemu zmierzał, jakie stosował środki, by cele zrealizować.

Zatem musimy cofnąć się w przeszłość, a raczej w młodość SBP. Czas jej przypada na lata międzywojenne, trudne. Po zjednoczeniu ziem wyzwolonych z potrójnej władzy zaborców organizacja nasza odegrała rolę integrującą w odniesieniu do pewnych środowisk i pewnej sfery ich działalności. Początkowo na różnych terenach kraju tworzyły się koła Związku Bibliotekarzy Polskich, funkcjonujące niezależnie. Ich organizacyjna integracja nastąpiła po kilku latach, gdy kierownictwo nad pracą kół objęła Rada Związku, odpowiednik obecnego Zarządu Głównego. Zjednoczyła ona i skoncentrowała rozproszone siły dla tym skuteczniejszej realizacji programu Związku w różnych zakresach działalności.

Bibliotekarstwo było wówczas zawodem młodym, dopiero formującym się. Jego adeptów nie było zbyt wielu. W Związku znaleźli pole działania — może w pewnym względzie bardziej „dla przyszłości” niż teraźniejszości — najwybitniejsi przedstawiciele zawodu: Ludwik Bernacki, Aleksander Birkenmajer, Edward Chwalewik, Wanda Dąbrowska, Stefan Demby, Józef Grycz, Edward Kuntze, Adam Łysakowski, Jan Muszkowski, Stefan Rygiel, Stefan Vrtel-Wierczyński i cały szereg innych, zasłużonych. Byli oni inicjatorami przedsięwzięć doniosłych dla skutecznego wprzęgnięcia bibliotekarstwa w służbę odbudowanemu niepodległemu państwu, a jednak w znacznej części — jak np. ustawa biblioteczna — nie mających wtedy szans realizacji.

W czasie wojny Związek Bibliotekarzy Polskich odegrał wielką rolę w ochronie książki polskiej, w ratowaniu cennych zbiorów bibliotecznych przed okupantem. Działając konspiracyjnie przygotowywał nowe kadry, tworzył koncepcję przyszłej organizacji bibliotek po wojnie.

Szczególnie szerokie perspektywy pracy otwały się przed organizacją po wyzwoleniu, w Polsce Ludowej. Dekret o bibliotekach stworzył nową jakość dotychczasowego ruchu. Urzeczywistniły się nadzieje nestorów Związku, sprawy, o które walczyli, przybrały kształt realny. Dla książki otwarta została droga do najdalszych zakątków kraju.

Dekret, a następnie ustawa o bibliotekach stworzyły podstawy prawne i ekonomiczne bytu i rozwoju bibliotek. Laik mógłby sądzić, że sprawa została — przynajmniej dla Stowarzyszenia — nader szczęśliwie zakończona.

Może w pewnym sensie istotnie tak było. Zamknął się pewien etap, o ile w ogóle można jakkolwiek bogatą, funkcjonującą strukturę rozdzielać na części. Zamknął się jednak raczej teoretycznie niż praktycznie, bowiem wraz z niezwykle szybkim rozwojem bibliotek zaczęły wypływać problemy domagające się rozstrzygnięć — sprawy organizacji placówek, polityki gromadzenia zbiorów, doskonalenia form działalności, przysposobienia użytkowników, przygotowania kadr, tworzenia ośrodków informacji naukowej i wiele, wiele innych. A przy tym pamiętać trzeba, że istnieje sprzężenie między ogólnym postępem we wszystkich dziedzinach życia społecznego a świadomością, przygotowaniem zawodowym i stopniem kultury obywateli. Biblioteki jako placówki upowszechniania wiedzy i kultury pełnią ważne funkcje wychowawcze, współuczestniczą w dynamicznym rozwoju kraju i ta ich rola w ostatnich latach eksponowana jest coraz wydatniej. Coraz bardziej rozumiana jest też konieczność stwarzania im warunków działalności adekwatnych do potrzeb społecznych.

Witold Stankiewicz — przewodniczący ZG Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Powstaje pytanie, czy nasze placówki zdolne są stanąć na wysokości zadania?

Próbie odpowiedzi dał opracowany w r. 1973 *Raport o stanie bibliotek*. Zawarty w nim obraz przedstawia stan, który nie budzi zadowolenia. Nasze bibliotekarstwo wielkim głosem woła o wszechstronną modernizację. I musi się ona dokonać dla sprostania stale wzrastającym i różnicującym się potrzebom społecznym. Modernizacja ta objąć powinna —

wyliczając lapidarnie — funkcje, organizację, narzędzia i metody pracy, a wreszcie i świadomość pracowników. Jak szeroki powinien być front działania na tym polu i w jakich kierunkach zmierzać powinno bibliotekarstwo polskie, mówi program rozwoju bibliotek do r. 1990. Oczywiście jego realizacja związana jest z aspiracjami, pracowitością, zaangażowaniem i energią samych bibliotekarzy, ale także i ze współdziałaniem w tym zakresie odpowiednich ogniw administracji państwowej, instancji partyjnych, instytucji społecznych, kulturalnych i naukowych.

Czy SBP, które jest zrzeszeniem dobrowolnie wstępujących do niego członków i nie dzierży żadnych atrybutów władzy, może odegrać tu rolę znaczącą i w czym wyrażać się będzie jego działanie?

Stowarzyszenie nasze jako organizacja bibliotekarzy zrzesza liczne grono wybitnych znawców wszelkich problemów związanych z organizacją i zróżnicowanymi funkcjami bibliotekarstwa, dzięki czemu poszczególne dziedziny działania mogą być reprezentowane, a zatem i oceniane, przez grupy specjalistów. Prowadzą oni prace badawcze, wykrywają współzależności zjawisk, nie zawsze widziane okiem praktyka. Uważnie śledzą osiągnięcia bibliotekarstwa światowego. SBP jest członkiem Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarzy (IFLA), która stanowi forum wymiany poglądów i doświadczeń i stwarza możliwości konfrontacji programów realizowanych w zakresie wszystkich dziedzin bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa. Tak więc organizacja nasza ma wszelkie warunki, aby pełnić funkcje doradcze dla organów władzy, występować z postulatami i wywierać istotny wpływ na kształtowanie i realizację polityki bibliotecznej. Ogromnie ważna jest też sprawa oddziaływania na całe środowisko bibliotekarskie, na kształtowanie jego postaw właśnie w duchu widzenia perspektyw postępu. Służą temu organizowane przez SBP zjazdy naukowe, sesje problemowe i szkoleniowe, spotkania, konferencje. Te formy działalności kontynuujemy systematycznie i permanentnie. Tu jednak wysuwa się problem aktywności samych członków Stowarzyszenia. Ona decyduje o aktywności organizacji.

Wielu bibliotekarzy pyta: Co właściwie organizacja nam daje?

Daje m. in. to, co powiedziałem — upowszechnia najnowocześniejsze osiągnięcia bibliotekarstwa światowego, kształtuje środowisko rozproszone w różnych placówkach kraju, integruje je w dążeniu do realizacji określonych w statucie celów, stwarza platformę wzajemnego poznania się i wypowiedzenia, wzmacnia poczucie więzi i koleżeństwa. Sądzę, że są to sprawy ważne, tym bardziej że prestiż społeczny naszego zawodu nie należy do najwyższych. Jednak zorganizowani znaczymy wielokrotnie więcej, niż działając — nawet najlepiej — w pojedynkę.

A więc hasło masowości?

Tak! Chcielibyśmy widzieć w szeregach Stowarzyszenia możliwie jak największą liczbę osób wykonujących zawód bibliotekarza. Wielkie nadzieje pokładamy w młodych jego adeptach. Spodziewamy się, że wniosą do naszej działalności nowe treści, że pomogą w wypracowaniu nowych metod, że z ich pomocą energiczniej potoczy się praca wszystkich ogniw Stowarzyszenia. Rzecz jasna, pragnęlibyśmy zwiększyć atrakcyjność przynależności do Stowarzyszenia, powinna się one opłacać poszczególnym członkom. Jest tu jeszcze dużo do zrobienia.

Kończąc, powróćmy do pierwszego pytania. Nie sędzę, aby to, co powiedziałem, można było potraktować jako bilans. Trudno go przedstawić nawet w największym skrócie, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę tak długi okres działalności i tak rozległą sferę spraw, w których uczestniczyło czynnie Stowarzyszenie, a wreszcie znamiona czasu, w istotnej mierze wpływające na realizację poczynań. Ale chyba powiedzieć można z pełną odpowiedzialnością, że 60 lat upłynęło pracowicie, zawsze w ścisłej łączności z życiem narodu, zawsze z planami wybiegającymi w przyszłość i zawsze z niemałą nadzieją, że stopniowo osiągniemy cele, ku którym idziemy.

Rozmawiała Władysława Wasilewska

JADWIGA GŁOGOWSKA

Wrocław

Bibliotekarze, nauczyciele i uczniowie organizatorami obchodów 60-lecia Rewolucji Październikowej

Z okazji obchodów 60 rocznicy Rewolucji Październikowej bibliotekarze szkolni wrocławskiej dzielnicy Krzyki zatwierdzili na pierwszym zebraniu szkoleniowym zespołu samokształceniowego plan imprez poświęconych wydarzeniom pamiętnego Października. Pomysł zorganizowania dzielnicowej imprezy powstał dużo wcześniej, pod auspicjami wizytatora kuratorium, kol. mgr A. Wolskiej; szczegółowy plan został przedstawiony i przedyskutowany na zebraniu przewodniczących szkolnych kół SBP Wrocławia.

Przy opracowaniu imprez zwrócono szczególną uwagę na współpracę nauczycieli i bibliotekarzy, na pomoc starszej młodzieży i aktywu bibliotecznego, w przekonaniu, że tylko wtedy, przy ogromie zagadnień, zadania zostaną dobrze wykonane. Przewidując związane z imprezami wydatki na nagrody, honoraria dla zaproszonych prelegentów i wykładowców, zwrócono się do Wydziału Oświaty i Wychowania o pomoc finansową niezbędną dla szczupłych budżetów szkolnych.

Bardzo szczęśliwie złożyło się, że koleżanki, które wyraziły zgodę na organizowanie imprez, pracują w szkołach położonych w różnych rejonach dzielnicy, co zapewnia dogodny dostęp młodzieży ze wszystkich szkół.

Obchody zostały zaplanowane jako cztery imprezy główne, obok towarzyszących, w których pomoc obiecali nauczyciele przedmiotów.

Pierwsza impreza, pod hasłem „Poznajemy Kraj Rad”, w Szkole Podstawowej nr 110 prezentowała: mapy, foldery, albumy, plansze, atlasy, a także ilustracje z czasopism (szczególnie z „Kraju Rad” i „Przyjaźni”) usystematyzowane według poszczególnych republik radzieckich. Dużą pomoc w gromadzeniu eksponatów wykazali uczniowie, zachęceni do tego znacznie wcześniej na apelu szkolnym, a aktyw biblieczny podjął się oprawy graficznej wystawy i wyświetlania przezrocy w hallu szkoły.

Już w pierwszych dniach października ogłoszony został konkurs na najpiękniejszy album o Związku Radzieckim; prace wyróżnione i nagrodzone były ekspozowane na wystawie.

Nauczyciel geografii przygotował zgaduj-zgadulę geograficzną i przeprowadził lekcję otwartą dla nauczycieli szkoły.

Druga impreza — wystawa „Literatura rosyjska i radziecka” — w Szkole Podstawowej nr 112 przedstawiła młodzieży szkolnej twórczość pisarzy rosyjskich i radzieckich, znaną z lektury szkolnej bądź wskazaną do czytania, choć nie objętą programem.

Nauczyciele rusycyści opracowali z młodzieżą starszą program artystyczny, którego podstawą były utwory wybranych pisarzy i poetów. Uczniowie mieli okazję do popisania się znajomością języka obcego w czasie trwania wykładu o literaturze radzieckiej.

Trzecia impreza — wystawa prezentująca malarstwo rosyjskie i radzieckie — w Szkole Podstawowej nr 73 obok reprodukcji eksponowała także prace uczniów: albumy i rysunki przygotowane pod kierunkiem nauczyciela wychowania plastycznego. Najlepsze i najciekawsze z nich zostały nagrodzone podczas prelekcji zorganizowanej dla nauczycieli wychowania plastycznego dzielnicy Krzyki.

Lp.	Szkoła	Impreza główna	Imprezy towarzyszące	Termin
1	110 im. Gustawa Morcinka	Poznajemy Kraj Rad — Wystawa książek albumów, folderów, przewodników.	Konkurs z nagrodami na najpiękniejszy album. Zgaduj-zgadula geograficzna z nagrodami. Lekcja otwarta dla nauczycieli szkoły nr 110.	7—12 XI
2	112 im. A. Krzywoń	Literatura rosyjska i radziecka — Wystawa książki.	Prelekcja dla rusycystów dzielnicy Krzyki połączona z występami uczniów.	14—19 XI
3	73	Malarstwo rosyjskie i radzieckie — Wystawa	Konkurs rysunkowy z nagrodami. Prelekcja dla nauczycieli wychowania plastycznego dzielnicy Krzyki.	21—27 XI
4	9 im. W. Pola	Ludowa twórczość Kraju Rad. — Wystawa książek, albumów, strojów ludowych.	Koncert pieśni i tańca.	1—7 XII

Wystawa: „Ludowa twórczość Kraju Rad”, która była dziełem Szkoły Podstawowej nr 9, zakończyła cykl imprez. Zaprezentowała ona, obok albumów, książek, rysunków — modele regionalnych strojów republik radzieckich, wykonane przez uczniów przy pomocy nauczyciela zajęć praktyczno-technicznych; koncert pieśni i tańca przygotowany przez szkolny zespół taneczny pod kierunkiem nauczyciela wychowania muzycznego był — przy udziale młodzieży całej dzielnicy — pięknym i radosnym akcentem kończącym rocznicowe uroczystości.

Imprezy zorganizowane według podanego planu były przede wszystkim okazją do wniesienia tematyki obchodów na lekcje geografii, języka polskiego, języka rosyjskiego, wychowania plastycznego, stanowiły też materiał do ćwiczeń w mówieniu, pisaniu, w redagowaniu opisu, sprawozdania czy krótkiego zapisu do kroniki biblioteki. Liczne konkursy i popisy zaktywizowały członków kółek zainteresowań i aktywu bibliotecznego.

Realizacja imprez wymaga częstych kontaktów z biblioteką i bibliotekarzem, który powinien dostarczać materiałów, udzielać porad i informacji, co w sposób naturalny zwiększa zainteresowanie biblioteką i jej pracą.

Ścisła współpraca z nauczycielami, tak często zalecana i omawiana na konferencjach szkoleniowych, powinna przynieść rezultaty dające satysfakcję obu stronom, powinna obok pracy i wysiłku nauczyciela ukazać również twórczą pracę bibliotekarza, często niestety w ogóle nie dostrzeganą.

Wycieczki organizowane w celu zwiedzenia wystaw pozwolą uczniom poznać inne szkoły, pracę kolegów i porównać własne zamierzenia i osiągnięcia. Dla bibliotekarza przygotowanie takiej wystawy jest bardzo pracochłonne, wymaga starannego przemyślenia możliwości, wygospodarowania w ciągu każdego dnia chociaż 2—3 godzin na kompletowanie materiału (często z innych bibliotek), segregowanie i przygotowanie oprawy plastycznej, a także na zakup nowych książek.

Spodziewamy się, że wymienione imprezy spełniły swe zadanie; dostarczając młodzieży wielu przeżyć artystycznych, przyczyniły się do poszerzenia wiadomości o Kraju Rad.

Plan obchodów udostępniony był kołom SBP w innych dzielnicach.

MARIA PAWLIK

Brzesko

Gminna Biblioteka Publiczna w Borzęcinie

Jedną z jakże wielu w naszym kraju gminnych bibliotek publicznych obchodziła niecodzienny jubileusz. Święciła go z okazji:

80-lecia zapoczątkowania zorganizowanych form czytelnictwa,

75-lecia powstania pierwszej biblioteki,

30-lecia Gminnej Biblioteki Publicznej.

Zasłużoną jubilatką jest Gminna Biblioteka Publiczna w Borzęcinie w woj. tarnowskim. Miejscowe władze i społeczeństwo w uznaniu jej zasług zorganizowały uroczystość, która była okazją do podsumowania dorobku, ukazania długiej i trudnej drogi jej rozwoju, przypomnienia dawnych tradycji na polu upowszechniania czytelnictwa oraz ludzi szczególnie dla tej sprawy zasłużonych.

Wieloletnia historia tej biblioteki symbolizuje niełatwe dochodzenie rozsiągniętych na ziemi polskiej wsi i miasteczek do uczestnictwa w kulturze. Dziś placówka ta jest ośrodkiem życia kulturalnego w Borzęcinie. Warto aby dzieje jej poznali Czytelnicy „Poradnika Bibliotekarza”.

Redakcja

Zorganizowane czytelnictwo w Borzęcinie sięga końca XIX w., kiedy to krajkowskie Towarzystwo Szkoły Ludowej zgromadziło w szkole 120 książek. Księgozbiór ten zwiększył się w ciągu następnych 15 lat o dalszych 500 książek. Czytelników było w tym czasie około 200, a wypożyczeń rocznie — około 600. Był to załączek przyszłej biblioteki szkolnej.

17 VIII 1900 r. odbył się w Borzęcinie I Zjazd Inteligencji Rodzimej, połączony z utworzeniem „Towarzystwa Kasynowego”, którego statutową powinnością stało się prowadzenie biblioteki. Ze składek członkowskich zakupiono 17 wol. Sienkiewicza, po 4 — Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, 95 tomów nabyto w antykwariatkach, 42 złożyli ofiarodawcy indywidualni. W dniu otwarcia placówki, 24 VII 1902 r., biblioteka liczyła już 467 książek. Służyła głównie inteligencji, działała do r. 1937,

Janina Kam z WBP w Tarnowie składa gratulacje i życzenia Stanisławie Bratko, kierownicze GBP w Borzęcinie.

kierowana przez zasłużoną dla rozwoju czytelnictwa nauczycielkę, Michalinę Rogożową, która odeszła na emeryturę po 50 latach owocnej pracy pedagogicznej.

W r. 1922 otwarto oficjalnie bibliotekę szkolną w Borzęcinie. Znaczne zasługi położyła przy tym nauczycielka Anna Purchla, która pomnażała księgozbiór dzięki funduszom uzyskiwanym z imprez. Odtąd zwiększył się też wydatnie dopływ książek do domów wiejskich. Inicjatywę w zakresie szerzenia oświaty i kultury na wsi nie wykazywaną przez państwo, przejęli w swe ręce chłopci zrzeszeni w Stronnictwie Ludowym „Piast” oraz młodzież z organizacji „Wici”. Stworzyli oni w celach samokształceniowych Spółdzielnię Kulturalno-Oświatową. Inspiratorami przedsięwzięć byli wykształceni działacze środowiskowi, jak nie żyjący już prof. Józef Cholewa, poeta i pisarz — Jan Baranowicz. Zorganizowali oni m.in. bibliotekę ludową, otwartą w r. 1927. Jej oficjalne prosperowanie uniemożliwiały jednak utrudnienia czynione przez władze sanacyjne. Wtedy to ówczesna entuzjastka działalności wiciowej, dzisiejsza gospodyni — Elżbieta Wyczeńska, przejęła księgozbiór do swego domu i działając prywatnie szeroko popularyzowała czytelnictwo.

Okupacja to osobny rozdział, tragiczny dla rozwoju czytelnictwa. Na terenie Borzęcina rozproszony księgozbiór znalazł się w ręku odważnego człowieka, który pobierawszy książki przechowywał je w komórce i pożyczał uczącej się konspiracyjnie młodzieży borzęcińskiej. Bohaterem tej cichej a niebezpiecznej roboty okupacyjnej w latach 1940—1944 był wielki entuzjasta książki, miejscowy rolnik, Piotr Zaleśny.

Po wojnie podjęto ponownie próby zorganizowania biblioteki. Początki nie były łatwe. Na pierwszej sesji GRN w r. 1947 propozycja wstawienia do budżetu kwot na zorganizowanie biblioteki upadła wobec innych pilnych potrzeb.

Poczęto tworzyć placówkę w czynie społecznym, zbierając ocalałe sprzed wojny egzemplarze. Zgromadzono około 100 książek, co wystarczyło na jej oficjalne zarejestrowanie. Pierwszą społeczną kierowniczką biblioteki powojennej była Maria Wijas. Już w rok po zarejestrowaniu placówki nadeszła dotacja państwowa w postaci 500 książek. Na pomieszczenie wygoszodarowano jedną szafę biurową. Po przygotowaniu książek do udostępniania, zorganizowano uroczyste otwarcie biblioteki z piękną na owe czasy wystawą książek w Urzędzie Gminy i akademią w szkole.

Sprawa budżetu biblioteki stała się ponownie na sesji GRN 28 VI 1948 r. Tym razem nie było oponentów — zatwierdzono budżet w wysokości 120 000 zł (wyłącznie na wydatki rzeczowe). Na sesji tej wybrany został Komitet Biblioteki, uchwalono regulamin mówiący m.in. o godzinach udostępniania zbiorów (po 1 godzinie dziennie). Czynność tę wzięła na siebie — społecznie — urzędniczka gminna.

Tymczasem praca rozrastała się, zwiększał się księgozbiór. W r. 1950 po usilnych staraniach biblioteka otrzymała $\frac{1}{2}$ etatu, które na okres 2 lat objął nauczyciel, Józef Oświęcimski. W r. 1952 można już było zaangażować bibliotekarza na pełnym etacie. Został nim absolwent Liceum Ogólnokształcącego w Radłowie, Józef Świątek, który na tym stanowisku pracował do r. 1961. Ukończył on równocześnie zaocznie studia bibliotekoznawcze na uniwersytecie wrocławskim (obecnie jest pracownikiem naukowym Biblioteki tej uczelni).

Od r. 1962 obowiązki kierownicze pełni z zaangażowaniem, inwencją i zamiłowaniem Stanisława Bratko.

Droga dalszego rozwoju biblioteki była pełna trudności, pokonywanych jednak z uporem. Na pomieszczenie szybko rozrastającego się księgozbioru nie było lokalu.

Zespół taneczny czytelników GBP w Borzęcinie, który występował podczas uroczystości jubileuszowych. W środku — kierowniczka Biblioteki Stanisława Bratko i b. sekretarz GRN, Józef Bratko, któremu Biblioteka zawdzięcza swój nowy lokal.

Biblioteka mieściła się początkowo w biurach Urzędu Gminy, następnie w wyodrębnionym pomieszczeniu, aż w końcu wynajęto izbę w Domu Parafialnym. Księgozbiór uzupełniany był z budżetu gminy, często z wielkimi oporami ze strony radnych, gdyż potrzeb najrozmaitszych nie brakowało. Kupowano książki także z kredytów scentralizowanych w budżecie powiatowym. Dzięki szeroko zakrojonej działalności tutejszej placówki, dużemu zaangażowaniu społecznemu środowiska biblioteka była bardzo dobrze zaopatrzona w nowości. „Mężem opatrzcnościowym” okazał się dla niej były sekretarz GRN (dziś na zasłużonym wypoczynku), Józef Bratko. Z niebywałym uporem budował on systemem gospodarczym Dom Ludowy, w którym dwa piękne, słoneczne pomieszczenia przeznaczył właśnie dla Biblioteki.

Od pamiętnego roku 1962 datuje się pełny rozkwit placówki. Przed 30 laty jedna książka przypadała na 40 mieszkańców, dziś na każdego przypadają dwie. Czytelnictwo objęło 1200 osób, czyli 25% ogółu ludności.

Biblioteka macierzysta opiekuje się dwiema filiami i czterema punktami, prowadzi ożywioną pracę w czytelni. Kółko Plastyczne, zorganizowane w dwu zespołach, wykonuje efektowne prace — w dniu jubileuszu zaprezentowano je na specjalnej wystawie. Biblioteka jest głównym organizatorem wielu imprez kulturalnych z okazji wydarzeń państwowych i lokalnych, spotkań z pisarzami, aktorami, podróżnikami, uczonymi. Wnoszą oni w środowisko dobry „zaczyn”, pozostawiający trwałe ślady, głównie w formie ożywienia działalności kulturalnej oraz aktywności czytelniczej. Wiele uwagi poświęca się tu poezji. Szacunkiem otacza się twórców, którzy wyszli z miejscowego środowiska — Józefa Barana, Józefa Boracę, Józefa Olchawę i in.

Biblioteka organizuje cykle jesienno-zimowe wieczorów baśni dla najmłodszych czytelników oraz wieczornic antyalkoholowych ze zgaduj-zgadulą i występami młodzieży. Za udział w konkursie „Twórców Ludowych” otrzymała w nagrodę piękną starodawną różdżkę weselną.

Biblioteka żywo uczestniczy we wszystkich organizowanych imprezach środowiskowych. Planuje się nadal i realizuje spotkania dyskusyjne na temat przeczytanych książek i oglądanych filmów czy spektakli telewizyjnych, prowadzi kółka zainteresowań — recytatorskie, teatru amatorskiego, oraz inne formy żywego słowa, zgodnie z życzeniami i potrzebami czytelników.

Prócz wielu blasków, są jeszcze i cienie. Bibliotece jest za ciasno. Czytelnia natłoczona. 25 tytułów czasopism nie znajduje miejsca na właściwą ekspozycję. Ostro występuje potrzeba wydzielenia oddziału dla dzieci z prawdziwą czytelnią. Niezmiernie jest też potrzebny magazyn na książki oraz na czasopisma z lat ubiegłych — byłby on zarazem pracownią dla kótek o zainteresowaniach manualnych.

W obecnej sytuacji nie ma jednak szans na uzyskanie dalszych pomieszczeń w Domu Ludowym. Rozwiązaniem najlepszym byłoby przeniesienie znajdujących się w nim biur administracji gminnej i oddanie całego tego pięknego budynku, położonego centralnie, na potrzeby kultury. Prasa doniosła, że w pobliskim Kłaju powstała taka placówka reprezentacyjna dla województw — krakowskiego, bielskiego, sądeckiego i tarnowskiego. Borzęcin — wieś z dawna rozczytana, której mieszkańcy prócz tego, że korzystają z Biblioteki, nabywają w prenumeracie pocztowej i różnych punktach sprzedaży 132 tytuły czasopism o łącznej liczbie 2883 egzemplarzy, wieś o wiekowych tradycjach walki o dostęp do książki — ma ambicje dalszego przodowania w tej dziedzinie.

Trudno ich przecenić – więc doceniajmy!

Niedawno ukazało się *Zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki* (nr 8 z dnia 2 maja 1977 r.) podwyższające o ok. 100% stawki nagród kwartalnych dla kierowników punktów bibliotecznych. Na tę podwyżkę kierownicy punktów czekali aż... 13 lat. Porównajmy — bibliotekarze przeżyli w tym okresie dwie kolejne (1968, 1976) zmiany taryfikatora uposażeń i raczej na nadmierną wysokość płac nie narzekają. Nic dziwnego więc, że — mimo iż gros „punkciarzy” to zamiłowani czytelnicy i działacze społeczni z prawdziwego zdarzenia — w sieci punktów w ostatnich latach z roku na rok ubywało oczek, a z nimi i czytelników wiejskich.

Każdy człowiek interesujący się problemami czytelnictwa masowego wie, co zawdzięczamy skromnym, przeważnie anonimowym już dla „szczebla” wojewódzkiego, kierownikom punktów. W województwie olsztyńskim np. 52% czytelników na wsi korzysta z książki bibliotecznej właśnie za pośrednictwem punktów. Bez ich sieci wsie posiadające biblioteki lub filie stanowiłyby na bezksiązkowym terytorium samotne wyspy, rozsiane nie gęściej niż wyspy Polinezji na Pacyfiku.

Czy zawsze bibliotekarze odpowiednio cenią punkciarzy? — Przy hospitacji bibliotek często „rzeczywistość skrzeszy”, wykazując niedbalstwo, brak wyobraźni czy też zwyczajne zbiurokratyzowanie wielu naszych bibliotecznych ogniw.

A oto garść przykładów „z życia”.

W mieście X pracownik odpowiedzialny za obsługę punktów (i tylko za to otrzymujący pobory) wyciąga stos teczek z dokumentacją obsługi punktów. Zwracamy uwagę na niepokojąco małą rotację kompletów książek. Ze świętym oburzeniem ów pracownik pokazuje nam wówczas liczne pisemka nawołujące kierowników punktów do wymiany książek. Pisemka przypominają, wskazują, nawet grożą („Ob. nie dopełnia obowiązków wynikających z faktu objęcia kierownictwa punktu”). Jakoś ani dyrektorowi, ani pracownikowi nie może się zmieścić w głowie oczywisty fakt, że to właśnie oni nie dopełniają obowiązków, mając pod ręką pocztę, samochody licznych instytucji jeżdżące „w teren” i szereg innych sposobów dostarczenia z książkami do punktów.

To rzeczywiście odosobniony, wyjątkowy przejaw bezmyślności i biurokracji. Ale, niestety, jakże często spotykamy „drobne”, lecz nie mniej groźne w skutkach zaniedbania i... usprawnienia. Wcale nie sporadycznie zdarza się, że terminy wypłat nagród przeciąga się o kilka miesięcy. A dyrektor biblioteki w mieście-gminie Z w trosce o niezwykle rzekomo przeciążoną księgowość wpadł na pomysł, by — wbrew *Zarządzeniu* ministra — nagrody wypłacać nie raz na kwartał, lecz... co pół roku. Wielu dyrektorów i kierowników, umiających wcale nieźle zabiegać wokół własnych awansów i nagród, bardzo oszczędnie wnioskuje o przyznawanie punkciarzom nagród w Dniu Działacza Kultury czy też o podwyższenie przodującym kierownikom nagrody kwartalnej.

Nie chciałbym uogólniać — zdecydowana większość bibliotekarzy nie tylko docenia kierowników punktów, ale i myśli codziennie o ułatwieniu im pracy. Wskazane praktyki na pewno jednak w niemałym stopniu ciążyą na upowszechnianiu czytelnictwa wśród mieszkańców wsi i wiele osób zniechęcają do pracy społecznej.

Jeśli czytamy lub słuchamy o osiągnięciach w upowszechnieniu czytelnictwa w naszym kraju, to pamiętajmy, że na tę opinię niemały wpływ ma praca działaczy społecznych, kierowników punktów bibliotecznych. Nie wolno nam o tym nigdy zapominać!

Jan Burakowski

CECYLIA GUGULSKA

Warszawa

Jeszcze o dokumentacji pracy biblioteki szkolnej

Felieton polemiczny

Dokumentacja pracy biblioteki szkolnej to temat mało efektowny i niepopularny. Dotyczy jednak każdego bibliotekarza jako sprawa obowiązkowa, a więc nieunikniona. Dzięki prawidłowej ewidencji zajęć gromadzimy materiał do analizy pracy, do sprawozdań i dalszych planów, wreszcie zyskujemy w ten sposób źródło informacji o naszym dorobku dla własnej dyrekcji i dla władz szkolnych.

Mimo tej świadomości często narzekamy, że prowadzenie rozlicznych form dokumentacji mija się z celem, że jest zbyt czasochłonne, a gotowe wzorce (np. dziennik) są nieprzejrzyste. Co jakiś czas różne biblioteki podejmują więc próby udoskonalenia i uproszczenia ewidencji zajęć.

Jeden z takich eksperymentów przedstawił kolega Zdzisław Czyż w interesującym artykule pt. *Rocznik biblioteki szkolnej*¹. Oparł się na własnych próbach i doświadczeniach, stworzył system przemyślany i logiczny, a przedstawił go z dużym przekonaniem i zaangażowaniem. Istotną zasługą tej wypowiedzi jest postawienie problemu ważnego dla wszystkich (choć nie węzłowego), a omijanego na ogół wstydliwie w prasie fachowej.

Dałam się „sprowokować” do dyskusji zachęcona dodatkowo notką redakcyjną, poprzedzającą wypowiedź autora. Po szczegółowej analizie propozycji kol. Czyża obudziły się jednak we mnie wątpliwości, czy stanowi ona rozwiązanie spornych problemów dokumentacji.

W zakończeniu artykułu autor zapewnia, że dzięki „Rocznikowi biblioteki szkolnej” zyskujemy czas, eliminujemy część zbędnych form dokumentacji i unikamy ich rozproszenia oraz uzyskujemy większą przejrzystość obrazu pracy biblioteki.

Czy rzeczywiście?

Najpierw może parę słów o eliminacji zbędnych zapisów. Bibliotekarz, który przyjmie nowy system zapisu, ma według kol. Czyża prawie wyłącznie do czynienia z „Rocznikiem biblioteki szkolnej”. Inne formy dokumentacji okazują się zbędne. Jest to jednak iluzja. Sam autor zresztą przeczy temu, bowiem pisze: „Likwidacji ulegają wszystkie pozostałe elementy dokumentacji: ...dziennik biblioteki, ...dziennik statystyczny...”, a w poprzednim zdaniu: „Statystykę dzienną wypożyczeń sporządza się na specjalnych arkuszach, obrazujących czytelnictwo w danym miesiącu. Po podsumowaniu miesięcznym dane wpisuje się do III rozdziału »Rocznika...«.” Tak więc zeszyt statystyczny ulega przekształceniu w arkusze, a dziennik biblioteki w rocznik. To już nie eliminacja, lecz metamorfoza.

Również argument o scaleniu rozproszonej dotychczas dokumentacji nie trafił mi do przekonania. Plan pracy i sprawozdanie, wpisane

¹ Czyż Z. *Rocznik biblioteki szkolnej*. „Poradnik Bibliotekarza” R. 29: 1977 nr 4 s. 99—102.

do „Rocznika” zamiast opracowane osobno, nie rozwiązują sprawy choćby z tego względu, że ich oryginały winny być oddane Dyrekcji (plan jako załącznik do planu dydaktyczno-wychowawczego szkoły). Trzeba by je więc, zamiast pisać na maszynie (z kopia), przepisywać dwukrotnie ręcznie.

Wprowadzając do „Rocznika” dodatkowe działy, jak np. V. Wystawy, VII. Lekcje biblioteczne, VIII. Kronika, liczył autor projektu na uzyskanie większej przejrzystości obrazu pracy biblioteki — materiał ma być w ten sposób lepiej przygotowany do sporządzania sprawozdań. Rejestr czynności bibliotekarza zapisany tą metodą nie jest jednak pełny. W proponowanych rubrykach pominięto: wykorzystanie zbiorów w czytelni, wykonywanie różnorodnych prac techniczno-bibliotekarskich (w tym opracowanie katalogów i kartotek), organizowanie licznych form pracy pedagogicznej, nie mieszczących się w wymienionych grupach (np. apele, dyskusji, spotkań autorskich itp.). Zabrakło też w „Roczniku” miejsca na niezbędne dane dla GUS-u oraz na zapis hospitacji i wizytacji władz szkolnych.

Tak więc schemat „Rocznika” jest niepełny, a swoboda zapisu, przez nadmierne rubrykowanie, jeszcze bardziej skrępowana niż w dotychczasowym dzienniku. Obraz pracy biblioteki okazuje się niekompletny, a ograniczona ilość dokumentów rozrasta się w innej formie.

I tak po rozpatrzeniu wszystkich „za” i „przeciw” „Rocznika” wracamy do punktu wyjścia, a więc do „Dziennika biblioteki szkolnej”, który ma tę główną, a niebagatelną przewagę, że jest już gotowy i nie wymaga czasochłonnego rubrykowania. W tym świetle nawet owa oszczędność czasu, uzyskana jakoby przy nowym systemie zapisu, wydaje się iluzją.

Poczułam się więc po lekturze artykułu kol. Czyżby jak przysłowiowy Żyd z anegdotki o rabinie i kozie. Myśl o powrocie do wzgardzonego „Dziennika biblioteki szkolnej” przyjąłam z równą ulgą jak on wyprowadzenie kozy z zagęszczonego mieszkania. Mimo wszystko jednak jestem autorowi wdzięczna, gdyż z większym spokojem i poczuciem celowości wypełniać będę rubryki naszego (obowiązującego przecież wszystkich etatowych bibliotekarzy) „Dziennika biblioteki szkolnej”.

Na zakończenie kilka propozycji dotyczących metod zapisu w tym dokumencie.

1. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby w celu likwidacji nadmiernej ilości teczek kopię rocznego planu pracy i sprawozdania wkleić odpowiednio na początku i na końcu dziennika.

2. Precyzję zapisu, przydatną później przy pisaniu sprawozdań możemy uzyskać dzięki ścisłemu podawaniu danych. Tak więc np. przy notatce dziennej w rubryce „Prace biblioteczno-techniczne” podajemy w nawiasach ilość książek zinwentaryzowanych lub skatalogowanych. Pozwoli to nam uniknąć osobnych zestawień.

3. Przejrzystość zapisu możemy uzyskać stosując zróżnicowane kolory (lub barwne podkreślenia) dla różnych czynności, np. lekcje biblioteczne znacząc na zielono, tematy ważniejszych informacji — na czerwono, wystawy — innym kolorem itd.

4. Pełniejszy i jaśniejszy obraz pracy biblioteki uzyskujemy wykorzystując w pełni rubryki w działach VIII i IX „Dziennika” na str. 92—93. Możemy tam uwidocznic organizowane przez bibliotekę wycieczki poszczególnych klas do innych typów bibliotek, na wystawy, kiermasze itp. Często są to wycieczki aktywu bibliotecznego — np. do drukarni czy nawet do teatru. Dział „Ważniejsze wydarzenia w życiu biblioteki” może być zapełniony takimi zapisami jak: uroczyste apele i kiermasze organizowane przez bibliotekę, dyskusje, spotkania autorskie oraz inne oryginalniejsze formy pracy pedagogicznej. Za ważniejsze wydarzenie można też uznać odbytą w bibliotece praktykę studencką, zebranie zespołu samokształceniowego, odpowiedziny bibliotekarki z sąsiedniej biblioteki publicznej lub naszą wizytę w tej bibliotece.

Zapis w „Dzienniku biblioteki szkolnej” dokonywany systematycznie nie zajmuje dziennie więcej czasu niż 3 minuty, a prowadzony rzetelnie może stanowić pełny materiał informacyjny o życiu i pracy biblioteki.

ZBYSZEK GAJDOSZ

Rajec (Czechosłowacja)

Nieoczekiwane spotkanie

Turysta chciał przejść niezbyt szeroką ulicę, wtem wzrok jego spoczął na marmurowej płycie wmurowanej w ścianę naprzeciwległego narożnego domu. Z odległości metra przeczytał:

„Biblioteka to przybytek na ścieżaj otwarty,
zapraszający każdego w progi:
Wejźdź gościu i stań się przyjacielem”

Jan Wiktor

Tekst był polski, to jasne, ponieważ opisana przygoda przytrafiła mi się w dosyć zapomnianym podkrakowskim mieście Bochni. Pisarz Jan Wiktor (zmarł w r. 1967) jest znanym polskim współczesnym pisarzem realistą. Dlaczego więc ten piękny cytat znajduje się na tym masywnym domu? Na wysokości drugiego piętra nad wejściem czytałem:

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Wiktora w Bochni.

Wszedłem do wąskiego korytarza z klatką schodową. Za pierwszymi drzwiami słysząc rozmowę. Wstępuję. Obszerne pomieszczenie z półkami wypełnionymi książkami. Przy długiej ladzie stoją i rozmawiają cztery kobiety, prawdopodobnie pracownice.

Byłem z pewnością pierwszym gościem z racji wczesnej, letniej pory. Usprawiedliwiam się, że sprowadza mnie tutaj tylko ciekawość.

— Proszę, niech pan sobie wszystko spokojnie obejrzy...

Wzrok mój spoczął na napisach: Literatura obca, Bułgarska, Rumuńska, Czeska... Ciekawy jestem, jakie posiadają pozycje z naszej literatury.

— Polskie tłumaczenia Alojsego Jiraska, Karola Czapka, Jana Drdy, Rzezacza, Haszka...

Teraz podchodzi do mnie zastępczyni kierowniczkii Biblioteki, pani Barbara Markiewicz-Kuźma, serdecznie wita i, jeżeli takie jest moje życzenie, ofiarowuje się oprowadzić mnie po całej Bibliotece. Byłem przyjemnie zaskoczony. Natychmiast zapytuje, jakie jest zainteresowanie literaturą czeską.

— Największe Szwejkiem — Haszka, zresztą książka jest najbardziej zużyta. Wiem, że to wielki mankament, iż tak mało książek reprezentuje u nas literaturę czeską czy słowacką.

— Jak bogate są Wasze zbiory?

— Biblioteka posiada pięćdziesiąt tysięcy tomów.

— Bochnia ma, myślę dwadzieścia tysięcy obywateli.

— Tak, ale mamy jeszcze filię i autobusową wypożyczalnię. W tej sali znajduje się najbardziej poczytna beletrystyka, tutaj czytelnicy uczą się czytać książki — dodaje kobieta z uśmiechem.

Idziemy na piętro — czytelnia. Jasne, gustownie i praktycznie urządzone obszerne pomieszczenie.

— Prenumerujemy 120 tytułów najróżniejszych czasopism. A tutaj znajduje się płytoteka, adapter ze słuchawkami, żeby dźwięk nie przeszkadzał obecnym czytelnikom.

— Kto korzysta z płytoteki?

— Najczęściej studenci; chodzą tutaj na kursy językowe. Mamy też muzykę klasyczną. W sąsiednim oddziale znajduje się literatura fachowa, techniczna, historyczna, artystyczna, religijna, polityczna...

Mogłem tylko szczerze wyrazić swój podziw. A przewodniczka jakby odkrywała dalsze atuty:

— Na drugim piętrze mamy jeszcze mały salonik sztuki, ostatnio właśnie prezentował swe prace młody grafik z Tarnowa; ekspozycja jeszcze się tam znajduje, może pan popatrzeć, proszę.

Stoję zaskoczony — niedawno byłem w Brnie na wystawie grafiki Pawły Jakubcowej z Letowic i jej kolegów z Blanenska, młodej generacji plastyków. Nie jestem fachowcem, ale podobieństwo wyrazu w obrazach tych młodych jest więcej niż jasne. Młodość i sztuka nie znają granic. Przestrzeń ekspozycji architektonicznie harmonizuje z salką wykładową, w której znajduje się pianino i fortepian. Tutaj komentarz niepotrzebny.

— W tej wnęce widzi pan Izbę Pamiątek Jana Wiktora: szafę z jego książkami, biurko z kalamarzem i piórami, których używał, są jego okulary, fajka... A to portret pisarza, pędzla Wlastimila Hoffmana (olej).

Stoję wzruszony w pokoju mistrza, który znał mego ojca — spotkali się po wojnie w Brnie, byli przyjaciółmi. Polka spostrzegła, że w bocheńskiej Bibliotece prędko się zadomowiłem, dlatego zaprasza dalej:

— Dla uzupełnienia niech pan zajrzy jeszcze do pracowni naszej kierowniczkii, pani Bielańskiej, proszę!

Obszerna, nowoczesnie urządzona pracownia, kancelaria czy jakby to nazwać. I stoliczek dla gości. W wazonie świeże kwiaty.

— Czy mógłbym porozmawiać z panią kierowniczką? — pytam z nadzieją.

— Pani Bielańskiej nie ma, jest na wczasach.

Pani Barbara pragnie mnie poczęstować kawą czy herbatą. Odmówiłem najuprzejmiej.

— Więc może poproszę pana o wpisanie się do książki pamiątkowej.

Usiadłem przy stoliku i do ogromnej reprezentacyjnej książki wpisałem po polsku:

Jestem zachwycony Biblioteką w Bochni, która nosi imię wybitnego pisarza, Jana Wiktora. Mój ojciec, poeta i tłumacz polskiej literatury, utrzymywał szczerą przyjaźń z Wiktorem¹.

Życzę czytelnikom bocheńskiej Biblioteki, aby pamiętali, że swoich przyjaciół mają również w Czechosłowacji.

Zbyšek Gajdoš

Pozostaje mi tylko uprzejmie podziękować za uczynność przewodniczki i za silne wrażenia.

Na przeciwległym chodniku musiałem się zatrzymać i jeszcze raz objąć wzrokiem gmach, w którego oknach gorzały w zielonych skrzynkach kwiaty...

Dowiedziałem się również, że w byłej Miejskiej Bibliotece było przed wojną sześć tysięcy tomów, które w czasie wojny ukrył sędzia, Antoni Golemo. Taki czyn w czasie wojny był wielce ryzykowny. Po powrocie z obozu koncentracyjnego oddał A. Golemo książki do biblioteki.

Drodzy Polacy, zaszokowaliście mnie dzisiaj kulturalnie — psiakrew! — westchnąłem wzruszony.

¹ Adolf Gajdoš przetłumaczył na język czeski „Skrzydlatego mnicha” — Wiktora i „Orkę na ugorze”; również i inne dzieła.

A moja pamięć powraca do powieści Wiktora „Orka na ugorze”. Jest to literacki obraz polskiej wsi międzywojennej. Na Podhalu otoczonym olbrzymimi szczytami Tatr panował feudalizm. Ludzie w przedwojennej biedzie walczyli o chleb, harując ciężko i uprawiając ziemię niemal gołymi rękami. Ciężka praca nie omija również dzieci i starców. Bohaterka powieści, wiejska nauczycielka, rezygnuje ze starej szkolnej metody — kija. Pragnie miłością zyskać serca dzieci. Walczy z zabobonami i przesądami dorosłych. Poznaje szowinistyczne i biurokratyczne sposoby prowadzenia szkolnictwa. Współczucie dla niedożywionych dzieci i wynędzniałych kobiet, apostołska wśród nich praca z książką — to wszystko zarzucano jej jako buntownictwo...

Rzeczywiście szczęśliwie Jan Wiktor wybrał typ bohaterki dla swojej powieści — nauczycielkę Bielawską, jasną postać kobiety, zmuszoną żyć w ciemności biedy polskiej wsi.

Ale teraz muszę myśleć o Marii Bielawskiej, żywej kobiecie, która opuściła stronicę powieści i rzuciła się z nową energią w wir pracy kulturalnej po drugiej wojnie światowej. Zdobyła zaniedbany dom, kiedyś zbudowany jako pomieszczenie dla biednych, kędy chodzili umierać chorzy i samotni. Maria Bielawska nadludzkim wysiłkiem dom przebudowała i uczyniła go przybytkiem ducha i miejscem życia kulturalnego. Swoją pracę pionierską zaczęła w wieku, w którym inni ludzie liczą odpracowane lata, a sensem ich życia staje się emerytura. I na tym polu działalności spotkała się z niezrozumieniem otoczenia, z biurokracją, tak jak tam, w górach. Lecz jej osobowość pokonuje powojenne trudności, rozpala entuzjazmem i w końcu zwycięża...

Biblioteka w Bochni — placówka kultury jest dowodem, że ani Maria Bielawska swoim życiem, ani Jan Wiktor swoim piórem nie orali na ugorze nadaremnie...

SYLWETKI BIBLIOTEKARZY

Jadwiga German (1906 – 1977)

W dniu 29 stycznia 1977 r. zmarła we Wrocławiu kol. Jadwiga German, której życie przez 30 lat było związane z bibliotekarstwem wrocławskim i dolnośląskim.

Urodziła się 4 sierpnia 1906 r. we Lwowie, gdzie ukończyła Seminarium Nauczycielskie. W latach 1928—1939 była nauczycielką szkół podstawowych w powiecie jarosławskim. W okresie okupacji i po wojnie (do czerwca 1946 r.) pracowała w Bibliotece Miejskiej we Lwowie. W lecie 1946 r. przybyła jako repatriantka na Dolny Śląsk, gdzie natychmiast włączyła się w nurt prac przy organizowaniu od podstaw bibliotek powszechnych, a równocześnie podnosiła swe kwalifikacje bibliotekarskie na kursach organizowanych przez Ministerstwo Oświaty oraz w Państwowym Ośrodku Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie, gdzie złożyła państwowy egzamin bibliotekarski. Od września 1946 r. do 1950 r. była kierowniczką Powiatowej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu. Swymi umiejętnościami i doświadczeniem dzieliła się z bibliotekarzami sieci bibliotek powszechnych Dolnego Śląska,

pracując w latach 1951—1953 początkowo jako instruktor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, a następnie jako wizytator referatu bibliotek Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu.

Od r. 1953 Jadwiga German podjęła pracę w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej we Wrocławiu, w której to placówce pracowała na stanowisku kierownika działu opracowania nieprzerwanie przez 20 lat, a od końca 1972 r. do ostatnich dni swego życia — w tymże samym dziale w niepełnym wymiarze godzin. Pozostawiła po sobie w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej trwałe ślady w postaci katalogów, które założyła, a następnie rozbudowywała i doskonaliła, dostosowując je do specyfiki zbiorów tej placówki oraz do potrzeb jej użytkowników. Przez cały czas pracy w PBW poświęcała wiele uwagi nie tylko opracowaniu zbiorów — zajmowała się też działalnością instrukcyjno-metodyczną oraz dydaktyczną. Zorganizowała przy dziale opracowania punkt konsultacyjny dla bibliotekarzy pedagogicznych bibliotek powiatowych i bibliotek szkolnych województwa wrocławskiego. Z niezwykłą życzliwością i cierpliwością służyła swą fachową radą wszystkim zgłaszającym się do niej bibliotekarzom. Uczestniczyła jako prelegentka w licznych kursach bibliotekarskich organizowanych przez Kuratorium Okręgu Szkolnego i Okręgowy Ośrodek Metodyczny we Wrocławiu, szkoląc w ten sposób setki dolnośląskich bibliotekarzy szkolnych i pedagogicznych.

Pod Jej kierownictwem odbywali praktyki wakacyjne studenci bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego oraz słuchacze Studium Kulturalno-Oświatowego we Wrocławiu. Była aktywnym członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Związku Nauczycielstwa Polskiego. Odznaczona została Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Budowniczego Wrocławia, Odznaką XV-lecia Dolnego Śląska i szeregiem dyplomów uznania.

Obowiązkowa, sumienna, życzliwa dla współpracowników i dla czytelników, Koleżanka Jadwiga German była wzorem dla młodych bibliotekarzy.

Z. D.

Konferencja na temat wychowania estetycznego przez muzykę

W dniach 7—8 października 1977 r. odbyła się w Szczecinie, w gmachu Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, pierwsza ogólnopolska konferencja bibliotek publicznych poświęcona problemom wychowania estetycznego przez muzykę. Zorganizowały ją: Sekcja Bibliotek Muzycznych przy Zarządzie Głównym SBP, Zarząd Okręgu SBP w Szczecinie oraz Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna.

Konferencja miała charakter instruktywny. Celem jej było zdanie sprawy z obecnego stanu zbiorów i działalności bibliotek publicznych w upowszechnianiu muzyki oraz wskazanie kierunków rozwoju tej pracy na przyszłość.

Program zawierał trzy referaty polskie — prof. Ireny Wojnar: *Główne problemy wychowania estetycznego w świecie współczesnym*, mgr Wiesławy Dziechciowskiej: *Upowszechnianie muzyki przez biblioteki publiczne w PRL*, mgr. Krzysztofa Krawczyńskiego: *Z doświadczeń filii muzycznej MBP im. E. Raczyńskiego w Poznaniu* —

oraz jeden referat przedstawicielki bibliotek muzycznych NRD — Isoldy Unger: *Doświadczenia i dorobek publicznych bibliotek NRD w upowszechnianiu muzyki*. W programie były także komunikaty z czterech bibliotek publicznych posiadających zbiory muzyczne: Łódź (oprac. Helena Krużycka), Opole (Stanisława Giecewicz), Łódź (Kazimierz Wodzyński), Rzeszów (Bogumiła Perdeus). Ponadto zebrani wysłuchali pokazowej audycji umuzykalniającej pt. *Klasyki wiedeńscy — W. A. Mozart*, prowadzonej przez dyrygenta Filharmonii Szczecińskiej, W. Pawłowskiego, oraz obejrzeni wystawę przedstawiającą dorobek bibliotek polskich w dziedzinie upowszechniania muzyki.

W dyskusji poruszono szereg problemów, m.in. uznano, że forma współpracy z czytelnikiem za pomocą nagrań dźwiękowych jest potrzebna w każdej bibliotece publicznej; rozważano sprawę praktycznego wykorzystywania sprzętu odtwarzającego — w jakiej mierze czytelnik może nim posługiwać się samodzielnie oraz czy płyty powinny być wypożyczane do domu — jeśli tak, to czy nie należałoby stosować wypożyczania odpłatnego. Wymieniono również poglądy na metody współpracy z czytelnikiem w oddziałach zbiorów muzycznych.

Maria Prokopowicz

Zbierajmy stare druki do Biblioteki Stanisławowskiej na Zamku Królewskim w Warszawie

Druga wojna światowa dokonała wyjątkowych spustoszeń w zabytkach polskiego piśmiennictwa. Wiele jego bezcennych skarbów straciliśmy bezpowrotnie. Dlatego też ratowanie każdej książki, ocalałej z dawnych czasów, jest po prostu obywatelskim obowiązkiem społeczności bibliotekarskiej. Zdarzają się jeszcze niekiedy przypadki, że cenne stare druki, które przetrwały przez wieki, jeśli nieszczęśliwym zrzędzeniem losu znalazły się w ręku ludzi nieświadomych ich znaczenia i wartości, przeznaczane bywają na makulaturę. Chrońmy te książki i ratujmy przed unicestwieniem! Każdą taką ocaloną pozycję przyjmie Biblioteka na Zamku Królewskim, skrzętnie gromadząca zbiory.

Proponujemy więc zorganizowanie w każdej szkole zbiórki druków z XVIII i XIX wieku, a także wcześniejszych oraz innych wartościowych zabytków piśmiennictwa i przesłanie ich na adres:

Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.

Warszawa, Plac Zamkowy 10.

Propozycję tę zgłosiła do biblioteki Zespołu Szkół Ekonomicznych nr 1 w Warszawie uczennica Iwona Więckowska. Inicjatywa jej zyskała uznanie Rady Pedagogicznej i uczniów szkoły. W efekcie zbiórki zebraliśmy w szkole i przekazaliśmy do Biblioteki na Zamku pięć książek, w tym trzy z XVIII wieku.

Zofia Krasuska

Zespół Szkół Ekonomicznych nr 1
w Warszawie

ZOFIA DĄBROWSKA
Wrocław

Z badań nad czytelnictwem nauczycieli

Andrzejewska Jadwiga: *Kultura czytelnicza nauczycieli szkoły podstawowej*.
Warszawa: WSiP 1977, 184 s. Instytut Kształcenia Nauczycieli.

Dotychczasowe piśmiennictwo na temat czytelnictwa nauczycieli, powstałe przeważnie na podstawie wycinkowych badań (najczęściej ankietowych), traktowało głównie o aktywności czytelniczej nauczycieli oraz o lekturze książek i czasopism jako sposobie spędzania wolnego czasu, znacznie rzadziej — o recepcji treści czytanych druków i wpływie czytelnictwa na praktykę pedagogiczną.

Praca Jadwigi Andrzejewskiej, pracownika naukowego Instytutu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, jest pierwszym w polskiej literaturze pedagogicznej i bibliotekoznawczej samoistnym wydawniczo opracowaniem, które dotyczy kultury czytelniczej nauczycieli. Równocześnie jest ona poważnym przyczynkiem w dziedzinie definiowania pojęć z zakresu czytelnictwa oraz metod badań czytelniczych.

Punktem wyjścia prac badawczych autorki stała się definicja kultury czytelniczej, formułująca to pojęcie, w odróżnieniu od używanych dotąd w literaturze bibliotekoznawczej, w sposób adekwatny do jego zakresu. Według autorki „kultura czytelnicza to zespół zamiłowań, zainteresowań, nawyków, sprawności, umiejętności i wiadomości czytelniczych, umożliwiających człowiekowi najkorzystniejszy dla wszechstronnego rozwoju jego osobowości i twórczego funkcjonowania w społec-

zeństwie kontakt ze słowem drukowanym” (s. 24). W definicji tej wyeksponowano rolę kultury czytelniczej w życiu konkretnej jednostki, żyjącej w określonym systemie społecznym i pełniącej określone funkcje społeczno-zawodowe.

Za wyznaczniki kultury czytelniczej nauczycieli, niezbędne dla właściwego spełniania przez nich określonej funkcji w polskiej rzeczywistości pedagogicznej i społecznej, uznała autorka: zamiłowania, zainteresowania i nawyki czytelnicze, przygotowanie czytelnicze (wiadomości i umiejętności), pracę nad rozwojem czytelnictwa uczniów i kształtowaniem ich kultury czytelniczej.

Głównym celem jej pracy było skonfrontowanie poziomu kultury czytelniczej nauczycieli szkoły podstawowej z wzorcową sylwetką nauczyciela-czytelnika i krzewiciela czytelnictwa wśród uczniów, zgodnie z wyżej wymienionymi wyznacznikami. Cel ten został zrealizowany przez autorkę poprzez wieloaspektowe badania przeprowadzone w latach 1969—1970 wśród 870 nauczycieli szkół podstawowych województwa wrocławskiego i 180 absolwentów I Studium Nauczycielskiego we Wrocławiu. Spośród badanych 500 osób stanowili nauczyciele języka polskiego, 209 — nauczyciele geografii i 161 — nauczyciele innych przedmiotów. Ponieważ badaniami objęto $\frac{1}{3}$ nauczycieli

języka polskiego i $\frac{1}{4}$ nauczycieli geografii okręgu wrocławskiego, badaną grupę uznano za w pełni reprezentatywną dla tych kategorii nauczycieli.

W badaniach zastosowano następujące techniki: ankietę audytoryjną, sprawdziany wiadomości i umiejętności, przygodne obserwacje w trakcie egzaminów, kolokwiiów i zajęć, wywiady z pracownikami nadzoru pedagogicznego, bibliotekarzami, nauczycielami. Wykorzystano również materiały statystyczne i sprawozdania: Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej we Wrocławiu, bibliotek szkolnych województwa wrocławskiego, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wrocławskiego, Okręgowego Ośrodka Metodycznego i Zarządu Okręgu ZNP we Wrocławiu. Przy analizie ogromnej ilości materiałów i wyprowadzaniu uogólnień zastosowano metody statystyczne. Wyniki badań ujęto w cztery kompleksy zagadnień: 1) zamiłowania i zainteresowania czytelnicze, 2) przygotowanie czytelnicze, 3) czytelnictwo w pracy zawodowej nauczycieli, 4) korelacja stopnia i kierunku wykształcenia z poziomem kultury czytelniczej.

Wieloaspektowe badania kultury czytelniczej nauczycieli ilustrują dane statystyczne, zawarte w 57 tabelach uwzględniających m. in. szczegółowe dane o przydatności różnych pod względem treści i formy wydawniczej publikacji, o umiejętności poszukiwań bibliograficznych i korzystania z wydawnictw informacyjnych, o formach pracy pedagogicznej, stymulującej czytelnictwo uczniów. Różnice między postulowanym modelem kultury czytelniczej nauczycieli a rzeczywistym jej stanem sięgają w świetle badań od kilku do 90% przy poszczególnych kryteriach. Znacznie wyższy poziom kultury czytelniczej reprezentowali nauczyciele legitymujący się wyższym wykształceniem niż absolwenci studiów nauczycielskich (SN) i liceów pedagogicznych.

Rozdział końcowy, poświęcony wpływowi instytucji oświatowo-kulturalnych

na poziom kultury czytelniczej nauczycieli, ma charakter zarówno rekapitulujący dotychczasowy udział tych instytucji w dziedzinie rozwijania czytelnictwa nauczycieli, jak i postulatywny odnośnie możliwości pełniejszego ich udziału w inspirowaniu czytelnictwa nauczycieli. Uwzględniono tu zakłady kształcenia nauczycieli, biblioteki szkolne i pedagogiczne, rady pedagogiczne i kierownictwa szkół, władze oświatowe, ośrodki metodyczne i Związek Nauczycielstwa Polskiego.

Praca Jadwigi Andrzejewskiej stanowi poważne osiągnięcie w dziedzinie metodologii badań czytelniczych w ogólności, zaś metodologii badań czytelnictwa nauczycieli w szczególności. Ukazano w niej kulturę czytelniczą nauczycieli w oparciu o bogate zestawienie jej wyznaczników. Praca ta może odegrać rolę inspirującą w dziedzinie dalszego diagnozowania odnośnie poziomu kultury czytelniczej nauczycieli w innych województwach czy nawet w całym kraju. Badania obejmujące licznieszą grupę nauczycieli różnych specjalności dałyby wyniki bardziej miarodajne do wyciągnięcia generalnych wniosków o poziomie kultury czytelniczej, jaki cechuje kadrę pedagogiczną naszego kraju. Dużym walorem publikacji jest dokonanie konfrontacji wskaźników kultury czytelniczej nauczycieli i uczniów. Problematykę ścisłego związku i współzależności między kulturą czytelniczą nauczycieli i uczniów można przyjąć jako priorytetową w dziedzinie badań nad nauczycielem.

Wysunięty przez autorkę w końcowych wnioskach postulat wprowadzenia do programu zajęć dydaktycznych we wszystkich uczelniach kształcących nauczycieli oraz nauczycielskich kursów doskonaleniowych — zajęć z technologii pracy umysłowej i przysposobienia czytelniczego jest słuszny, jakkolwiek nie jest to panaceum gwarantujące podniesienie kultury czytelniczej nauczycieli. Studenci wyższych uczelni przygotowujący się do zawodu nauczy-

cielskiego są zróżnicowani pod względem kultury czytelniczej w zależności od uwarunkowań środowiskowych, predyspozycji psychicznych i umysłowych oraz umiejętności i wiadomości czytelniczych nabytych w szkole podstawowej i średniej. Obok więc zajęć z przysposobienia czytelniczego i technologii pracy umysłowej, mających na celu wyrównanie poziomu przygotowania czytelniczego, działalność dydaktyczna tych uczelni winna zmierzać w kierunku rozbudzenia intelektualnego studentów i wyrobienia w nich potrzeby ciągłego wzbogacania swej wiedzy, m.in. celem kształtowania w przyszłości własnego autorytetu w środo-

wisku szkolnym i pozaszkolnym. Optymalizacja stanu kultury czytelniczej nauczycieli może nastąpić w wyniku ich autentycznego samokształcenia, trwającego przez cały okres pracy zawodowej.

Ponieważ powodzenie realizacji reformy systemu edukacji narodowej uzależnione jest w poważnej mierze od poziomu intelektualnego kadry pedagogicznej, uwarunkowanego m.in. poziomem kultury czytelniczej, publikacja Jadwigi Andrzejewskiej może stanowić jeden z punktów wyjścia dla prac nad modernizacją kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

Praca bibliotek szkolnych w publikacjach Instytutów Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych

W działalności edytorskiej dotyczącej bibliotek i bibliotekarstwa coraz poważniejszą rolę pełnią Instytuty Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych, które wydają wiele materiałów z tej dziedziny. Do tej pory opublikowano szereg interesujących pozycji. Są to wydawnictwa o charakterze naukowym, materiały z sesji naukowych i popularnonaukowych, opracowania metodyczne oraz prace z doświadczeń bibliotekarzy szkolnych. Przedstawiają one wiele cennych pomysłów i spostrzeżeń autorów, ale ze względu na niskie nakłady funkcjonują tylko na określonym terenie, nie są znane szerszemu ogółowi odbiorców, a przecież zapełniają dużą lukę istniejącą w tej dziedzinie. Dlatego też celowe wydaje się dokonanie przeglądu pozycji opublikowanych w ostatnich latach. Omówienie to może zorientować środowisko bibliotekarskie w całości kształcącej produkcji wydawniczej Instytutów Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w tym zakresie, a tym samym pomóc bibliotekarzom szkolnym we właściwym wykonywaniu obowiązków poprzez wskazanie interesujących i potrzebnych pozycji.

Wśród publikacji o charakterze naukowym należy zwrócić uwagę na materiały opublikowane przez IKNiBO w POZNANIU a zawierające dorobek sesji naukowej poświęconej miejscu i zadaniom biblioteki szkolnej w nowym systemie dydaktyczno-wychowawczym szkoły¹.

Spśród szeregu referatów zamieszczonych w wydawnictwie kilka zasługuje na szczególną uwagę. Aleksandra Niemczykowa z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej

Uniwersytetu Warszawskiego zajmuje się problemem miejsca i funkcji biblioteki szkolnej w systemie wychowawczo-dydaktycznym nowoczesnej szkoły. Referat autorki, oparty na kilkuletnich badaniach problemu, ma charakter postulatywny i teoretyczny. Podkreśla, iż biblioteka szkolna jako organiczna część układu szkolnego winna posiadać własny program pracy. Autorka zwraca uwagę na konieczność współdziałania biblioteki szkolnej z radą pedagogiczną, innymi bibliotekami, siecią inte oraz na niezbędność kwalifikacji, przygotowania do pracy bibliotekarza-pedagoga. „Biblioteka szkolna — pisze Niemczykowa — nie może już być traktowana jako miejsce ucieczki od pracy dydaktycznej dla wielu nauczycieli, ponieważ na terenie biblioteki powinny się odbywać dla różnych klas lekcje biblioteczne i inne zajęcia z młodzieżą, do których bibliotekarz winien posiadać duże kwalifikacje fachowe” (s. 74). Szerzej o roli bibliotekarza szkolnego wypowiada się prof. Stanisław Kubiak z UAM w Poznaniu, stwierdzając, że samo określenie „bibliotekarz szkolny” nie jest adekwatne; bardziej odpowiednie, zdaniem autora, byłoby sformułowanie: „nauczyciel bibliotekarstwa i informacji naukowej”. Autor snuje rozważania nad czynnikami obiektywnymi i subiektywnymi determinującymi działalność pedagogiczną bibliotekarza szkolnego, stwierdzając, że obie te grupy czynników wzajemnie się uzupełniają. S. Kubiak podkreśla również, że niezbędna jest modyfikacja przepisów, które określają status prawny bibliotekarza, a także poglądów ludzi odpowiedzialnych za działalność bibliotek szkolnych. W dalszej części artykułu autor omawia warsztat pracy bibliotekarza szkolnego

¹ *Miejsce i zadania biblioteki szkolnej w nowym systemie dydaktyczno-wychowawczym szkoły.* Materiały z sesji pod red. S. Kubiaka. Poznań: IKNiBO, Biblioteka Główna UAM 1975, 228 s.

jako pedagoga oraz główne kierunki jego pracy.

O znaczeniu informacji w organizowaniu samodzielnej pracy ucznia pisze Maria Walentynowicz. Celem działalności informacyjnej bibliotek jest „wdrożenie ucznia do sprawnego odbioru, przekształcania, użytkowania i przekazywania informacji” (s. 82—83).

O wykorzystaniu materiałów audio-wizualnych w bibliotece szkolnej pisze Alfreda Smoleń, natomiast o kształceniu bibliotekarzy — Henryk Kowalewicz.

Drugą część publikacji stanowią materiały opracowane w grupach seminaryjnych, poświęcone modelowi biblioteki szkolnej w 10-letniej powszechnej szkole średniej, w zbiorczej szkole gminnej oraz kształceniu i doskonaleniu bibliotekarzy szkolnych.

Zadaniem biblioteki szkolnej w zreformowanym systemie oświaty poświęcona była również sesja zorganizowana w r. 1976 w KOSZALINIE. Dorobek sesji został przedstawiony w publikacji pt. *Funkcje biblioteki szkolnej w zreformowanym systemie oświaty*². W publikacji zamieszczono m.in. referaty: Włodzimierza Goriszowskiego — *Koncepcja biblioteki szkolnej w zreformowanym systemie oświatowym i funkcji szkolnych bibliotekarzy*, Janiny Stolc — *Niektóre zadania bibliotek pedagogicznych i szkolnych w okresie przygotowań do reformy systemu edukacji narodowej* i Anatola Ulmana — *Biblioteki szkolne oraz pedagogiczne w świetle potrzeb nauczycieli*.

Problemy informacji naukowej w naukach pedagogicznych były przedmiotem sesji w SZCZECINIE w r. 1975 oraz w POZNANIU w r. 1976.

Plonem sympozjum szczecińskiego jest publikacja: *Informacja pedagogiczna. Materiały z sympozjum poświęczone-*

*go „Roli informacji naukowej w kształceniu, dokształcaniu i doskonaleniu nauczycieli”*³. O *funkcjach bibliotek szkolnych i pedagogicznych* pisze Marianna Klimek. Podkreśla ona, że biblioteki pedagogiczne muszą stopniowo rezygnować z tradycyjnych metod organizacyjnych na rzecz nowych rozwiązań metodycznych i programowych. Autorka zwraca uwagę na konieczność instruktażu w zakresie gromadzenia zbiorów, wyłączenia pozycji nieaktualnych i zbędnych, organizowania warsztatu informacyjno-bibliograficznego w bibliotekach szkolnych.

Janusz Poźniak w rozważaniach nad realizacją programu wdrażania uczniów szkół ponadpodstawowych do korzystania ze zbiorów bibliotek i poszukiwania źródeł informacji stwierdza, że problemy te winni wprowadzać nauczyciele wszystkich przedmiotów. Stopień realizacji programu informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w szkolnictwie średnim okręgu szczecińskiego jest, zdaniem autora, niezadowalający. Postuluje on m.in. wzbogacenie planów lekcji poświęconych informacji naukowej, przeprowadzenie zajęć praktycznych w bibliotekach szkolnych, troskę o właściwe przygotowanie tych placówek do pełnej funkcji ośrodków informacji w zakresie potrzeb uczniów.

O doskonaleniu pracy bibliotekarza pisze Antonina Mikuta-Bartosik, podkreślając konieczność opanowania przezeń umiejętności i przyswojenia sobie nawyków pracy samokształceniowej, a w związku z tym umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji.

Nieco inny aspekt problemu informacji naukowej przedstawiają materiały z sesji zorganizowanej w POZNANIU n.t. „Informacja naukowa w systemie szkolnym PRL”⁴.

² *Funkcje biblioteki szkolnej w zreformowanym systemie oświaty*. Pod red. A. Ulmana. Koszalin: IKNiBO 1977, 56 s.

³ *Informacja pedagogiczna. Materiały z sympozjum poświęconego „Roli informacji naukowej w kształceniu, dokształcaniu i doskonaleniu nauczycieli”*. Szczecin: IKNiBO 1976, 198 s.

⁴ *Informacja naukowa w systemie szkolnym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. Materiały z sesji pod red. S. Kubiaka. Poznań: IKNiBO, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM, Komisja Informacji Naukowej PAN 1977, 294 s.

Kształcenie użytkowników informacji naukowej w szkole średniej omawia Zdzisław Szkućnik. Autor postuluje wprowadzenie do szkół przedmiotu podstawy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej” lub „elementy informacji naukowej”, podkreślając, że podobny przedmiot („praktyczna praca naukowa”) wprowadzony został już w r. 1969 w NRD dla wszystkich uczniów klas XI i XII w wymiarze czterech godzin tygodniowo. Konieczne jest, zdaniem autora, zacieśnienie współpracy nauczycieli z bibliotekarzami szkolnymi w zakresie kształcenia użytkowników informacji naukowej, nawiązanie współpracy z branżowymi i zakładowymi ośrodkami informacji o specyfności zbliżonej do profilu szkoły.

Kilka referatów poświęcono miejscu i roli bibliotek szkolnych w systemie dydaktyczno-wychowawczym współczesnej szkoły. Podkreślono konieczność pełnienia przez nie funkcji ośrodków informacji i dokumentacji pracy szkoły (H. Dąbrowski), omówiono problem ich wyposażenia (H. Kozakowa), miejsce informacji w procesie dydaktycznym (J. Pielachowski), a także zadania informacyjne bibliotek szkolnych w aspekcie dnia dzisiejszego i przyszłości (K. Pogodzińska). „Biblioteka szkoły przyszłości — píše autorka ostatniego, wymienionego referatu — to nowoczesna pracownia informacyjno-dydaktyczna, wyposażona we właściwą aparaturę techniczną do odczytywania i odtwarzania dokumentów, ich reprodukowania, w aparaturę łącznościową, charakteryzującą się bogatym i różnorodnym aparatem informacyjnym, w którego skład wchodzi katalogi książek i czasopism, centralny katalog zbiorów specjalnych, bibliograficzne kartoteki przedmiotowe i księgozbiór podręczny. Tak wyposażone pomieszczenia biblioteczne, uzupełnione odpowiednią czytelnią, mogą stać się gabinetem pracy dla nauczyciela oraz warsztatem pracy ucznia” (s. 154—155).

O stanie aktualnym oraz perspektywach informacji naukowej w systemie szkolnym informuje J. Szambelan. Autor podkreśla, że konieczne jest jak najszybsze powołanie do życia centralnego ośrodka informacji pedagogicznej, koordynującego działalność na tym polu w całym kraju.

O znaczeniu informacji w organizowaniu pracy samodzielnej ucznia píše Maria Walentynowicz, natomiast o roli informacji w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli — Stanisław Kubiak.

Problematyce kształcenia bibliotekarzy szkolnych poświęcona jest publikacja wydana przez IKNiBO w KRAKOWIE: *Problemy kształcenia bibliotekarzy szkolnych oraz rola bibliotek pedagogicznych w doskonaleniu nauczycieli*⁵.

W jednym z artykułów E. Chełstowski omawia wybrane problemy kształcenia zawodowego bibliotekarzy. Podkreśla potrzebę specjalistycznego przygotowania pracowników bibliotek szkolnych przez studia wyższe. Argumentem przemawiającym za kształceniem bibliotekarzy szkolnych na poziomie uniwersyteckim jest rola i znaczenie biblioteki szkolnej. „Pierwsze zetknięcie z książką, dokonane z własnego wyboru, przy dyskretnej pomocy bibliotekarza decyduje o tym, czy człowiek będzie sięgał do książki wtedy, kiedy szukać będzie rozwiązań nurtujących go problemów w późniejszym rozwoju osobowości” (s. 20).

O pracy nauczycieli-bibliotekarzy nad własnym doskonaleniem zawodowym píše Maria Ciećkiewicz. Skuteczną formę doskonalenia zawodowego stanowią, zdaniem autorki, zebrania zespołów samokształceniowych.

W działalności wydawniczej Instytutów Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych ważne miejsce zajmują materiały metodyczne. Zawierają one spostrzeżenia, uwagi i wskazówki dla bibliotekarzy szkolnych, dotyczące ich pracy dydaktyczno-wychowawczej.

⁵ *Problemy kształcenia bibliotekarzy szkolnych oraz rola bibliotek pedagogicznych w doskonaleniu nauczycieli*. Praca zbior. pod red. S. Witka. Kraków: IKNiBO 1975, 63 s.

J. Pielachowski i J. Szambelan opracowali poradnik *Przysposobienie biblioteczne uczniów. Materiały pomocnicze dla bibliotekarzy szkolnych*⁶. Jest on przeznaczony głównie dla bibliotekarzy szkół ponadpodstawowych. Określa zwięźle zbiory biblioteczne, strukturę dobrze zorganizowanego księgozbioru podręcznego, katalogu alfabetycznego, przedmiotowej kartoteki bibliograficznej. W części II publikacji autorzy przedstawili kilka przykładowych lekcji bibliotecznych poświęconych m.in. katalogowi alfabetycznemu i rzeczowemu, bibliografii narodowej, zbieraniu informacji na dany temat. Do publikacji dołączono kilka tablic ilustrujących omawiane w niej problemy. Można je wykorzystać na lekcji do wyświetlania przy pomocy epidiaskopu lub jako wzór do samodzielnego wykonania foliogramu.

Problemom informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w programie szkolnym⁷ poświęcona jest praca M. Foryś, M. Klimek i J. Zaciury wydana w Szczecinie w r. 1975. Zawiera ona cztery artykuły, które mają na celu wstępne wyjaśnienie nauczycielom podstawowych zagadnień związanych z informacją naukową. Małgorzata Foryś zastanawia się nad realizacją zagadnienia informacji i dokumentacji naukowej w klasie I, Marianna Klimek proponuje rozwiązanie metodyczne zagadnienia „Katalogi” dla klas II. Omawia zadania katalogów, ich rodzaje oraz podaje przykładowy konspekt lekcji. Kolejna propozycja autorki dotyczy omówienia problemów bibliografii w klasie III. Artykuł J. Zaciury przedstawia rozwiązanie metodyczne zagadnień inte w Polsce. Do publikacji

dołączono aneks zawierający tabele przydatne do nauczania problematyki inte.

Zajęciom bibliotecznym poświęcona jest również pozycja wydana w r. 1976 przez IKNiBO w WARSZAWIE: *Lekcje biblioteczne. Materiały pomocnicze dla nauczycieli*⁸, zawierająca konspekty lekcji bibliotecznych zarówno dla szkół podstawowych, jak i średnich. Istotny jest fakt, że autorzy zamieścili również konspekty dla klas początkowych, podkreślając tym samym, że przysposobienie biblioteczne winno zaczynać się wraz z przekroczeniem progu szkoły.

IKNiBO w KATOWICACH wydał w r. 1976 *Poradnik dla nauczycieli opiekunów bibliotek szkolnych* Ireny Nowak⁹. Autorka słusznie zwraca uwagę na jeszcze w niektórych wypadkach błędne utożsamianie funkcji bibliotekarza szkolnego z magazynierem wydającym książki. Omawia rolę biblioteki szkolnej w procesie dydaktyczno-wychowawczym, podkreślając jej funkcję informacyjną, „decydującą o przygotowaniu czytelniczym społeczeństwa” (s. 8).

Obok materiałów naukowych i wydawnictw metodycznych Instytut Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych publikują również pozycje z doświadczeń, które mimo iż dotyczą problemów wąskich, mogą — przez upowszechnianie ciekawych rozwiązań metodycznych — pomóc w pracy innym bibliotekarzom.

W r. 1974 IKNiBO w Katowicach opublikował odczyty pedagogiczne z serii bibliotekarstwa szkolnego z lat 1971—1973: *Z doświadczeń nauczycieli województwa katowickiego. Praca bibliotek szkolnych*¹⁰. Publikacja przed-

⁶ J. Pielachowski, J. Szambelan: *Przysposobienie biblioteczne uczniów. Materiały pomocnicze dla bibliotekarzy szkolnych*. Poznań: IKNiBO 1975, 50 s. tabl.

⁷ M. Foryś, M. Klimek, J. Zaciura: *Informacja naukowa, techniczna i ekonomiczna w programie szkolnym*. Szczecin: IKNiBO 1975, 92 s. tabl.

⁸ *Lekcje biblioteczne. Materiały pomocnicze dla nauczycieli* Warszawa: IKNiBO, Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Kuratorium Oświaty i Wychowania, Zespół Wizytatorów Metodyków Bibliotek Szkolnych 1976, 114 s.

⁹ I. Nowak: *Poradnik dla nauczycieli, opiekunów bibliotek szkolnych*. Katowice IKNiBO 1976, 34 s.

¹⁰ *Z doświadczeń nauczycieli województwa katowickiego. Praca bibliotek szkolnych*. Red. S. Papla Katowice: IKNiBO 1974, 113 s.

stawia doświadczenia i spostrzeżenia bibliotekarzy szkolnych w ich pracy pedagogicznej. Jeden z odczytów (F. Kocz w a r y) ukazuje formy rozwijania czytelnictwa literatury popularnonaukowej w szkole. Autorka dzieli się doświadczeniami dotyczącymi organizacji służby informacyjno-bibliotecznej pod kątem intensyfikacji czytelnictwa literatury popularnonaukowej. Dwa kolejne odczyty (S. Krotoskiej i K. Szczurka) podkreślają, jak ważną sprawą jest zdobycie umiejętności wyszukiwania informacji, przedstawiają doświadczenia z zakresu organizacji warsztatu służby informacyjnej. Biblioteki szkolne częstokroć patronują działalności kół zainteresowań istniejących na terenie szkoły. Na przykładzie Koła Młodego Obywatela J. M a d e j w kolejnym odczycie informuje, w jaki sposób biblioteka szkolna kształtuje uczucia patriotyczne młodzieży, a o doświadczeniach Koła Przyjaciół

Książki w szkole podstawowej w kształtowaniu świadomych, młodych czytelników pisze A. Cichowska. Publikacja zawiera również wiele ciekawych przykładów rozwiązań w pracy warsztatowej i pedagogicznej prowadzonej w bibliotece szkolnej.

Również IKNiBO w BYDGOSZCZY wydał fragmenty nagrodzonych odczytów pedagogicznych: *Odczyty pedagogiczne. Wybrane materiały ze Zjazdu Autorów Odczytów Pedagogicznych oraz fragmenty odczytów nagrodzonych*. Cz. 1—2¹¹. W części II publikacji zamieszczony został odczyt Krystyny K w i a t k o w s k i e j omawiający formy pracy w zakresie rozwijania czytelnictwa przez bibliotekę szkolną w szkole specjalnej.

Należy sądzić, że niniejsze omówienie publikacji IKNiBO zorientuje bibliotekarzy szkolnych w całokształcie produkcji wydawniczej na interesujący ich temat.

---

¹¹ *Odczyty pedagogiczne.. Wybrane materiały ze Zjazdu Autorów Odczytów Pedagogicznych oraz fragmenty odczytów nagrodzonych*. Cz. 1—2. Bydgoszcz: IKNiBO 1976, 87+198 s.

**Tematyczne
zestawienia
książek**

EDWARD PIGOŃ

Warszawa

MONIKA ZIOMEK

Łódź

Książka a chorzy

Biblioteki i czytelnictwo w ośrodkach lecniczych

W ostatnich latach nastąpił wzrost zainteresowania problematyką bibliotek ośrodków leczniczych i czytelnictwa chorych. Jednym z przejawów tego zainteresowania jest coraz większa liczba publikacji pisanych zarówno przez bibliotekarzy i psychologów, jak przez lekarzy. Piśmiennictwo polskie z omawianej dziedziny nie jest jeszcze obszerne, liczy już jednak kilkadziesiąt pozycji. Większość z nich zestawiona jest w niniejszej bibliografii. Pojedyncze artykuły dotyczące bibliotek szpitalnych i czytelnictwa chorych (biblioterapii) ukazywały się już dość dawno¹, jednakże szersze odbicie w naszym piśmiennictwie znalazła ta problematyka w drugiej połowie lat sześćdziesiątych. Jednocześnie nastąpiły poczynania organizacyjne odpowiednich władz, instytucji i organizacji zawodowych w zakresie poprawy pracy bibliotek szpitalnych i polepszenia obsługi chorych-czytelników.

Przy tworzeniu niniejszej bibliografii w zasadzie nie stosowano selekcji ze względu na niezbyt jeszcze dużą ilość piśmiennictwa z tego zakresu. Cały materiał ułożony jest alfabetycznie, a poszczególne opisy bibliograficzne zaopatrzone w krótkie adnotacje. Zakres treściowy ogranicza się w zasadzie do problematyki bibliotek ośrodków leczniczych i czytelnictwa chorych, w tym — biblioterapii. Dodatkowo włączono kilka pozycji dotyczących socjologicznych i psychologicznych aspektów choroby i leczenia.

Dla osób zajmujących się biblioterapią byłoby cenne włączenie niektórych materiałów dotyczących badań czytelnictwa w Polsce, a zwłaszcza recepcji literatury i skutków czytania. Zainteresowanych można odesłać do 2-tomowego wydawnictwa Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej pt. *Badania czytelnictwa w Polsce*, zawierającego adnotowany wybór piśmiennictwa na ten temat opublikowanego w latach 1945—1972.

Zestawione poniżej piśmiennictwo z dziedziny bibliotekarstwa szpitalnego i czytelnictwa chorych świadczy o pewnym dorobku w tej dziedzinie, a z drugiej strony sygnalizuje braki, jak np. niewielką jeszcze liczbę opracowań badawczych, niedobór materiałów z zakresu metodyki pracy z chorym czytelnikiem, dotyczących zasad doboru książek i in.

Wiele problemów czeka jeszcze na sprecyzowanie i ustalenia. Są to zadania niełatwe, długofalowe, wymagające połączenia wysiłków wszystkich osób i zawodów uczestniczących w procesie leczenia i mających kontakt z chorym.

Materiały podane w niniejszej bibliografii będą przydatne dla pracowników bibliotek szpitalnych oraz instruktorów bibliotek publicznych prowadzących działalność metodyczną w tym zakresie. Sądzymy, że wiele znajdujących się tu pozycji zainteresuje także personel lekarski i pielęgniarSKI.

¹ Np. F. Walter *Biblioterapia*. „Czas” 1938 nr 353 s. 9; J. Grycz: *W sprawie „biblioterapii”*. „Silva rerum” 1928 z. 7 s. 186; Z. Jaroszewski: *Biblioterapia*. „Albertinum” 1939 nr 8 s. 53—55.

WYKAZ TYTUŁÓW CZASOPISM I ICH SKRÓTÓW

Bibliotekarz	Bibliotekarz Gdański
Bibl. gd.	Bibliotekarz Olsztyński
Bibl. olszt.	Bibliotekarz Zachodnio-Pomorski
Bibl. zach.-pom.	Biułetyn Informacyjno-Instrukcyjny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie
Biul. inf.-instr. WBP w Kr.	Dziennik Łódzki
Dz. łódz.	Gazeta Robotnicza
Gaz. rob.	Kultura i Ty
Kult. i Ty	Materiały Metodyczne. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu
Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.	Nowa Szkoła
Nowa Szk.	Oświata Dorosłych
Odgłosy	Polski Tygodnik Lekarski
Ośw. Doros.	Poradnik Bibliotekarza
Pol. Tyg. lek.	Pomagamy Sobie w Pracy
Por. Bibl.	Roczniki Biblioteczne
Pomag. sobie w Pr.	Rocznik Biblioteki Narodowej
Rocz. bibl.	Roczniki Ziemi Mieleckiej
Rocz. Bibl. Nar.	Służba Zdrowia
Rocz. Ziemi miel.	Szkoła Medyczna
Służ. Zdr.	Szkoła Specjalna
Szk. med.	Szpitalnictwo Polskie
Szk. spec.	Trybuna Ludu
Szpit. pol.	Zdrowie Psychiczne
Tryb. Ludu	Zdrowie Publiczne
Zdrowie	Zeszyty Przekładów Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej
Zdr. psych.	Zołnierz Wolności
Zdr. pub.	Zycie Literackie
Zesz. Przekł. Inst. Książ. i Czyt.	
Znak	
Żoł. Wol.	
Zycie lit.	

1. ADAMCZYK A. Doświadczenia z pracy biblioteki w Szpitalu specjalistycznym m. Wrocławia. *Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.* 1972 nr 3/4 s. 38—49.

Dot. współpracy Dzielnicowej Biblioteki Publicznej Wrocław-Krzyki ze Szpitalem Specjalistycznym m. Wrocławia.

2. BAŃKOWSKI M. Biblioteka wdzięczności *Służ. Zdr.* 1967 nr 18 s. 4, il.

Dot. księgozbioru biblioteki specjalnej w Walczu kompletowanego z daru pacjentów.

3. Biblioteka w szpitalu. *Tryb. Ludu* 1976 nr 65 s. 8

Ocena sytuacji w polskim bibliotekarstwie szpitalnym dokonana przez Państwo-

wą Radę Biblioteczną (listopad 1975). Wniosek dla Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Kultury i Sztuki.

4. Biblioteki szpitalne. [Przez] W.K. W: *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego.* Wrocław 1976 s. 76

Ustawy prawne, zadania i organizacja bibliotek szpitalnych na terenie Polski.

5. BIELAWSKA M. Biblioteka — sercem i mózgiem kultury. *Kult. i Ty* 1968 nr 4 s. 10—12, il.

Biblioteki w sanatoriach i domach wypoczynkowych.

6. BUGAŁA W. Czytelnictwo wśród głuchych, problem nie doceniany. *Szk. spec.* 1975 nr 2 s. 41—43

7. CHOJNOWSKA H., SAPIELAK M. Filia Biblioteki im. H. Łopacińskiego w Państwowym Szpitalu Klinicznym w Lublinie. *Por. Bibl.* 1966 nr 2 s. 41—44, il.

Działalność biblioteki szpitalnej, jej urządzenia i wyposażenie oraz czytelnictwo chorych korzystających z biblioteki.

8. CSORBA H. Szpital — pacjent. System społeczny kliniki internistycznej. Wrocław: Ossolineum 1966

Studium empiryczne dotyczące funkcjonowania jednej z klinik chorób wewnętrznych. Autorka, wykorzystując ogólny dorobek socjologii medycyny, analizuje zagadnienia socjologicznych aspektów choroby i leczenia, przedstawia mechanizm funkcjonowania szpitala jako instytucji społecznej.

9. D'AYSTETTEN E. Biblioteka Szpitala Wojewódzkiego w Olsztynie i czytelnictwo chorych. *Bibl. olszt.* 1973 nr 1 s. 15—16

Toż pt. Czytelnictwo chorych w Szpitalu Wojewódzkim w Olsztynie. *Szpit. pol.* 1973 z. 5 s. 256

Krótkie informacje o organizacji biblioteki i czytelnictwie jej użytkowników.

10. DĄBROWSKA H. Działalność Filii Miejskiej Biblioteki Publicznej przy Szpitalu im. Jana Mikulicza w Świebodzicach. *Por. Bibl.* 1975 nr 4—6 s. 119—120

Dot. pracy z chorymi czytelnikami.

11. DOMIN W. Działalność czytelnicza i organizacyjna biblioteki dla pacjentów w Sanatorium Chorób Płucnych w Sokołowsku. *Por. Bibl.* 1975 nr 4/6 s. 120—122

Dot. organizacji biblioteki oraz form pracy z chorymi czytelnikami.

12. DRZEWIŃSKA E. Książka w szpitalu. *Gaz. rob.* 1968 nr 4 s. 3

Nawiązując do pracy W. Kozakiewicz pt. „Czytelnictwo chorych” omówiono sytuację bibliotek szpitalnych w woj. wrocławskim.

13. GOSTYŃSKA D. Bibliotekarstwo i biblioterapia w szpitalu. *Bibliotekarz* 1969 nr 5 s. 147—151

Autorka rozważa pograniczny charakter problemu czytelnictwa chorych usytuowanego na styku nauk medycznych i zagadnień kultury, porusza zagadnienie oddziaływania książki na stan emocjonalny chorego oraz omawia organizację doboru książek

dla chorych w III Klinice Chorób Wewnętrznych AM w Krakowie.

14. GOSTYŃSKA D. Bibliotekarstwo w szpitalu. *Biul. inf.-instr. WBP w Kr.* 1967 nr 1/2 s. 28—29

W artykule o charakterze wspomnieniowym autorka pisze o swoich trudnościach, rozterkach, a jednocześnie zadowoleniu z pracy w bibliotece szpitalnej. Porusza m. in. zagadnienia organizacji pracy, dokumentacji bibliotecznej oraz form pracy z chorym czytelnikiem.

15. GOSTYŃSKA D. Biblioteki szpitalne na terenie województwa wrocławskiego. *Szpit. pol.* 1971 z. 6 s. 354—356

Nawiązując do artykułów E. Wiśniewskiej, instruktorki ds. bibliotek szpitalnych Wydz. Zdr. i Opieki Społ. WRN (Wrocław), autorka analizuje działalność bibliotek szpitalnych w woj. wrocławskim, wyróżniającym się w zakresie podejmowanych poczynań zmierzających do pełniejszego zaspokojenia potrzeb chorych czytelników.

16. GOSTYŃSKA D. Biblioterapia — jej zastosowanie i możliwości w praktyce klinicznej. *Zdr. psych.* 1967 nr 1 a. 33—41, bibliogr.

Praca zawiera krótki rys historyczny o rozwoju biblioterapii, omawia jej miejsce w kręgu głównych wytycznych psychoterapii oraz podejmuje próbę określenia celów i zadań biblioterapii w obliczu konfliktów naszej doby.

17. GOSTYŃSKA D. Biblioterapia kliniczna i społeczna. *Bibl. olszt.* 1973 nr 1 s. 8—12, il.

Różne możliwości terapeutycznego wykorzystania książki m.in. w oddziaływaniu na niewyrobionego czytelnika w przypadkach jego krańcowego załamania psychicznego.

18. GOSTYŃSKA D. Biblioterapia w III Klinice Chorób Wewnętrznych w Krakowie. *Szpit. pol.* 1967 z. 2 s. 68—72

Omówienie półrocznej działalności punktu biblioterapeutycznego w III Klinice Chorób Wewnętrznych AM w Krakowie. Autorka rozważa problem czytelnictwa chorych w zależności od płci, wieku, wykształcenia, zawodu i rodzaju schorzenia oraz możliwości czytelnicze w okresie ciężkich stanów chorobowych i kolejnych etapach zdrowienia.

19. GOSTYŃSKA D. Czytelnictwo chorych i biblioterapia w szpitalach. *Bibliotekarz* 1966 nr 11 s. 322—327

Treść: 1. Miejsce biblioterapii w kręgu zagadnień psychoterapii ogólnej; 2. Funkcja biblioterapii w odniesieniu do mechanizmu przeżyć stressowych jako pierwszego ognia choroby psychogennej; 3. Funkcja biblioterapii w odniesieniu do stereotypowych reakcji psychosomatycznych — jako drugiego ognia choroby psychogennej; 4. Funkcja biblioterapii w przypadku pełnego rozwoju choroby psychogennej.

20. GOSTYŃSKA D. Jeszcze o książce w szpitalu. *Życie lit.* 1972 nr 27 s. 13

Nawiązując do artykułu H. Zaniewskiej „Szpital i książka” autorka omawia przebieg konferencji poświęconej zagadnieniom biblioterapii i czytelnictwa chorych (Wwa 22 III 1972 r.), zorganizowanej przez Stow. Bibl. Pol., Min. Zdrowia i Opieki Społ., Pol. Tow. Szpitalnictwa i Zw. Zaw. Prac. Służby Zdrowia.

21. GOSTYŃSKA D. Terapia czytelnicza jako jedna z metod psychoterapii klinicznej. *Szpit. pol.* 1976 z. 4 s. 183—186

Referat wygłoszony na zebraniu naukowym Krakowskiego Oddziału Pol. Tow. Higieny Psychicznej. Dotyczy zagadnienia rozwoju metod biblioterapii, stosowanych obok metod psychoterapeutycznych.

22. GOSTYŃSKA D. Zagadnienia biblioterapii w szpitalach. *Szpit. pol.* 1971 z. 2 s. 71—73

Autorka rozważa m. in. możliwości zaszerogowania biblioterapii do kręgu zagadnień medyczno-psychologicznych bądź bibliotekoznawczych, postuluje konieczność prowadzenia badań nad czytelnictwem chorych.

23. GUZIK K. Praca bibliotekarza w uzdrowisku. *Bibliotekarz* 1956 nr 9 s. 265—267

Dot. form pracy z książką wśród kuracjuszy w Polanicy-Zdroju.

24. HAMERA-NAUMIENKO A. Jeszcze jedna rola książki. *Biblioterapia I. Zdrowie* 1976 nr 5 s. 6—7

25. HAMERA-NAUMIENKO A. Potrzebny kompleksowy program działania. *Biblioterapia II. Zdrowie* 1976 nr 6 s. 7

26. HAMERA-NAUMIENKO A. Chory człowiek i książka. *Biblioterapia III. Zdrowie* 1976 nr 7/8 s. 10, 28

27. HAMERA-NAUMIENKO A. Jego pasja. *Biblioterapia IV. Zdrowie* 1976 nr 12 s. 7

Cykl artykułów dotyczących roli książki w leczeniu szpitalnym — biblioterapii, potrzeby i znaczenia bibliotek szpitalnych, a także doniosłej roli bibliotekarza — pracownika tych specyficznych bibliotek.

28. HERMAN Z. O potrzebie i możliwościach wykorzystania biblioterapii w szpitalu. *Zdr. pub.* 1968 z. 2 s. 69—74

Autorka omawia m.in. możliwości oddziaływania książki wśród chorych, motywów sięgania po książkę, dobór księgozbioru dla chorych, rolę bibliotekarza oraz zagadnienia organizacji pracy bibliotecznej w szpitalu.

29. HERTLOWA D. W Iławie powstała filia biblioteczna w Szpitalu Powiatowym. *Bibl. olszt.* 1973 nr 4 s. 53
Dot. filii PiMBP, która powstała 1 IX 1973 r.

30. HURI N. Centralna Biblioteka Uniwersytecka dla chorych studentów oraz biblioteki sanatoriów akademickich we Francji. Tłum. z fr. M. Wierzbicka. *Zesz. Przekł. Inst. Książ. i Czyt.* BN 1959 nr 4 (8) s. 41—53

Omówiono rolę i udział bibliotek szpitalnych oraz sanatoryjnych w kształceniu studentów. Autorka charakteryzuje zasady opracowania księgozbioru, system wypożyczeń, omawia działalność bibliotek sanatoryjnych dla studentów w innych krajach.

31. JAGOSZEWSKI M. Książka a chorzy. *Dz. łódz.* 1974 nr 70 s. 4

Dot. m.in. bibliotek szpitalnych w Łodzi (Szpital im. Kopernika i Szpital im. Pirogowa).

32. JAKUBIEC H. Biblioteki szpitalne po dwu latach. *Bibl. olszt.* 1975 nr 1 s. 23—25

Dot. stanu bibliotek szpitalnych w Olsztynie (w ujęciu historycznym). Artykuł podaje najnowsze dane dotyczące sieci bibliotek szpitalnych, ich księgozbioru, pracowników, organizacji pracy i usług czytelnicznych.

33. JAKUBIEC H. Biblioteki szpitalne w woj. olsztyńskim w świetle badań ankietowych. *Bibl. olszt.* 1973 nr 1 s. 12—15, tab.

Toż pt. „Biblioteki i czytelnictwo w zakładach leczniczych w województwie

olsztyńskim." *Szpit. pol.* 1973 z. 5 s. 253—255

Treść: Sieć biblioteczna; księgozbiory i ich opracowanie; zakup książek i prenumerata czasopism; czytelnicy i wypożyczenia książek; pracownicy bibliotek oraz warunki ich zatrudnienia; organizacja pracy; lokale biblioteczne i ich wyposażenie.

34. JAKUBIEC H. Co słyhać w bibliotekach szpitalnych w Olsztyńskim. *Bibliotekarz* 1975 nr 5/6 s. 120—123

Dot. m.in. organizacji sieci bibliotecznej, pomieszczenia i wyposażenia bibliotek, księgozbiorów i usług czytelniczych.

35. JAKUBIEC H. Wojewódzka konferencja czytelnictwa w Olsztynie na temat bibliotek szpitalnych i czytelnictwa chorych. *Szpit. pol.* 1973 z. 5 s. 263

Sprawozdanie z obrad konferencji 12—13 XII 1972 r.

36. JANICKI A. O biblioterapii w szpitalach psychiatrycznych. *Szpit. pol.* 1970 z. 3 s. 116—120, tab.

Na podstawie danych ankietowych dotyczących działalności bibliotek 11 szpitali psychiatrycznych oraz badań własnych przeprowadzonych wśród chorych szpitala psychiatrycznego w Stroniu Śląskim autor analizuje zagadnienia czytelnictwa chorych psychicznie oraz możliwości stosowania i oddziaływania biblioterapii.

37. JANKOWSKA E. Biblioteki szpitalne dla chorych na terenie m. Łodzi. *Bibliotekarz* 1969 nr 2 s. 47—51

Omówienie wyników ankiety dotyczącej działalności, wyposażenia i urządzenia bibliotek szpitalnych, przeprowadzonej w r. 1968 przez Okręg SBP w Łodzi.

38. KALININ I. Organizacja pracy i działalności filii MBP w Szpitalu Miejskim nr 2 w Wałbrzychu. *Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.* 1973 nr 2 s. 32—35

Dot. działalności filii od 20 I 1969 (księgozbiór dla potrzeb tej biblioteki gromadzony był od 15 IV 1967).

39. KAMIŃSKA H. Biblioteki szpitalne — nowa perspektywa organizacyjna. *Bibliotekarz* 1976 nr 5 s. 115—119

Omówienie sytuacji w polskim bibliotekarstwie szpitalnym w zakresie: księgozbiorów, kadry, pomieszczeń bibliotecznych, udostępniania zbiorów.

40. KICIŃSKI W. Książka w szpitalu. *Tryb. Ludu* 1975 nr 262 s. 8

List do redakcji „Trybuny Ludu” w sprawie użyteczności książek i biblioteki dla chorych w szpitalu.

41. KLUPŚ Z. Chorzy zawsze czekają. *Rocz. Ziemi miel.* 1974 s. 104—108, il.

Dot. działalności biblioteki przy szpitalu w Mielcu.

42. KOŁODZIEJSKA J. Biblioteka a świat współczesny. Wrocław: Ossolineum 1973 (s. 180—198: Specjalne potrzeby czytelnicze. Niewidomi, chorzy, seniorzy).

43. Konferencja poświęcona zagadnieniu biblioterapii oraz czytelnictwa chorych. Warszawa 22 marca 1972 r. *Szpit. pol.* 1972 z. 6 s. 261—280.

Referaty: Cwynar S. Biblioterapia; Kozłowski S. Organizacja bibliotek szpitalnych w świetle przepisów prawnych; Kozakiewicz W. Problemy organizacji bibliotek szpitalnych; Gostyńska D. Biblioterapia kliniczna i społeczna.

44. Konferencja w sprawie organizacji czytelnictwa chorych przebywających w szpitalu. (Przez) J.Cz. *Bibliotekarz* 1966 nr 10 s. 318

Dot. szpitali warszawskich. Konferencja odbyła się w Prezydium Rady Narodowej 20 V 1966.

45. KOPROWSKA Z. Filia biblioteczna przy szpitalu powiatowym w Morągu. *Bibl. olszt.* 1975 nr 1 s. 27—28

Dane dotyczące szpitalnej biblioteki w Morągu. Biblioteka powstała 1 I 1974 — warunki, sposób korzystania, czytelnicy i księgozbiór.

46. KOSIEC J. O kontaktach biblioteki ze szpitalem dziecięcym. *Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.* 1967 nr 3 s. 40—43

Dot. współpracy PiMBP w Jaworze ze szpitalem dziecięcym. Autorka wymienia niektóre formy pracy z chorymi dziećmi.

47. KOSTRZEWA J. Organizacja i pierwsze miesiące działalności filii bibliotecznej PiMBP przy szpitalu powiatowym w Działdowie. *Bibl. olszt.* 1975 nr 1 s. 26—27

W lipcu 1974 r. oddano do użytku w Działdowie duży nowoczesny szpital powiatowy, w którym PiMBP prowadzi filię biblioteczną dla chorych.

48. KOŚCIÓW J. Biblioteki szpitalne na Opolszczyźnie. *Pomag. sobie w Pr.* 1969 nr 1 s. 48—51

Dot. organizacji i stanu bibliotek szpitalnych w 14 powiatach woj. opolskiego. Na podstawie ankiet autor omawia ich warunki lokalowe, zbiory i stan czytelnictwa.

49. KOŚCIÓW J. Biblioterapia — termin na wyrost? *Służ. Zdr.* 1972 nr 35 s. 4

Dot. organizacji bibliotek szpitalnych na Opolszczyźnie oraz trudności związanych z prowadzeniem ich pracy w myśl zasad biblioterapii.

50. KOŚCIÓW J. Co dalej z rozwojem bibliotek szpitalnych? *Bibliotekarz* 1976 nr 3 s. 55—58

Próba podsumowania polskiego dorobku piśmienniczego nt. bibliotek szpitalnych i czytelnictwa chorych oraz propozycje na przyszłość, nt. informacji w fachowym czasopiśmiennictwie bibliotekarskim o nowościach z dziedziny bibliotek szpitalnych i czytelnictwa chorych.

51. KOZAKIEWICZ W. Biblioteki szpitalne wobec realizacji ustawy. *Bibliotekarz* 1970 nr 3 s. 72—76

Toż pt. „Stan bibliotek szpitalnych w Polsce w przededniu realizacji nowej ustawy bibliotecznej”. *Szpit. pol.* 1970 z. 4 s. 181—182

Na podstawie materiałów ankietowych zebranych przez okręgi SBP oraz wydziały zdrowia i opieki społecznej autorka omawia stan bibliotek szpitalnych w Polsce. Stwierdza podstawowe braki w zakresie zawartości księgozbiorów, pomieszczeń, personelu oraz działalności bibliotek. Postuluje zabezpieczenie stałych pozycji budżetowych na księgozbiory, wygospodarowanie samodzielnych pomieszczeń dla bibliotek, zapewnienie etatów dla fachowych bibliotekarzy, obsługę pacjentów obłożnie chorych.

52. KOZAKIEWICZ W. Czytelnictwo chorych. Wwa: Stow. Bibl. Pol. 1968

W książce przedstawiono zagadnienia bibliotek szpitalnych w Polsce oraz w innych krajach. Praca zawiera również omówienie i podsumowanie wyników badań czytelnictwa chorych, jakie autorka przeprowadziła w kilku szpitalach jednego z miast wojewódzkich (warunki czytania w szpitalu, motywy i potrzeby czytających, sylwetki chorych i ich lektura, wpływ książki na psychikę chorego). W badaniach stosowano wywiady, obserwację i analizę dokumentacji bibliotecznej.

53. KOZAKIEWICZ W. O bibliotekach szpitalnych. *Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.* 1967 nr 1 s. 9—15, bibliogr.

Omówienie spraw urzędzenia i wyposażenia biblioteki szpitalnej, doboru książek do biblioteki oraz form pracy z chorym czytelnikiem.

54. KRAŚNIEWSKA K. Społeczne ramy biblioterapii. *Bibliotekarz* 1972 nr 5 s. 149—152

Sprawozdanie z obrad konferencji poświęconej zagadnieniom biblioterapii i czytelnictwa chorych (Warszawa 22 III 1972), zorganizowanej przez Stow. Bibl. Pol., Min. Zdrowia i Opieki Społ., Pol. Tow. Szpitalnictwa i Zw. Zaw. Prac. Służby Zdrowia.

55. KRZEMIŃSKA W. Literatura piękna a zdrowie psychiczne. Warszawa: PZWL 1973

Autorka — publicystka specjalizująca się w problematyce psychologicznych aspektów czytelnictwa, omawia problem oddziaływania beletrystyki na dzieci, młodzież oraz ludzi starych. Wskazuje na terapeutyczne walory czytelnictwa zarówno w profilaktyce, jak w leczeniu stanów zachwiania osobowości spowodowanych chorobą.

56. KRZEMIŃSKI W. Biblioterapia. *Odgłosy* 1976 nr 38 s. 2

Dot. bibliotek szpitalnych, czytelnictwa chorych i zagadnień terapii „przez książkę” oraz roli bibliotek szpitalnych.

57. KRZYWINKOWA J. Biblioteki dla pacjentów w szpitalach czechosłowackich. Tłum. z czes. K. Gumkowski. *Bibliotekarz* 1967 nr 8 s. 270—272

Omówienie zagadnień organizacji bibliotek szpitalnych w Czechosłowacji.

58. Książka o ośrodkach leczniczych (Wybór materiałów bibliograficzno-informacyjnych). Wwa: Centralna Biblioteka Wojskowa 1975

Treść: Bibliografia s. 3—6; MILLER A. M. Niektóre zagadnienia czytelnictwa chorych i biblioterapii w publikacjach fachowych krajów socjalistycznych s. 7—25. Tłum. i oprac. M. Reziecki; Pigoń E. Psychoterapeutyczna funkcja sztuki s. 26—28.

59. Książka w służbie chorych. Biblioteki szpitalne za granicą. Wwa: Biblioteka Narodowa IKiCz 1968. Zeszyty Przekładów 1/22

Zbiór materiałów dotyczących bibliotek szpitalnych i czytelnictwa chorych.

Z treści SCHMID-SCHÄDELIN I. Biblioteki szpitalne jako specjalna dziedzina pracy bibliotecznej s. 9—18; GOING MONA E. Zasady pracy biblioteki szpitalnej s. 16—22; SRETROVA B. Praca z książką w szpitalu s. 28—40; HAUGH W. S. O doborze książek do biblioteki szpitalnej s. 41—47; SIMAY N. Zaopatrywanie chorych w książki w szpitalach Miśkolca s. 47—51; EULER K. F. O czytelnictwie chorych s. 51—56; Wskazówki Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarskich (FIAB) dla bibliotek szpitalnych s. 57—64; LEWIS M. J. Urządzenia i aparaty pomocnicze dla czytelników o słabym wzroku, z wadami lub częściową utratą wzroku s. 83—89; Bibliografia (literatury obcej i polskiej) s. 91—96.

60. KULCZYCKI M. Psychologiczne problemy człowieka chorego. Wrocław: Ossolineum 1971

Praca poświęcona problemom wzajemnego stosunku między pacjentami a służbą zdrowia. Autor omawia stan choroby i jego właściwości, sytuację życiową chorego, jego osobowość i reakcję na chorobę, sposób oddziaływania na chorego, czynniki określające formę współpracy z chorymi, napotykaną trudności.

61. LEPALCZYK I. Biblioteki dla chorych w Belgii. *Bibliotekarz* 1958 nr 7/8 s. 226—229

Omówienie organizacji bibliotek szpitalnych i sanatoryjnych w Belgii, sprawy centralnego doboru i opracowania księgozbioru pod kątem potrzeb chorych ludzi.

62. LESZCZYŃSKI J. Książka wśród chorych. *Bibliotekarz* 1956 nr 1 s. 7—17

Dot. działalności biblioteki sanatorium ZNP w Zakopanem w latach 1946—1954. Na podstawie dokumentacji biblioteki oraz ankiety autor dokonuje analizy czytelnictwa chorych.

63. LEWIS M. J. Służba biblioteczna w szpitalach angielskich. Tłum. z ang. M. Minkiewicz. *Bibliotekarz* 1966 nr 7/8 s. 217—222

Omówienie organizacji bibliotek szpitalnych w Anglii, ich wyposażenia i zaopatrzenia oraz zasad pracy bibliotecznej.

64. ŁUKASZEWSKA R. Książka w sanatorium. *Por. Bibl.* 1964 nr 1/2 s. 11—13

Czytelnictwo w bibliotekach uzdrowiskowych.

65. M.N. Biblioterapia. *Stuż. Zdr.* 1966 nr 25 s. 3

Dot. porozumienia w sprawie organizacji i rozwoju czytelnictwa w szpitalach war-

szawskich, zawartego między Biblioteką Publiczną m. st. Warszawy, Zarządem Szpitali Miejskich i Zarządem Okręgowym Zw. Zaw. Prac. Służby Zdrowia.

66. MALICKI M. Światło pod palmami. *Tyg. powsz.* 1959 nr 26 s. 3—4

Czytelnictwo niewidomych.

67. MAŁECKA B. Problemy czytelnictwa książek wśród ludzi w wieku podeszłym. *Ośw. Doros.* 1968 nr 2 s. 112—114

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na terenie Trójmiasta.

68. NAGÓRSKA I. Biblioterapia. *Odgłosy* 1976 nr 41 s. 2

List do Redakcji w związku z artykułem Włodzimierza Krzemińskiego „Biblioterapia”. Autorka omawia sytuację bibliotek szpitalnych w Łodzi, działalność SBP w zakresie bibliotekarstwa szpitalnego oraz rolę książki w szpitalu.

69. Ogólnopolska konferencja na temat psychoterapeutycznej funkcji sztuki (Przez) W.K. *Mater. met. Woj. Bibl.* Wroc. 1975 nr 2 s. 45—46

Dot. konferencji, która w dniach 18—20 III 1975 odbyła się w Cieplicach; m. in. referat W. KOZAKIEWICZ. „Podstawy teoretyczne biblioterapii i możliwości zastosowania jej w praktyce”.

70. PACIORKOWSKA A. Czytelnictwo chorych jako środek terapeutyczny. *Szk. med.* 1972 nr 2 s. 23—27

Sprawozdanie napisane na podstawie badań przeprowadzonych w wielooddziałowym szpitalu w Cieszynie przy zastosowaniu następujących metod: obserwacji chorych, wywiadów z pacjentami oraz z pracownikami szpitala, a także eksperymentu polegającego na dostarczeniu 25 wybranym chorym odpowiednio napisanych opowiadań o specjalnej tematyce.

71. PALIŃSKI E. Biblioterapia. *Tyg. kult.* 1976 nr 7

Dot. sytuacji w polskim bibliotekarstwie szpitalnym. Autor omawia stan księgozbiorów bibliotek szpitalnych, sytuację lokalową, sprawy zatrudnienia bibliotekarzy oraz współpracy bibliotek szpitalnych z publicznymi.

72. PEŃSKA L. Dziecko trudne a książka. Wwa: „Nasza Księgarnia” 1975

Autorka — bibliotekarka i psycholog — zapoznaje z zagadnieniami biblioterapii, tj.

wykorzystania specjalnie dobranej lektury jako ważnego środka diagnozy i reedukacji dziecka trudnego. Analizę zagadnień autorka przeprowadziła na podstawie własnych badań.

73. PIGOŃ E. Książka czynnikiem rekreacji. Biblioteki w ośrodkach wypoczynkowych i leczniczych. *Zoł. Wol.* 1975 nr 138 s. 6

Dot. szkolenia bibliotekarzy wojskowych ośrodków leczniczych i wczasowo-socjalnych.

74. PIGOŃ E. Z problemów bibliotek szpitalnych i czytelnictwa chorych. (Czytelnictwo i czytelnicy w bibliotece dla chorych 2 Centralnego Szpitala Klinicznego Wojskowej Akademii Medycznej). *Rocz. bibl.* 1972 z. 3/4 s. 573—589

Dot. organizacji bibliotek szpitalnych w Polsce oraz analizy czytelnictwa chorych przeprowadzonej w oparciu o badania (wywiady, obserwacja, dokumentacja biblioteczna) w 2 CSK WAM. Omówiono m.in. działalność biblioteki szpitalnej, formy spędzania czasu przez chorych, ich zainteresowania czytelnice, rolę książki w szpitalu, ulubione lektury badanych, ich opinie o terapeutycznym oddziaływaniu literatury popularnonaukowej, w tym z zakresu medycyny i in.

75. PYSZYŃSKA M. Książka przyjacieli w trudnych chwilach choroby. *Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.* 1973 nr 2 s. 22—31

Omówienie organizacji, działalności, struktury księgozbioru, warunków lokalowych i pracy z czytelnikiem biblioteki w sanatorium gruźliczym w Kamiennej Górze.

76. R.S. Biblioterapia, czyli o książce w szpitalu. *Znak* 1973 nr 8 s. 1087—1090

Biorąc za punkt wyjścia referat D. Gościńskiej o biblioterapii, wygłoszony na zebraniu Sekcji Bibliotek Szpitalnych SBP, autor rozważa możliwości biblioterapeutycznego oddziaływania literatury na chorych oraz trudności z pełnym uchwyceniem efektów tego procesu.

77. Rewolucja naukowo-humanistyczna. Praca zbior. pod red. J. ALEKSANDROWICZA. Wwa: „Wiedza Powszechna” 1974. Biblioteka Wiedzy Współczesnej „Omega”

Z treści: ALEKSANDROWICZ J. Słowo wstępne; TATARKIEWICZ W. Solidarność szczyścia; SUCHODOLSKI B. Integracja człowieka i współczesnej cywilizacji; ALEKSANDROWICZ J. MATUSZEWSKI H. Synteza

poglądów na definicję zdrowia w aspekcie rewolucji naukowo-humanistycznej; MACIĄG W. Literatura wobec zdrowia; KAPUŚCIŃSKI W. J. Unia medycyny z literaturą. Refleksje i perspektywy; PRZEWŁOCKI P. Autoedukacja charakteru a przystosowanie społeczne jednostki; BASCIK S. Profilaktyczna funkcja wychowania w cywilizacji naukowo-technicznej.

78. RÓŻYŃSKI M. Biblioterapia w Zakładach Opieki Społecznej. *Szpit. pol.* 1974 z. 4 s. 188—190

79. RUBISZ D. Biblioteka szpitalna — problem otwarty. *Bibl. gd.* 1973 nr 2 s. 9—12

Dot. pracy biblioteki dla chorych w szpitalu w Tczewie.

80. [RUMP S.] Res: To nie wystarczy. *Służ. Zdr.* 1958 nr 32 s. 3

Dot. potrzeb kulturalnych pacjentów oraz bibliotek dla chorych.

81. RYBAK S. Książka w życiu dziecka przewlekłe chorego. *Nowa Szk.* 1964 nr 10 s. 42—43

Rola książki w życiu chorego dziecka oraz formy pracy z książką i czasopiśmie w sanatorium. (Fragment odczytu pedagogicznego nagrodzonego w r. 1963).

82. SPYCHAŁSKI D. Bibliotekarstwo i czytelnictwo niewidomych. W: Sprawa niewidomych w Polsce. Cz. 2. Wwa 1958 s. 36—46

83. SZENKOWA I. Książka dla chorego. *Służ. Zdr.* 1972 nr 35 s. 4, il.

Na marginesie obrad konferencji (Warszawa 22 II 1972) poświęconej czytelnictwu chorych autorka rozważa problemy organizacyjne bibliotek szpitalnych oraz możliwości oddziaływania książki na chorych.

84. SZYMAŃSKI K. Dobra książka lekarstwem. *Tryb. Ludu* 1976 nr 18 s. 8

Dot. listu pacjenta-czytelnika do biblioteki szpitalnej.

85. SZYMKOWSKA J. Książka w szpitalu *Bibl. zach.-pom.* 1974 nr 2/4 s. 71—76

Praca punktu bibliotecznego dla chorych w szpitalu w Kołobrzegu. Omówiono wyniki sondażu przeprowadzonego wśród chorych nt. czytelnictwa w szpitalu.

86. TURUK T. Biblioterapia w zakładzie onkologicznym. *Szpit. pol.* 1973 z. 5 s. 257—258

Autorka omawia niektóre problemy biblioterapii, biorąc pod uwagę sytuację socjo-psychologiczną pacjentów zakładu onkologicznego.

87. UHEREK A. Pierwsze biblioteki szpitalne. *Por. Bibl.* 1972 nr 11/12 s. 354—356

Dot. porozumienia między MBP w Chorzowie a dyrekcjami chorzowskich szpitali, którego efektem jest organizacja 5 filii bibliotecznych w tych szpitalach.

88. UHEREK A. Pierwsze szpitalne filie MBP w Chorzowie. *Pomag. sobie w Pr.* 1970 nr 2 s. 12—14

89. WALENTYNOWICZ M. Podstawy czytelnictwa powszechnego. Wrocław: Ossolineum 1970 (s. 300—304: Odpoczynek i rozrywka jako funkcja książki; s. 321—333: Książka wśród chorych. Terapeutyczna funkcja czytania)

90. WENTLANDTOWA H. Metodyka oświaty sanitarnej. Dla wychowawców, nauczycieli, oświatowców, pracowników domów kultury i służby zdrowia. Wwa: PZWL 1961.

Podręcznik zawiera wiele wskazówek metodycznych dotyczących pracy z książką w dziedzinie oświaty sanitarnej — m. in. podrozdziały; Kółko samokształceniowe a książka o zdrowiu s. 29—32; Książka a czytelnictwo s. 59—62; Wyjątki z literatury pięknej s. 94—124.

91. WIŚNIEWSKA E. Biblioterapia w szpitalach województwa wrocławskiego. *Szpit. pol.* 1970 z. 5 s. 233—235

92. WIŚNIEWSKA E. Rozwój bibliotek szpitalnych na terenie województwa wrocławskiego w latach 1968—1970. *Szpit. pol.* 1971 s. 353—354

Artykuł instruktorce ds. bibliotek szpitalnych Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej WRN we Wrocławiu. Omówiono formy pomocy udzielanej tym bibliotekom przez władze wojewódzkie, powiatowe, a także prowadzoną na ich rzecz działalność instrukcyjno-metodyczną.

93. WOJNAR M. Biblioteki publiczne Dolnego Śląska a biblioterapia. *Bibliotekarz* 1973 nr 10 s. 308—310

Omówienie organizacji i działalności Instrukcyjno-metodycznej bibliotek szpitalnych na Dolnym Śląsku oraz historia tworzenia i działalności bibliotek szpitalnych Wrocławia, Świdnicy, Lubonia, Trzebnicy, Świebodzic, Wałbrzycha i Zgorzelca.

94. WOJNAR M. Seminaria szkoleniowe dla pracowników bibliotek szpitalnych m. Wrocławia i woj. wrocławskiego. *Mater. met. Woj. Bibl. Wroc.* 1972 nr 1 s. 15—20

Dot. potrzeby i celowości prowadzenia seminariów szkoleniowych dla pracowników bibliotek szpitalnych.

95. WOJNAR M. Biblioteki szpitalne na Dolnym Śląsku. *Bibliotekarz* 1973 nr 2 s. 50—52

Dot. problemów organizacji bibliotek szpitalnych w woj. wrocławskim oraz działalności instrukcyjno-metodycznej prowadzonej na rzecz tych placówek przez wojewódzką i powiatowe biblioteki publiczne.

96. WOJNAR M. Wrocławskie szpitale a bibliotekoterapia. *Bibliotekarz* 1974 nr 6 s. 174—176

Sprawozdanie z wizytacji w bibliotekach szpitalnych Wrocławia, przeprowadzonej przez komisję złożoną z bibliotekarzy, przedstawicieli Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej oraz przedstawicieli SBP. Dotyczy głównie stanu urządzenia i wyposażenia bibliotek oraz ich księgozbiorów.

97. WOŁOSZ J. Książka wśród wczasowiczów i kuracjuszy. *Rocz. Bibl. Nar.* T.6: 1970 s. 119—137

Podsumowanie wyników badań ankietowych Instytutu Książki i Czytelnictwa przeprowadzonych w kilku ośrodkach wczasowo-uzdrowiskowych w r. 1966. Autor omawia miejsce książki w czasie wolnym wczasowiczów i kuracjuszy, motywy czytania książek w czasie urlopu, lektury wczasowiczów i kuracjuszy.

98. Wr.: Biblioteki szpitalne dla chorych. *Pol. Tyg. lek.* 1949 nr 1 (dodatek) s. 5

Tłumaczenie krótkiego sprawozdania z XIV posiedzenia Międzynarodowego Komitetu Bibliotek (Londyn, wrzesień 1948).

99. Wytyczne w sprawie poprawy obsługi bibliotecznej pacjentów szpitali i sanatoriów oraz pensjonariuszy domów pomocy społecznej w woj. olsztyńskim. *Bibl. olszt.* 1973 nr 1 s. 17—19

Wytyczne dot. księgozbiorów, lokali i ich wyposażenia, personelu bibliotek szpitalnych oraz współpracy bibliotek publicznych z bibliotekami szpitalnymi.

100. ZANIEWSKA H. Szpital i książka. *Życie lit.* 1972 nr 23 s. 1, 16—17

Próba oceny sytuacji w polskim bibliotekarstwie szpitalnym. Omówiono poczynania badawcze w zakresie terapeutycznej roli książki i czytelnictwa chorych oraz działalność praktyczną bibliotek szpitalnych w Polsce.

101. ZASADA A. Biblioteki szkolne w sanatoriach dla dzieci i młodzieży. *Bibliotekarz* 1974 nr 6 s. 171—174

Artykuł dotyczy organizacji bibliotek szkolnych w sanatoriach dla dzieci i młodzieży. Przedstawiono postulaty dotyczące struktury księgozbioru, personelu bibliotek, metod pracy oraz lokali i wyposażenia bibliotek szpitalnych.

102. ZAWADZKI R. Bibliotekarze dolnośląscy dla chorych. *Por. Bibl.* 1967 nr 9 s. 270—272

Omówienie działalności bibliotek i punktów bibliotecznych dla chorych w szpitalach woj. wrocławskiego, m.in. zagadnienia organizacji bibliotek, ich księgozbiorów, lokali.

103. ŻEMIS S. Czytelnictwo niewidomych. *Bibliotekarz* 1954 nr 1 s. 30—31

Zagadnienia wydawnictw i bibliotek dla niewidomych w Polsce.

MAREK CZECHOWSKI
Pabianice

Stanisław Przybyszewski

W 50 rocznicę śmierci pisarza 1927 – 23 IX – 1977

Zestawienie bibliograficzne

Mało który pisarz doczekał się tak jaskrawie sprzecznych sądów o sobie, tak biegunowo różnej oceny swojej twórczości. Geniusz, apostoł i prorok Młodej Polski dla jednych; grafoman, kabotyn i mitoman dla drugich, — był Stanisław Przybyszewski postacią niezwykłą i tragiczną w historii literatury polskiej. Jego utwory literackie były przedmiotem absolutnego zachwyty i ostrych ataków nie przebiegającej w środkach krytyki. Cokolwiek dziś mówi się o twórczości Przybyszewskiego, nie można zapominać o roli, jaką odegrał w życiu literackim Polski, a także Niemiec. Oddziaływał swoimi utworami i swą nieprzeciętną osobowością. Mimo iż jeszcze za życia pisarza powoli zapominano o jego twórczości, trzeba pamiętać, że na przełomie wieków Przybyszewski był uważany za największego pisarza polskiego, był znany i czytany w kraju i za granicą, a redagowane przez niego „Życie” stało się ewenementem w skali europejskiej.

Dyskusje i polemiki, toczone jeszcze za życia pisarza, trwają do dnia dzisiejszego. Spór o Przybyszewskiego znalazł odbicie w poniższym zestawieniu bibliograficznym. Dokonując wyboru z obszernej literatury przedmiotu, autor kierował się przede wszystkim kryterium dostępności materiałów w bibliotekach publicznych, stąd przewaga publikacji z okresu powojennego. Orientację w całości opracowań ułatwiają bibliografie publikowane przy syntetycznych pracach Juliana Krzyżanowskiego, Artura Hutnikiewicza i Romana Taborskiego. W zestawieniu niniejszym wydzielone zostały bibliografie, wydania zbiorowe pism oraz specjalne wydania czasopism, poświęcone w całości Stanisławowi Przybyszewskiemu. Dla pozostałych opracowań przyjęto formalne szeregowanie alfabetyczne.

Bibliografie

CZACHOWSKI K. **Bibliografia pism Stanisława Przybyszewskiego.** „Ruch Literacki” 1928 nr 7 s. 215—219

Uzupełnienia: Zeleniński T. (Boy), „Wiadomości Literackie” 1928 nr 41; Płoszewski L., „Ruch Literacki” 1929 nr 2; Sawicki S., „Ruch Literacki” 1932 nr 7.

KORBUT G. **Literatura polska od początków do wojny światowej.** Wyd. 2 pow. T. 4. Wwa 1931 s. 279—283

CZACHOWSKI K. **Obraz współczesnej literatury polskiej 1884—1933.** T. 1. Lwów 1934 s. 329—333

HELSZTYŃSKI S. **Przybyszewski w Niemczech.** „Neofilolog” 1935 nr 2
[Niemieckie pisma Stanisława Przybyszewskiego]

Wydania zbiorowe pism

Dziewięć pism Stanisława Przybyszewskiego wydane przez Instytut Literacki „Lektor”. Wwa — Lwów 1923—1924

Wybór pism. Oprac. R. Taborski. Wrocław 1966, Biblioteka Narodowa ser. 1 nr 190

Specjalne wydania czasopism poświęcone w całości Stanisławowi Przybyszewskiemu

„Tygodnik Ilustrowany” 1927 nr 50
„Wiadomości Literackie” 1928 nr 18

TABORSKI R. **Warszawskie dzieje dramatów Przybyszewskiego.** „Pamiętnik Teatralny” R. 10: 1961 z. 4 s. 511—530

HELSZTYŃSKI S. **Bibliografia pism Stanisława Przybyszewskiego. W setną rocznicę urodzin 1868 — 7 V — 1968.** Wwa 1968, s. 43

SCHLUCHTER M. **Stanisław Przybyszewski und seine deutschsprachigen Prosawerke 1892-1899.** Stuttgart 1969 s. 111—114

Listy. Zebrał, życiorysem, wstępem i przypisami opatrzył S. Helstyński. T. 1—2. Wwa- Gdańsk 1937—1938. T. 3. Wrocław 1954

Opracowania

ALEXANDROWICZ M. **Na kujawskim szlaku Młodej Polski.** „Ziemia” 1958 nr 4 s. 12—13

BAŃKOWSKA A. **Ważniejsze rocznice kulturalne w 1968 r. (1).** „Poradnik Bibliotekarza” 1967 nr 11/12 s. 355

BARTNICKA J. **Stanisław Przybyszewski jako teoretyk sztuki.** „Przegląd Humanistyczny” 1962 nr 5 s. 71—96

BORZYM S. **Przybyszewski jako filozof.** „Pamiętnik Literacki” 1968 z.1 s. 3—24

BRZOZOWSKI S. **Współczesna powieść i krytyka literacka.** Wwa 1971 s. 130—133

DĄBROWSKA M. **Pisma rozproszone.** T. 2. Kraków 1964 s. 462—473

GALSKA H. **Przybyszewski i literatura rosyjska.** „Przegląd Humanistyczny” 1972 nr 4 s. 79—89

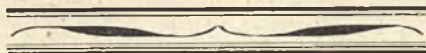
GREŃ Z. **Nie więcej, czyli o Przybyszewskim.** „Dialog” 1965 nr 1 s. 114—134

Przedruk w: Rok 1900. Szkice o dramacie zapomnianym. Kraków 1969 s. 5—58.

- HEL SZTYŃSKI S. **Dobranoc, miły ksią-
żę. Ludzie, prace, wspomnienia.** Wwa
1971 s. 325—354, 364—368, 492—506
- HEL SZTYŃSKI S. **Meteory Młodej Pol-
ski.** Kraków 1969 s. 87—107, passim
- HEL SZTYŃSKI S. **Przybyszewski.** Kra-
ków 1958
Toż wyd. 2. 1966, wyd. 3. Wwa 1973.
- HEL SZTYŃSKI S. **Przybyszewski w
pałacu Pod Blachą.** „Stolica” 1971 nr
42 s. 4—5
- HEL SZTYŃSKI S. **Przyjazd Przybysze-
wskiego do Krakowa.** „Twórczość”
1958 nr 2 s. 86—97
- HEL SZTYŃSKI S. **Stanisław Przyby-
szewski 1868—1927. Zarys biograficz-
ny.** W: PRZYBYSZEWSKI S. **Listy.**
T. 1. Wwa 1937 s. VII—XL
- HEL SZTYŃSKI S. **Stat magni nimiris
umbra.** „Księgarz” 1958 nr 1/2 s. 16—
—18
- HEL SZTYŃSKI S. **W epicentrum mo-
dernistycznej burzy.** „Polska” 1977 nr
9 s. 28—33
- HEL SZTYŃSKI S. **W stulecie urodzin
Stanisława Przybyszewskiego (1868—
—1968).** „Rocznik Kulturalny Kujaw
i Pomorza” T. 4: 1967/1968 s. 231—237
- HEL SZTYŃSKI S. **Wieniec laurowy
Stanisławowi Przybyszewskiemu. W
50 rocznicę śmierci.** Strzelno 1977
- HUTNIKIEWICZ A. **Stanisław Przyby-
szewski 1868—1927.** W: **Obraz litera-
tury polskiej XIX i XX wieku. Lite-
ratura okresu Młodej Polski.** T. 2.
Wwa 1967 s. 107—152
Bibliografia: s. 120—126.
- JANICKA K. **O poglądach estetycznych
Stanisława Przybyszewskiego.** „Sztu-
ka i Krytyka” 1956 nr 3/4 s. 176—227
- KOLIŃSKA K. **Ja jestem tylko przy-
bysz.** „Argumenty” 1977 nr 1 s. 10
Fragment przygotowywanej do druku po-
wieści pt. „Stachu Przybyszewski, jego ko-
biety, jego dzieci”.
- KOLIŃSKA K. **Powroty...** „Stolica”
1977 nr 24 s. 6—7
- KOŁACZKOWSKI S. **Pisma zebrane.**
T. 1. **Portrety i zarysy literackie.** Wwa
1968 s. 498—505: Twórcze fermenty.
O Stanisławie Przybyszewskim
- KOSSAK E. **Pisarz, który układał re-
gulaminy pocztowe.** „Przekrój” 1970
nr 1332 s. 6—7
- KOSSAK E. **Przybyszewski liczył na...
Amerykę.** „Życie Literackie” 1974 nr
51/52 s. 18
- KOSSAK E. **Przybyszewski w Norwe-
gii.** „Życie Literackie” 1971 nr 37 s. 6
- KOZIKOWSKI E. **Od Prusa do Goja-
wiczynskiej.** Wwa 1969 s. 37—47
- KUNCEWICZOWA M. **Fantasia alla
Pollacca.** (1) **Przelamana katedra.** (2)
Dwa kwiaty na jednej lodydze. „Li-
teratura” 1977 nr 14 s. 1,3, nr 19 s. 7
- KUNCEWICZOWA M. **Pięcioksiąg sata-
nisty.** (1) **Mowa sentymentalna.** (2) **O
jasna moja, o morze moje.** „Literatu-
ra” 1977 nr 26 s. 4—5; nr 31 s. 2—3
- KUNCEWICZOWA M. **Przybyszewski
— dekadent czy wizjoner.** „Litera-
tura” 1975 nr 26 s. 1, 8—9
- KUNCEWICZOWA M. **Spotkanie z sa-
tanistą.** „Miesięcznik Literacki” 1968
nr 4 s. 64—66
- KRZYŻANOWSKI J. **Neoromantyzm
polski.** Wrocław 1971 s. 27—52.
Bibliografia 417—418
- LEŚNIAKIEWICZ I. **Stanisław Przyby-
szewski.** „Tygodnik Powszechny” 1968
nr 32 s. 4
- LORENTOWICZ J. **Młoda Polska.** T. 2.
Wwa 1909 s. 1—104
- LORENTOWICZ J. **Spojrzenie wstecz.**
Wwa 1935 s. 63—78
Toż w wyd. 2 Kraków 1957 s. 40—49.
- MAKOWIECKA G. **Spotkanie Przyby-
szewskiego z Hiszpanią.** „Życie Lite-
rackie” 1970 nr 5 s. 9, 13
- MAURER J. **W obronie Przybyszewskie-
go.** „Wiadomości” (Londyn) 1964 nr 8
s. 2
- PASZKOWSKI K. **Spotkania z Przyby-
szewskim.** „Odgłosy” 1968 nr 22 s. 6

- PRZYBYSZEWSKI S. **De profundis.** Lwów 1922 s. 1—41: Frontispice
Autor o swojej twórczości.
- ROGALSKI A. **Stanisław Przybyszewski. Próba rewizji twórczości.** W: ROGALSKI A. **Literatura i cywilizacja.** Wwa 1956 s. 42—55
- ROGALSKI A. **Stanisław Przybyszewski (Źródła i powinowactwa).** W: Księga pamiątkowa III zjazdu wychowanków i wychowawców Liceum im. J. Kasprowicza w Inowrocławiu. Inowrocław (1962) 1961
- ROGATKO B. **Sonata upadłego Belzebuba.** W: ROGATKO B. **Utopia Młodej Polski.** Łódź 1972 s. 19—33
- SEGIET J. **Szatan w wielkim stylu.** „Gazeta Olsztyńska” 1970 nr 192 s. 6
- STANISŁAW PRZYBYSZEWSKI. **Księga pamiątkowa 26 IX 1931.** Poznań 1932, s. 69
- STERN A. **Przybyszewski, poszukiwacz „nagiej duszy”.** W: STERN A. **Legendy naszych dni.** Kraków 1969 s. 19—21
- SZCZYGIELSKA J. **Przybyszewski jako dramaturg.** Poznań 1936
- SZCZYPKA J. **Muzeum: Stanisław Przybyszewski.** W: SZCZYPKA J. **Powtórka z polskiego.** Wwa 1969 s. 62—74
- TABORSKI R. **Trzech dramatopisarzy modernistycznych. Przybyszewski — Kisielewski — Szukiewicz.** Wwa 1965 s. 14—67
- TABORSKI R. **Przybyszewski o dramacie.** „Dialog” 1962 nr 10 s. 103—107
- TABORSKI R. **Richard Dehmel i Stanisław Przybyszewski.** W: **Europejskie związki literatury polskiej.** Wwa 1969 s. 405—412
- TABORSKI R. **Wstęp.** W: PRZYBYSZEWSKI S. **Wybór pism.** Wrocław 1966 s. III—LXVIII, bibliografia
- TABORSKI R. **Przybyszewski w Wiedniu.** W: TABORSKI R. **Wśród wiedeńskich poloników.** Wwa 1974 s. 89—101
- WEISS T. **Cyganeria Młodej Polski.** Kraków 1970 s. 63—77
- WEISS T. **Stanisław Przybyszewski a romantyzm.** „Pamiętnik Literacki” 1973 z. 1 s. 53—73
- WILHELMI J. **Wstęp.** W: PRZYBYSZEWSKI S. **Moi współcześni.** Wwa 1959 s. 5—13
- WYKA K. **Modernizm polski.** Kraków 1959 s. 103—120
- ZIELIŃSKI R. S. **Ostatnie dni Stanisława Przybyszewskiego (1927—1957).** „Kierunki” 1957 nr 47 s. 6
- ŻELEŃSKI T. (Boy): **Ludzie żywi.** Wwa 1929 s. 3—72, 227—258 Przedruk w: ŻELEŃSKI T. **Pisma.** T. 3. Wwa 1956 s. 5—126, 413—439
- ŻELEŃSKI T. (Boy): **Znasz li ten kraj?... Cyganeria krakowska.** Wwa 1932 s. 117—157
Przedruk w: ŻELEŃSKI T. **Pisma.** T. 2. Wwa 1956 s. 104—139
- ŻULAWSKI J. **Teoria sztuki nagiej duszy.** W: ŻULAWSKI J. **Eseje** Wwa 1960 s. 52—81

Nowe książki dla dzieci i młodzieży

Z nowości, które ukazały się na rynku księgarskim w październiku 1977 r., warto dla najmłodszych dzieci wybrać dwie pozycje. Książka **DANUTY WAWIŁOW *Rupaki*** (1977 NK, zł 37) to zbiorek 17 żartobliwych, oryginalnych wierszyków, które spodobają się dzieciom o żywej wyobraźni. Książka **WANDY CHOTOMSKIEJ *Dzień dobry! Książka do domu, do szkoły, na podwórko, na boisko i na wakacje*** (1977 KAW, zł 45) zawiera dowcipne wierszyki, łatwe i krótkie inscenizacje, piosenki, pomysły zabaw czy akcji, apele w różnych sprawach. Jest to zbiór tekstów drukowanych w kąciku dla dzieci w niedzielnych numerach „Trybuny Ludu”, w bogatej oprawie graficznej B. Butenki. Obie książki zainteresują dzieci w wieku 7—9 lat. Poziom I, dział N.

Dzieciom nieco starszym zaproponować możemy tłumaczoną z hiszpańskiego książkę **ANY MARII MATUTE *Szalony konik*** (1977 NK, zł 25), która zawiera 3 opowiadania poetyczno-fantastyczno-baśniowe o ludziach, zwierzętach, ożywionych przedmiotach. Poruszają one problem dobroci, życzliwości i przyjaźni; są bardzo piękne, ale smutne, a pierwsze z nich jest nawet bardzo smutne i źle się kończy. Ale niektóre dzieci lubią smutne historie „do płaczu”, a książeczka jest dobrze napisana i ładnie wydana. Dla dzieci 9—11-letnich, poziom II, dział B. Rozweselić natomiast może dzieci pozycja następną — pogodna i łatwa powieść współczesna **WIEREY BADALSKIEJ *Jędrak i inni*** (1977 NK, zł 16), o przeżyciach i zabawnych przygodach małego Jędrka z II klasy i jego siostry-bliźniaczki, Magdy, w ciągu jednego roku szkolnego. Poziom II, dział Op.

Książka **JADWIGI KORCZAKOWSKIEJ *Filipek*** (1977 NK, zł 23), ilustrowana przez Leonie Janecką, to również

łatwa powieść współczesna. Rodzeństwo z miasta (przedszkolak i III-klasistka) poznaje starszego od siebie, pełnego fantazji chłopca wiejskiego, Pawła. Związuje się przyjaźń, która wiele daje całej trójce. Dla dzieci około 10—12-letnich, poziom III, dział P.

Książka **Między nami** (1977 NK, zł 40) to wartościowa pozycja, zbiór 15 nowel popularnych autorów polskich: Niziurskiego, Nasfetera, Goldnikowej, Górkiewiczowej, Nowackiej, Dańkowskiej, Wiśniewskiego, Załuskiego, Osuchowskiej-Orłowskiej, Bahdaja, Tomaszewskiej, Płatówny, Kozakiewiczza, Siesickiej i Domagalika. Nowele te, publikowane uprzednio w zbiorach autorskich bądź w serii „WSDziCh”, lub w „Płomyku”, wybrała Hanna Burkowa. Wszystkie są dobre i ciekawe, poruszają różne problemy współczesnej młodzieży, przeważnie z dziedziny etyki. Niektóre z nich są łatwiejsze, dostępne dla dzieci 11—13-letnich, ale większość to pozycje trudniejsze, stosowne dla 13—15-latków. Z tego względu zaliczamy książkę do poziomu IV, dział P.

Książki **EWY ŁASTOWIECKIEJ *Zemsta skorpiona*** (1977 „Śląsk”, zł 20) nie warto kupować. Jest bardzo słaba literacko, nieporadna warsztatowo, a jej treść przygodowo-sensacyjna i ilustracje pozostawiają wiele do życzenia. Natomiast **MAŁGORZATA MUSIEROWICZ**, która debiutowała niedawno zabawną i zręczną powieścią ***Małomówny i rodzina***, dała czytelnikom drugą już, i jeszcze lepszą, powieść: ***Szósta klepka*** (1977 NK, zł 30), z własnymi (także dobrymi) ilustracjami. Jest to współczesna powieść obyczajowa, bez żadnych sensacji i bandytów, ale napisana z dużym wyczuciem psychologii, bardzo żywo i dowcipnie. Jej główna bohaterka, uczennica klasy I liceum, Cesia, prze-

żywa różne sprawy szkolne, pierwszą miłość oraz zabawne perypetie związane z życiem domowym dużej, trzy pokoleniowej, bardzo sympatycznej a dość oryginalnej rodziny. Dla czytelników (głównie dziewcząt) około 13—16-letnich, poziom IV, dział P.

Książka JANUSZA DOMAGALIKA **Zielone kasztany** (1977 „Horyzonty”, z1 26) to powieść, która powstała z połączonych wątków dwu poprzednio wydanych książek tego autora, **Marek i Irmina**. Nowa wersja jest nieco zmieniona: niektóre wydarzenia „poprzestawiane” w czasie, niektóre wątki trochę rozbudowane. Treść powieści jest ilustracją tezy, że ludziom, nawet bliskim, trudno jest zrozumieć się wzajemnie, lecz że należy do tego dążyć. Domagalik nie daje gotowych recept i rad, ale zmusza do myślenia. Książka zainteresuje młodzież około 13—16-letnią. Poziom IV, dział P.

Pisarz niemiecki UWE KANT w powieści pt. **Zabawa szkolna** (1977 NK, z1 30) przedstawia równolegle dwu bohaterów: chłopca z IX klasy i jego wychowawcę, młodego nauczyciela. Kolejne rozdziały poświęcone są, na przemian, raz jednemu a raz drugiemu z nich; treść się zająbia, bowiem chłopak często mówi o sprawach szkolnych, a nauczyciel często wspomina chłopca, który sprawia mu sporo kłopotu. W sumie książka, mimo że nie znajdujemy w niej żadnych szczególnych wydarzeń czy problemów, jest dość interesująca, daje obraz współczesnych dni powszednich młodzieży w NRD. Poziom IV, dział P.

Nowela MARII KONOPNICKIEJ pt. **W Gdańsku** (1977 „Czytelnik”, z1 26), wydana bardzo ładnie, ilustrowana rysunkami z pierwodruku (r. 1908) ukazała się z okazji odsłonięcia w Gdańsku pomnika Konopnickiej. Treść nowelki nawiązuje do tradycji polskości Gdańska, jest literackim wyrazem protestu autorki przeciw germanizacji. Po słowie wyjaśnia genezę i wymowę utworu, który, napisany dla dorosłych,

może być także czytany przez starsze dzieci i młodzież. Poziom IV, dział P lub H.

* *

Przechodzimy z kolei do nowości popularnonaukowych, wartych zakupienia do księgozbiorów bibliotek dla dzieci i młodzieży.

— S. JANKOWSKI **Nie tylko promienie X** (1977 NK, z1 22) — popularny wykład z dziedziny fizyki, na temat fal akustycznych, świetlnych, radiowych, promieni Roentgena i gamma oraz promieni kosmicznych (mierzenie długości i częstotliwości fal, wykorzystanie w technice, np. laserowej itd.), dla dzieci starszych i młodzieży. Klasyfikacja 53.

— MAREK ŻBIK **Technika i geologia** (1977 NK, z1 22) — o nowoczesnych metodach badawczych geologii i stosowanej w nich aparaturze. Dla starszej młodzieży, zainteresowanej postępem nauk lub geologią. Klasyfikacja 55.

— ANIELA MAKAREWICZ **Co mówią biologowie** (1977 PWRiL, z1 40) — ciekawa dla starszej młodzieży, o zainteresowaniach przyrodniczo-biologicznych, książka na temat badań współczesnych uczonych-biologów i ich poglądów, szczególnie w dziedzinie genetyki. Klasyfikacja 57.

— PAWEŁ ELSZTEIN **Kiedy i ty zostaniesz kolejarzem** (1977 NK, z1 18) — łatwa, dostępna dla dzieci około 9—13-letnich książka na temat kolei i kolejnictwa, dawniej i dziś, oraz modeli i makiet, przy pomocy których nastolatek może od razu zostać kolejarzem — maszynistą, zawiadowcą, konstruktorem. Klasyfikacja 625, dział 624/628.

— MIROSLAW HUSZCZ **Zwierzęta w domu** (1977 „Watra”, z1 27) — łatwa książeczka, dostępna dla dzieci od około 10 lat. Zawiera zwięzły zarys wiadomości na temat zwierząt hodowanych w mieszkaniu. Autor przedstawia 9 najczęściej spotykanych gatunków (psy, koty, ptaki, chomiki, rybki itd.) i udzie-

la podstawowych rad z dziedziny hodowli. Książeczka przyda się osobom, które dopiero zastanawiają się nad wyborem zwierzęcia, oraz tym dzieciom, mającym już ulubieńca, którym nie chce się czytać grubszych, trudniejszych książek na temat hodowli. Książka Huszcza będzie dla nich znacznie lepsza niż nic, a skorzystają też na tym zwierzęta, często traktowane bardzo niewłaściwie. Klasyfikacja 63 : 59.

— KAZIMIERZ ŻABOLICKI **Biały eliksir życia** (1977 NK, zł 10) — mała, skromnie wydana książeczka, zawierająca jednak bardzo wiele wiadomości o mleku i przetworach mlecznych, od udomowienia ssaków, poprzez biologiczne procesy laktacji, rolę i właściwości mleka, do produkcji przemysłowej różnych serów i innych przetworów. Dla dzieci od około 11 lat i młodzieży poszukującej wiadomości związanych z tym tematem. Klasyfikacja 63.

— ANDRZEJ ŻMUDA **Stal** (1977 KAW, zł 15) — wydana w dobrej serii „Wszystko o...” książka o metalurgii, zwłaszcza o wyrobie stali, najnowszej technice i technologii, m.in. o hucie Katowice, z podkreśleniem roli stali w naszej współczesnej gospodarce i ekonomice wspólnoty socjalistycznej. Popyczka mała, ale zawierająca sporo aktualnych wiadomości, ilustrowana, pożyteczna dla uczniów od około 13 lat. Klasyfikacja 66, dział 66/69.

— TADEUSZ KLIMECKI **Technika powiększania w fotografii** (1977 WNT, zł 54) — dobre, obszerne opracowanie tematu wyrażonego w tytule, stosowne dla zaawansowanego fotoamatora, który sam pracuje w ciemni. Książka zawiera dobry zestaw ilustracji i dużą bibliografię. Warto ją kupić do tych bibliotek, w których pozycje z dziedziny fotografii (coraz częściej spotykanego hobby) są istotnie wykorzystywane. Klasyfikacja 77.

— **Dzieje muzyki polskiej w zarysie** (1977 „Interpress”, zł 130) — starannie

i pięknie wydana, a przystępnie opracowana praca zbiorowa znanych muzykologów, na temat historii i dnia dzisiejszego polskiej muzyki i muzyków. Przeznaczona dla dorosłych, może być jednak czytana także przez starsze dzieci i młodzież. Bardzo wartościowa pozycja! Klasyfikacja 78(438).

— **Historia jednego filmu** (1977 NK, zł 70) — tłumaczona z rosyjskiego, ładnie wydana i interesująca książka poznawcza, omawiająca w formie reportażowo-gawędziarskiej temat produkcji filmu, na przykładzie ekranizacji baśni o Aladynie i jego lampie. Scenariusz baśni jest również w książce zamieszczony — przeplata się mechanicznie z tekstem podstawowym (na co drugiej stronie książki — dalszy ciąg baśni), a wyróżnia czcionką i barwą. Dla dzieci około 10—12-letnich. Klasyfikacja 791, dział 791/794.

— STEFAN WYSOCKI **Żeglarstwo** (1977 KAW, zł 25) — kolejna pozycja serii „Wszystko o...”, dobrze napisana, ciekawa, zwięzła a obfitująca w wiadomości z historii i techniki żeglarstwa, dziejów sławnych żeglarzy, organizacji imprez regatowych itd. Dostępna dla starszych dzieci i młodzieży. Klasyfikacja 797 : 629.1, dział 796/799.

— HALINA SUTARZEWICZ **Asnyk, Konopnicka i Dąbrowska w Kaliszu** (1977 SiT, zł 15) — interesująco napisana książeczka na temat związku tych trojga pisarzy z Kaliszem i ziemią kaliską oraz odbicia tego okresu w ich utworach. Dla starszych dzieci i młodzieży. Klasyfikacja 82 : 92.

— ROMAN BURZYŃSKI **Wisła dziś — jutro** (1977 WSiP, zł 18) — książka z serii krajoznawczej, poświęcona rzece Wiśle i wszystkim zagadnieniom związanym z jej rolą i znaczeniem dla kraju. Ilustrowana, łatwa, pożyteczna pozycja, poszerzająca wiadomości dzieci uczących się geografii Polski. Klasyfikacja 914.38.

Od myślenia do działania

Cztery wieki temu Łukasz Górnicki napisał: „Przeto potrzeba, aby siebie sam człowiek dobrze znał i swoją siłę, a ku temu dopiero żeby się stosował, obaczając, czemu sprostać, a czemu nie sprostać może” — i nadal nic temu stwierdzeniu ani ująć, ani dodać.

Do samopoznania niezbędne jest refleksyjne myślenie, a krytyczna ocena własnych umiejętności należy z kolei do podstawowych warunków kompetentnego działania. Takie to proste i oczywiste, że aż dziw bierze, iż nie stało się powszechnie respektowaną regułą, a raczej jest od reguły odstępstwem. Coraz częściej spotkać można ludzi, którzy rzucają się na głębokie wody aktywności w różnych zawodach i przedsięwzięciach, ufni jedynie we własną zaradność i w ogólnonarodowe zawołanie: jakoś to będzie! — No i jest, z tym, że owo „jakoś” raz po raz staje nam przysłowiową kością w gardle.

O cóż więc tu idzie? — O pobudzenie do refleksji nad tematem starym jak świat i, póki istnieje świat, aktualnym — przebijania się przez życie nie tupetem i pomysłem, lecz rozumem i pracą, pojmowaną jako najuczciwszy i najmniej zawodny sprawdzian własnego charakteru, fundament osobistego sukcesu i udział w tworzeniu ogólnospołecznych wartości. Za materiał do zilustrowania sprawy posłużą przede wszystkim problemy związane ze sztuką pisarską, choć nie tylko.

Sztuka myśli i słowa

Książka pod takim właśnie tytułem, autorstwa Stefana Garczyńskiego, wydana została w r. 1976 nakładem „Iskier”. Jest to dzieło objętościowo

niewielkie (182 strony druku), ciekawe w czytaniu i dające wiele do myślenia i przemyślenia. Autor, popierając przedstawiane tezy rozlicznymi przykładami, ukazuje ściśle związki zachodzące pomiędzy kulturą uczuć i myśli a kulturą języka i — co cenne — daje nie mało wskazówek, jak udoskonalać proces ubierania myśli i przeżyć w słowa. Książkę otwiera Garczyński przekonującym mottem z Flauberta: „Im piękniejsza jest myśl, tym dźwięczniej brzmi zdanie [...] precyzja myśli wywołuje precyzję działania”.

Skoro padło nazwisko Flauberta, przypomnimy od razu, że był to pisarz z kategorii tzw. tytanów pracy, zaciekle doskonalący styl i język, z ustawicznym poczuciem ich niedostatków. Biorąc do ręki *Szkołę uczuć* czy *Panią Bovary*, książki, które tak „łatwo” się czyta, nikt nie podejrzewa, iż są one rezultatem iście katorżniczej pracy, załamania i rozterek pobrzmiewających często w listach pisarza. Oto parę cytatów:

Jestem wściekły i nie wiem dlaczego. Może to moja powieść jest przyczyną. Nie idzie, nie rusza się, jestem bardziej wyczerpany, niż gdybym góry przewracał. Chwilami chce mi się płakać. Trzeba woli nadludzkiej, a ja jestem tylko człowiekiem.

A w innym liście:

Czasami nie wiem, dlaczego ręce nie opadają mi ze znużenia, a moja głowa nie znacznie kipieć. Prowadzę życie cierpkie, pozabawione wszelkiej zewnętrznej radości i podtrzymuje mnie tylko ta wściekła zawziętość, która czasem płacze z niemocy, ale się nie ugina...

Wściekła zawziętość! To dzięki niej pozostało w literaturze tyle dzieł zwanych nieśmiertelnymi czy też klasycz-

nymi. Lope de Vega zdołał w ciągu życia napisać parę tysięcy dramatów. Romain Rolland wyznawał: „Każdy tom *Krzysztofa* przysporzył mi wiele siwych włosów...”; Juliusz Kaden-Bandrowski rozpoczął pracę o ósmej rano i spędzał codziennie przy biurku sześć — osiem godzin. „Gdy nie mam określonego tematu — twierdził — opisuję szczegółowo pokój, gdzie pracuję, albo widok z okna”. Michał Sprusiński w monografii o Kadencie (*Juliusz Kaden-Bandrowski*. Wyd. Lit. 1971) po wątpiewa jednak w możliwość takiego bezinteresownego treningu literackiego, skoro autor *Czarnych skrzydeł*, *Generala Barcza* i in. co rok wydawał nową książkę lub gruntownie przepracowane wznowienie, zaś jako krytyk literacki „służył sumienną opinią setkom początkujących adeptów pióra, co wymagało lektury tysięcy stron rękopisów”, a ponadto działał jako „publicysta i organizator, mówca i juror konkursów, prelegent i recenzent, sekretarz generalny Polskiej Akademii Literatury i radny miasta Warszawy”.

Pisarstwo, dobre pisarstwo, jest tyleż kwestią talentu co ustawicznej wytężonej pracy. Jan Parandowski w obszernym rozdziale „Praca” z *Alchemii słowa*, pięknej książki o problemach sztuki pisarskiej, tak to ujmuje:

Godziny twórcze przynoszą chwile przejmującej radości, gdy rozdział, ustęp czy choćby jedno zdanie kończy się i rozwiązuje nareszcie w szerokim, orzeźwiającym oddechu zadowolenia. Oto długa, uparta praca skupiła się w momencie wytężonego wysiłku, cała wyobraźnia, cała władza nad słowem, cała zdolność kojarzenia sprężyła się, by wyrwać je z mgły, z owej nocy ciemnej i skrępej, która tam gdzieś u góry więzi naszą myśl — dusza pisarza pięła się w spiralach coraz bardziej zawrotnych, bolesnych, zdawało się, że już runie, rażona w swej zdobywczej dumie jak Bellerofon, gdy nagle mrok pęka, a z odsłoniętych horyzontów sływa jak cud — jasny, wyraźny, dotykalny obraz, epizod czy inny kawał pracy spełnionej i przyjętej dojrzałym zachwytem. Są to radości zdobywcy gór, gdzie rozkosz natężonych mięśni równa się rozkoszy osiągnięcia szczytów.

I dalej:

Dyscyplina pracy była zawsze błogostwienstwem pisarzy. Ileż sił oszczędza się

przez stałe godziny biurka! Obojętne, czy jest to wczesnym rankiem, jak u Pawła Valéry, który wstawał o czwartej, albo jak Lamartine o piątej, czy po południu, czy wieczorem, czy choćby w nocy, tak ulubionej przez wielu, których nerwy dopiero się wtedy odprężyły...

Wreszcie:

Nie ma pory, w której najbardziej lekko-myślny pisarz nie przyjąłby swoich klientów: słów, obrazów, postaci. I nie ma mowy, by się oderwać od pracy, gdy ona się pomyśli nie rozwija albo gdy pozostaje do zwalczania przeszkoda, przed którą umknąć byłoby tchórzostwem. Wstaje i znowu wraca, odkłada inne zajęcia, zamyka się w domu, szuka samotnej drogi, gasi światło i znów je zapala, nie śpi, budzi się w nocy, wstaje przed świtem — gotów pogmatwać cały swój nieskazitelny porządek, do którego nazajutrz powróci, gdy już minie rozterka.

Może być tak, może być inaczej — nie ma się o co spierać. Było i jest tyle metod pracy, ilu pisarzy, nie znajdzie się dwóch całkowicie podobnych, chyba wśród przeciętniaków, ale rzecz jedynie ważna to sama praca, wysiłek twórczy, rzecz, o której czytelnik prawie nie myśli, biorąc książkę do ręki.

Czytelnika nawiedza taka refleksja tym rzadziej, z im większym potencjałem talentu i odpowiedzialności twórczej ma do czynienia. Walka o znalezienie słów precyzyjnie i lotnie oddających myśl pozostaje tajemnicą twórcy, podczas gdy gotowe dzieło posiada szlachetną czystość wyrazu, podobną do brzmienia głosu znakomitego śpiewaka czy do muzyki w wykonaniu wielkiego artysty, którego trud przygotowawczy nie dociera do świadomości słuchacza.

A szkoda, że nie dociera. Gdyby było inaczej, iluż potencjalnych adeptów wszelkich sztuk pięknych uniknęłoby złudzeń, rozczarowań i zawodów. Dlatego tak bardzo pożyteczna jest wymieniona na początku książka Stefana Garczyńskiego, w której proces nadawania myślom jasnej, logicznej, przekonywającej formy przedstawiony został jako zadanie wymagające zerwania z umysłowym lenistwem, wytrwałego uczenia się, wyrabiania krytycyzmu

wobec obiegowych sądów. Powiedziane jest tam jasno, że nawet najbardziej wyczelowana forma nie przesłoni ubóstwa wiedzy i wyobraźni, nawet najbardziej okrągłe zdania nie uratują banałów, w krasomówczej oprawie może jeszcze nawet trudniejszych do zniesienia. Ale ta książka mówi równocześnie i o tym, że każdemu z nas dane są dziesiątki sposobów na to, aby umysł dynamizować i rozwijać, przydając głębi i treści wszystkim przeżyciom, czyli — całemu życiu.

Jak to robić, opisywać nie będziemy. Przeczytajcie sami, sięgnijcie też do innych lektur (o niektórych wspomina Garczyński), nie obawiając się trudności i ryzyka. Jak bardzo ta gra jest warta świeczki, pięknie wyraził Dag Hammarskjöld, w latach 1953—1961 sekretarz generalny ONZ, laureat pokojowej nagrody Nobla. Pisał on:

Szacunek dla słowa jest pierwszym wymogiem dyscypliny, zdolnej wychować człowieka dojrzałego umysłowo, uczuciowo i moralnie. Szacunek dla słowa — używanie go z największą oględnością i uczciwością, głęboką miłością prawdy — jest też warunkiem rozwoju społeczności ludzkiej i rodzaju ludzkiego. Nadużywanie słowa to okazywanie pogardy człowiekowi, to minowanie mostów i zatrutowanie źródeł. To cofanie nas wstecz na długiej drodze rozwoju człowieka.

Pracuję więc jestem...

Przetrawestowaną w powyższy sposób Kartezjuszową formułę: „Myślę, więc jestem” (*cogito ergo sum*), możemy potraktować jako podsumowanie tego, co powiedziano dotąd, i jako odskocznnię do wyjścia poza krąg przykłałów z zakresu pisarstwa.

Tematowi „człowiek” towarzyszy od zawsze temat „praca”, co automatycznie wyjaśnia zagadkę jego wiecznej żywotności, mimo że napisano o nim nie mniej niż o drugim z najistotniejszych motorów ludzkiej działalności, jakim jest miłość. Jeżeli nawet nie zmienia się zasadniczo sama człowiecza natura, to zmieniają się — bywa, że bardzo gwałtownie — warunki i metody pra-

cy, zmuszając do stałego rewidowania wcześniejszych kryteriów.

Wydarzeniem czytelniczym stał się przed ćwierćwieczem *Traktat o dobrej robocie* pióra prof. Tadeusza Kotarbińskiego (1955 Ossolineum — Łódzkie Tow. Nauk. Prace Wyd. I nr 18), w którym znakomity uczone-filozof postawił kwestię rzetelności w pracy na jednej płaszczyźnie z kwestią godności i sumienia. Zgodnie z przyjętymi przez prof. Kotarbińskiego założeniami, dobra robota w każdej dziedzinie i zawodzie jest równoznaczna z poczuciem własnej wartości i z zaangażowaniem po stronie postępu społecznego.

A na czym polega dobra robota? — Na to pytanie można odpowiedzieć albo przez powołanie się na parę ponadczasowych prawd, albo w sposób nieco bardziej skomplikowany i przewrotny, wskazując na wynaturzenia cechujące złą robotę. Tą drugą metodą posłużył się brytyjski naukowiec, prof. Cyryl Northcote Parkinson, autor tezy o żywiołowym wzroście liczby urzędników administracyjnych, bez względu na ilość i jakość wykonywanej pracy (z reguły zachodzi tu stosunek odwrotności).

Jego znakomicie napisana, pełna satyrycznego zacięcia rozprawka pt. *Pracwo Parkinsona albo W pogoni za postępem* (Tł. J. Kydryński. 1964 „Książka i Wiedza”) stała się z miejsca bestsellerem, zacytywanym, cytowanym, wywołującym huragany śmiechu. Ciężość i lekkość autorskiego pióra wywołały nawet w wielu przypadkach efekt niezamierzony i niepożądany: tezy ze wszech miar realistyczne, zaczerpnięte z chłodnej obserwacji i arytmetycznie sprawdzone wydały się tak paradoksalnie humorystyczne, iż dobra zabawa przesłoniła obraz smutnych konkretów, z jakimi nie tylko prof. Parkinson, ale i każdy z nas styka się na co dzień.

Markowanie pracy, obijanie się „psychologia” na kolegę przy sąsiednim biurku, przy maszynie, w innym urzędzie, zasłanianie się stertami papierów i tomami przepisów, piramida hierarchicznych uprawnień i odżegnywanie

się od cienia osobistej odpowiedzialności — wszystko, co śmieszy, drażni i jaskrawo kłuje w oczy u innych, umyka z pola widzenia, gdy w grę zaczyna wchodzić własna osoba.

Polacy znani są w świecie z dobrej roboty, a jak to wygląda na krajowym podwórku? — Melchior Wańkowicz w felietonie *Lewą ręką przez prawą nogę*, pisanym w r. 1959, wkrótce po przyjeździe do Polski ze Stanów Zjednoczonych, zanotował:

Chciałem się golić żyletką, ale nie było ostrz. Chciałem pójść do fryzjera hotelowego, ale na frontonie hotelu tylko jarzyli się wielki neonowy napis „Fryzjer”, a w środku nie było nic. Chodziłem obrośnięty. urządzony „na medal”.

Jakoś, widać w tym wszystkim trzeba sobie radzić. Jak radzą ci ludzie? Owszem — stolarz, spawacz, ślusarz, tapicer, elektryk — są tak rzetelni względem klienta, że kiedy im zwracam przy przedstawionych rachunkach uwagę, że zapomnieli policzyć jakąś część, odpowiadają uczciwie, że ją rąbnęli w miejscu pracy.

Trudno się oburzać na niesumienność względem mnie, kiedy są tak niesumienni w stosunku do własnego czasu i do czasu kolegów rzemieślników. Czas ludzki, najcenniejsza z rzeczy, jakie znam, jest pomiatany, kopany, zdewaluowany, leży jak śmiecie na ulicy. A przecież ceną czasu mierzy się cena godności ludzkiej.

Powie ktoś: to było dawno i nieprawda. Owszem, było dawno i — niestety — wciąż prawda, skoro identyczny „refren” powraca w publikowanym całym niedawno przez tygodnik „Polityka” (nr 42 z 15 X 1977 r.) felietonie Daniela Passenta: *Czytelniczka, która ma na imię Czas*. Przytaczam parę fragmentów:

Widzę, że stosunek do czasu jest pogardliwy. Zarówno kiedy idzie o drobną punktualność, jak i przy planowaniu życia, kiedy człowiek zdaje sobie sprawę, że może liczyć na lat 70 — jeśli się nie przeliczy — i w tym czasie chciałby zrobić jak najwięcej. Jako społeczeństwo również nie chcemy siłować się z czasem [...]

Strach przed czasem czy lekceważenie go? Premie, nagrody, sława i chwała są dla tych, którzy budują nowe huty i nowe domy, reorganizują i zmieniają, są dynamiczni, a nie statyczni. Gdyby można było

wypłacać premie budowlanym po dziesięciu — dwudziestu latach, kiedy rury nie zgniją, robotnikom fabryki samochodów po roku — dwóch, kiedy samochody nie zardzewieją, a drogowcom w następnym pokoleniu, jeśli nie będzie dziury w moście [...]

Czas nigdy nie przychodzi na inaugurację i otwarcia, nie ogląda prototypów, nie podziwia rozruchów i przedmuchiów, on snuje się gdzieś z tyłu, za nami, zagląda do miejsc zapomnianych i wstydlivych. Gdyby Czas dzielił premie, kto inny może byłby dziś bogaty. Czas premiuje jakość, a nie ilość. A my mówimy o jakości, ale strasznie nam potrzebna ilość, ona spędza sen z oczu producentom i nabywcom. Przed kapliczką jakości składamy kwiaty, przed ołtarzem ilości gromadzimy się w kolejce.

Komentarzom, morałom, natrętnej dydaktyce damy spokój. Nie tędy droga. Teoretycznie każdy ceni walory rozszerzania myślowych horyzontów, dobijania się nieszablonowych prawd, solidnego wykonywania roboty, poszanowania własnego i cudzego czasu, praktycznie mało komu... starcza na to wszystko czasu.

Skończył się stary rok, z nadejściem nowego wiążemy zazwyczaj liczne postanowienia i plany. Niechaj znajdzie się w nich miejsce i na sprawy, o których była mowa, choćby dlatego, że to, co do końca przemyślimy i co porządnie zrobimy, będzie pomnożeniem kapitału własnej wartości, kapitału nie podlegającego żadnej dewaluacji. A jeśli nawet sukces nie przyjdzie na zawołanie, nie ma powodu do zniechęcenia, bo jest z tym tak, jak w tej strofie z wiersza *Dzikię wino* K. I. Gałczyńskiego:

Ileż to lat, ileż to lat
trzeba chodzić
po dniach, po nocach, po schodach, po
piętrach,
do ilu łomotać drzwi, w ilu szukać
książkach,
ażebym znaleźć jakieś jedno zdanie,
które do serca komuś wejdzie i
zostanie.

abe

Księgozbiór podręczny gminnej biblioteki publicznej

Zestawione niżej piśmiennictwo jest uzupełnieniem i kontynuacją I części publikacji *Księgozbiór podręczny gromadzkiej biblioteki publicznej* wydanej w roku 1970. Wykaz obejmuje głównie pozycje przeznaczone dla czytelnika, przystosowany jest do potrzeb biblioteki gminnej oraz biblioteki publicznej miasta i gminy, posiadającej czytelnię.

Ze względu na ograniczone możliwości wydawnicze w doborze literatury uwzględniono podstawowe pozycje, stanowiące trzon księgozbioru podręcznego (encyklopedie, leksykony, informatory, słowniki, poradniki, przewodniki, bibliografie, atlasy, opracowania syntetyczne, monografie poszczególnych dziedzin wiedzy).

Zestawienie, liczące blisko 400 pozycji, obejmuje zasadniczo produkcję wydawniczą od r. 1970 do I półrocza 1977 r. włącznie. Ze względu na zwiększone i bardziej różnorodne zapotrzebowania tematyczne, jak i wyrobienie czytelników, włączono szereg pozycji trudniejszych, pominiętych w poprzednim wydaniu.

W doborze literatury nie wzięto pod uwagę aspektu środowiskowego i regionalnego, który wymaga większego rozeznania w zakresie zapotrzebowania. W zestawieniu pominięto wznowienia lub kontynuacje pozycji zamieszczonych w poprzednim wydaniu, nowe opracowania książek zdezaktualizowanych, monografie dotyczące poszczególnych twórców lub krajów, a także albumy.

Ze względu na oszczędność miejsca w opisie bibliograficznym uwzględniono tylko najniezbędniejsze dane.

ABC ogrodnictwa. Wwa: PWRiL 1976,
413 s. — 140 zł

ALPATOW M.W. Historia sztuki. Wwa:
„Arkady” T. 1. Starożytność 1976,
205 s.; T. 2. Średniowiecze. 1976, 165 s.
— 150 + 150 zł

Ameryka łacińska. Wwa: KAW 1976,
352 s. — 300 zł

**ANUSIEWICZ M., CZARNOGÓRSKI
CZ. Ludowe Wojsko Polskie. Historia
i dzień dzisiejszy.** Wwa: MON 1973,
279 s. — 17 zł

ASIMOV I. Krótka historia chemii.
Wwa: PWN 1970, 303 s. — 32 zł

Atlas chorób i szkodników zbóż. Praha:
PWR, Wwa: PWRiL 1970, 98 tabl. —
150 zł

Atlas geograficzny Polski. Wwa: PPWK
1974, 38 s. — 30 zł

Atlas historyczny Polski. Wwa: PPWK
1973, 54, 55 s. — 100 zł

Atlas historyczny świata. Wwa: PPWK
1974, 156, 68 s. — 200 zł

**Atlas przemian politycznych świata w
XX wieku.** Wwa: PPWK 1970, 59
s. — 40 zł

Atlas ras zwierząt gospodarskich. Wwa:
PWRiL; Bratysława: „Priroda” 1975,
393 s. — 200 zł

Atlas roślin uprawnych. Wwa: PWRiL;
Budapeszt: Akademiai Kiado 1973, 58
s. 130 tabl. — 350 zł

Atlas statystyczny. Wwa: GUS 1970,
197 s. tabl. — 98 zł

**Atlas szkodników i chorób roślin sa-
downiczych.** Budapeszt: Akademiai
Kiado; Wwa: PWRiL 1972, 411 s.
— 118 zł

BABICZ J., WALCZAK W. Zarys his-

- torii odkryć geograficznych. Wwa: PWN 1968, 353 s. 42 zł
- BAKA W., PIESOWICZ K. 500 zagadek ekonomicznych. Wwa: WP 1971, 243 s. — 15 zł
- BANDOMIR A. Poczet uczonych polskich pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych. Wwa: NK 1975, 282 s. — 28 zł
- BARBAG J. Geografia polityczna ogólna. Wwa: PWN 1974, 268 s. — 50 zł
- BARBAG J. Iskier przewodnik. Panorama świata. Wwa: Iskry 1974, 353 s. — 40 zł
- BARSZCZEWSKI J. Wydarzenia 1976. Wwa: KAW 1977, 595 s. — 70 zł
- BARTELSKI L.M. Polscy pisarze współcześni. Informator 1944—1974. Wwa: Ag. Aut. 1977, 428 s. — 70 zł
- BARTELSKI L.M. Sylwetki polskich pisarzy współczesnych. Wwa: WSiP 1975, 357 s. — 36 zł
- BAK P. Gramatyka języka polskiego. Wwa: WP 1977, 454 s. — 50 zł
- BEDNARZ Z., KOCZWAŃSKA J. Atlas roślin runa leśnego. Wwa: PWRiL 1976, 532 s. — 60 zł
- BERENDT J.E. Wszystko o jazzie. Mały leksykon. Kraków: PWM 1969, 413 s. — 35 zł
- Biblioteka Analiz Literackich (cała seria) Wwa: WSiP
- BIEGAŃSKA J., BIEGAŃSKI W. Polacy na frontach zachodnich II wojny światowej. Wwa: BN 1971, 70 s. — 12 zł
- BIEGAŃSKI W., JUCHNIEWICZ M., OKĘCKI S. Polacy w ruchu oporu narodów Europy 1939—1945. Wwa: PWN 1977, 661 s. — 140 zł
- BIESIADA R., LENCZOWSKI T., RATAJSKI L. Słownik geografii ZSRR. Wwa: WP 1974, 816 s. — 120 zł
- BILIŃSKI L., GRUBERSKA E., PODHORSKI K. Zbiór przepisów prawnych dla bibliotek publicznych. Wwa: SBP 1974, 298 s. — 75 zł
- BONASEWICZ A. Godła i flagi świata. Wwa: Iskry 1970, 126 s. — 50 zł
- BRAUER E. Podstawy fotografii. Wwa: WaiF 1976, 304 s. — 60 zł
- BRODZKI Z., GÓRSKI S., LEWANDOWSKI R. Lotnictwo (Encyklopedia) Wwa: WNT 1970, 557 s. — 25 zł
- BRZOSTOWSKI S., ORYSIAK S. Muzea w Polsce. Przewodnik — Informator. Wwa: WZ 1971, 363 s. — 50 zł
- BRZOZOWSKA T. 500 zagadek dla miłośników folkloru. Wwa: WP 1973, 155 s. — 15 zł
- BUSZYŃSKI J., OSEKA A. 100 najsłynniejszych obrazów. Wwa: WP 1971, 238 s. — 75 zł
- BUŚKO B., ŚLIWIEŃSKI J. 1000 słów o komputerach i informatyce. Wwa: MON 1976, 252 s. — 50 zł
- BYSTRZANOWSKI J., DUTKOWSKI K. Wszystko o Warszawie. Informator. Wwa: SiT 1975, 218 s. — 50 zł
- CACKOWSKI Z. Główne pojęcia marksizmu historycznego. Wwa: KiW 1974, 606 s. — 70 zł
- CACKOWSKI Z. Główne zagadnienia i kierunki filozofii. Wwa: KiW 1977, 480 s. — 60 zł
- CHAŁUBIŃSKI M., TRYBUSIEWICZ J. 500 zagadek socjologicznych. Wwa: WP 1976, 267 s. — 25 zł
- CHUDZYŃSKI S., PUTERNICKI J., SUROWIAK W. 1000 słów o twórcach sztucznych. Wwa: MON 1975, 276 s. — 45 zł
- CZAJKOWSKA B., ZAMORSKI CZ. Choroby i szkodniki roślin rolniczych. Praha: Státní Zémédélské Nakl.; Wwa: PWRiL 1973, 44 tabl. — 37 zł
- CZYŻEWSKI J.A. Choroby i szkodniki roślin ozdobnych. Wwa: PWRiL 1975, 667 s. — 140 zł
- DE CAMP L.S. Wielcy i mali twórcy cywilizacji. Od Imhotepa do Leonarda da Vinci. Wwa: WP 1970, 513 s. — 50 zł
- Dobra kuchnia. Wwa: Watra 1976, 591 s. — 90 zł
- DOBROWOLSKI T. Sztuka polska. Kraków: WL 1974, 769 s. — 180 zł
- DOMAŃSKA H. Chwasty. Co rolnik powinien wiedzieć o chwastach. Pra-

- ha: Státni Zémédélské Nakl.; Wwa: PWRiL 1973, 41 tabl. — 37 zł
- DOMAŃSKI J. 1000 słów o samolocie i lotnictwie. Wwa: MON 1974, 396 s. — 45 zł
- DRÓBKA N., SZYMAŃSKI K. *Matematyka w szkole podstawowej*. Wwa: WSiP 1976, 248 s. — 18 zł
- Dziecko w wieku przedszkolnym*. Wwa: PZWL 1974, 314 s. — 50 zł
- Dzieje Polski*. Wwa: PWN 1976, 936 s. — 300 zł
- Dzieje świata. Chronologiczny przegląd ważniejszych wydarzeń*. Wwa: LSW 1976, 952 s. — 150 zł
- EBERHARDT K. *Album aktorów polskiego filmu i telewizji*. Wwa: WaiF 1975, 158 s. — 115 zł
- Ekonomia polityczna socjalizmu*. Wwa: KiW 1974, 452 s. — 50 zł
- Encyklopedia II wojny światowej*. Wwa: MON 1975, 793 s. — 200 zł
- Encyklopedia fizyki*. Wwa: PWN — T. 1. A-K. 1972, 926 s.; T. 2. K-P. 1973, 926 s.; T. 3. P-Z. 1974, 958 s. — 240 + 240 + 240 zł
- Encyklopedia organizacji międzynarodowych*. Wwa: KiW 1975, 634 s. — 180 zł
- Encyklopedia powszechna PWN*. Wwa: PWN — T. 1. A-F. 1973, 831 s.; T. 2. G-M. 1974, 832 s.; T. 3. N-R. 1975, 796 s.; T. 4. R-Z. 1977, 880 s. — 300 + 300 + 300 + 300 zł
- Encyklopedia Rewolucji Październikowej*. Wwa: WP 1977, 488 s. — 120 zł
- Encyklopedia sztuki starożytnej. Europa, Azja, Afryka, Ameryka*. Wwa: WaiF 1975, 495 s. — 160 zł
- Encyklopedia techniki. Podstawy techniki*. Wwa: WNT 1974, 975 s. — 230 zł
- Encyklopedia techniki. Technika ogólna*. Wwa: WNT 1976, 840 s. — 275 zł
- Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*. Wrocław: Ossolineum 1976, 339 s. — 195 zł
- ERHARDT L. *Muzyka w Polsce*. Wwa: Interpress 1974, 172 s. — 25 zł
- ESTREICHER K. *Historia sztuki w zarysie*. Wwa: PWN 1977, 563 s. — 150 zł
- etyka*. Wwa: PWN 1975, 419 s. — 48 zł
- Europa*. Wwa: KAW 1976, 2 t.; 279 + 295 s. — 170 + 180 zł
- FEDOROWSKA J., FEDOROWSKI G. *500 zagadek o zdrowiu i medycynie*. Wwa: WP 1974, 230 s. — 20 zł
- FILLER W. *Współczesny teatr polski*. Wwa: Interpress 1976, 128 s. — 28 zł
- FLESZAR M. *Geografia ekonomiczna świata*. Wwa: PWE 1976, 520 s. — 85 zł
- FLIS J. *Szkolny słownik geograficzny*. Wwa: WSiP 1977, 288 s. — 40 zł
- FRANK S. *Wielki atlas ryb*. Wwa: PWRiL 1977, 558 s. — 250 zł
- FRANUS E. *Rozwój dziecka w wieku przedszkolnym. Cztery, piąty i szósty rok życia*. Wwa: NK 1975, 212 s. — 95 zł
- FRANUS E. *Rozwój małego dziecka*. Wwa: NK 1976, 202 s. — 80 zł
- FRANUS E. *Rozwój niemowlęcia*. Wwa: NK 1968, 129 s. — 25 zł
- FREJLAK S., WERNEROWA J. *500 zagadek biologicznych*. Wwa: WP 1976, 252 s. — 25 zł
- FREJLAK S., WERNEROWA J. *500 zagadek o ochronie środowiska i człowieka*. Wwa: WP 1977, 275 s. — 30 zł
- FUKSIEWICZ J. *Film i telewizja w Polsce*. Wwa: Interpress 1975, 249 s. — 40 zł
- GALECKI H. *Zasady ruchu i bezpiecznej jazdy samochodem*. Wwa: WKiL 1976, 208 s. — 30 zł
- GAWROŃSKA H. *ABC robót szydełkowych*. Wwa: Watra 1973, 95 s. — 23 zł
- GEBETHNER S. *Ustrój polityczny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. Wwa: KAW 1976, 375 s. — 40 zł
- Geografia ekonomiczna Polski*. Wwa: PWN 1973, 513 s. — 60 zł
- Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej*. Wwa: PWE 1970, — Cz. 1. Straszewicz L. Niemiecka Republika Demokratyczna, Węgry. 355 s.; Cz. 2. Kremky-Saloni J., Straszewicz L., Zajchowska S. Rumunia, Bułgaria, Jugosławia, Albania. 424 s. — 29 + 33 zł
- Geografia świata*. Wwa: WSiP 1975, 776 s. — 124 zł

- GŁUSZEK Z. Polscy olimpijczycy. Leksykon. 1924—1972.** Wwa: SiT 1976, 263 s. — 60 zł
- GOŁASZEWSKA T., SOZAŃSKA E., TOPULOS A. Leksykon techniczny Mini-Max.** Wwa: WNT 1973, 479 s. — 70 zł
- GÓRA W. Polska Rzeczpospolita Ludowa. 1944—1974.** Wwa: KiW 1976, 551 s. — 70 zł
- GRÜN B. Dzieje operetki.** Kraków: PWM 1974, 510 s. — 80 zł
- GUMOWSKA I. Od ananasa do ziemniaka. Mały leksykon produktów spożywczych.** Wwa: IW CRZZ 1976, 337 s. — 70 zł
- HANSEN A. O sztuce wypoczynku.** Wwa: IW CRZZ 1976, 121 s. — 15 zł
- HANZÁK J. Wielki atlas ptaków.** Wwa: PWRiL 1976, 576 s. — 250 zł
- HASIK J., HRYNIEWIECKI L., ROŚCISZEWSKA-STOYANOW A. Gdy lekarz zaleci dietę.** Wwa: Watra 1976, 232 s. — 30 zł
- HELMAN A. Filmy kryminalne.** Wwa: WAiF 1972, 238 s. — 30 zł
- HELMAN A. Filmy sensacyjne.** Wwa: WAiF 1974, 219 s. — 30 zł
- Historia gospodarcza świata XIX i XX w.** Wwa: PWE 1971, 579 s. — 62 zł
- Historia literatury polskiej.** Wwa: PWN — Renesans. 1977, 554 s.; Barok 1976, 668 s.; Oświecenie. 1977, 548 s.; — 90 +90+85 zł
- Hodowla pszczoł.** Wwa: PWRiL 1974, 562 s. — 100 zł
- HORSZCZARUK F. Żywnienie zwierząt w gospodarstwie chłopskim.** Wwa: PWRiL 1973, 204 s. — 25 zł
- HUPPENTHAL J. Mikołaj Kopernik (1473—1543). Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1975, 66 s.
- Informator Robotniczy. 1976.** Wwa: KiW 1976, 448 s. — 35 zł
- Iskier przewodnik po stolicach świata.** Wwa: Iskry 1970, 439 s. — 50 zł
- Iskier przewodnik sportowy.** Wwa: Iskry 1976, 974 s. — 150 zł
- JANICKI S. Film polski od a do z.** Wwa: WAiF 1977, 294 s. — 95 zł
- JAWORSKI M. Podręczna gramatyka języka polskiego.** Wwa: WSiP 1977, 184 s. — 22 zł
- JEZIERSKI A. Historia gospodarcza Polski Ludowej. 1944—1968.** Wwa: PWN 1971, 410 s. — 50 zł
- JURIENIEW R. Historia filmu radzieckiego.** Wwa: WAiF 1977, 306 s. — 50 zł
- Kalendarz Młodzieży. 1976.** Wwa: Iskry 1976, 219 s. — 23,50 zł
- KALKHOFF B. My i nasi goście.** Wwa: Watra 1972, 95 s. — 13 zł
- KAŃSKI J. Mistrzowie sceny operowej.** Kraków: PWM 1974, 442 s. — 25 zł
- KARCZ D. Filmy płaszcza i szpady.** Wwa: WAiF 1973, 194 s. — 26 zł
- KARŁOWICZ E. 500 zagadek filatelistycznych.** Wwa: WP 1974, 232 s. — 30 zł
- KAROLAK S., KRUKOWSKA M. Praktyczna gramatyka rosyjska.** Wwa: WSiP 1977, 280 s. — 41 zł
- KIEDRZYŃSKA W. Powstanie warszawskie w książce i prasie. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: SBP 1972, 162 s. — 50 zł
- KLEINER J., MACIĄG W. Zarys dziejów literatury polskiej.** Wrocław: Osolineum 1974, 590 s. — 70 zł
- KLEMENSIEWICZ Z. Podstawowe wiadomości z gramatyki języka polskiego.** Wwa: PWN 1976, 155 s. — 18 zł
- Kodeks pracy.** Wwa: WPr. 1976, 288 s. — 35 zł
- KOLBERG O. Przysłowia.** Wwa: LSW 1977, 603 s. — 130 zł
- KOŁODYŃSKI A. Filmy fantastyczno-naukowe.** Wwa: WAiF 1972, 211 s. — 25 zł
- KOŁODYŃSKI A. 100 filmów angielskich.** Wwa: WAiF 1975, 157 s. — 65 zł
- Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej...** Wwa: KiW 1976, 80 s. — 100 zł
- Kopernik, astronomia, astronautyka. Przewodnik encyklopedyczny.** Wwa: PWN 1973, 335 s. — 70 zł
- KORNATOWSKA M. Filmy o miłości.** Wwa: WAiF 1975, 238 s. — 40 zł

- KORPAŁA J. **O bibliografiach i informatorach. Poradnik dla wszystkich.** Wwa: SBP 1974, 255 s. — 40 zł
- Kosmonautyka.** Wwa: WNT 1971, 420 s. — 60 zł
- KOWALSKI W. **Wielka koalicja. 1941—1945.** Wwa: MON 1976—1977. — T. 1. 1941—1943. 832 s.; T. 2. Rok 1944. 728 s.; T. 3. Rok 1945. 896 s. — 100 + 100 + 130 zł
- KOWALSKI Z. **500 zagadek z dziedziny prawa.** Wwa: WP 1975, 271 s. — 25 zł
- KOZŁOWSKA A. **Botanika.** Wwa: PZWS 1972, 485 s. — 56 zł
- KOZŁOWSKI CZ. **Z dziejów polskiego ruchu robotniczego.** Wwa: KiW 1975, 515 s. — 30 zł
- KOZUB K. **Politycy z pierwszych stron gazet.** Wwa: Iskry 1973, 336 s. — 25 zł
- Krótki zarys historii ruchu ludowego.** Wwa: LSW 1971, 421 s. — 25 zł
- KRZYŻANOWSKI J. **Historia literatury polskiej. Alegoryzm-preromantyzm.** Wwa: PIW 1974, 694 s. — 140 zł
- Książki dla bibliotek. Literatura dla dzieci i młodzieży 1945—1970.** Katalog. Wwa: SBP 1974, 404 s. — 70 zł
- Księga sportu polskiego. 1944—1974.** Wwa: SiT 1975, 628 s. — 195 zł
- KUBIATOWICZ L. **Słownik geografii Ameryki.** Wwa: WP 1975, 710 s. — 120 zł
- KUCHLING H. **Fizyka.** Wwa: PWN 1973, 422 s. — 45 zł
- KUCZYŃSKA K. **500 zagadek religioznawczych.** Wwa: WP 1972, 215 s. — 15 zł
- KUDLIŃSKI T. **Vademecum teatromana.** Wwa: LSW 1976, 372 s. — 80 zł
- KULCZYCKA-SALONI J. **Pozytywizm.** Wwa: PZWS 1971, 543 s. — 48 zł
- KULICZKOWSKA K. **Literatura dla dzieci i młodzieży w latach 1864—1918. Zarys monograficzny.** Wwa: WSiP 1975, 391 s. — 50 zł
- KULIKOWSKI P.G. **Poradnik miłośnika astronomii.** Wwa: PWN 1976. 651 s. — 100 zł
- KUMANIECKI K. **Słownik łacińsko-polski.** Wwa: PWN 1973, 545 s. — 36 zł
- KUPISZ K., KIELSKI B. **Podręczny słownik polsko-francuski.** Wwa: WP 1977, 1152 s. — 190 zł
- KURKIEWICZ W. **25 lat Polski Ludowej. Chronologiczny przegląd wydarzeń.** Wwa: LSW 1971, 413 s. — 22 zł
- KWAPISZEWSKI S. **500 zagadek o Tatrach.** Wwa: WP 1969, 266 s. — 15 zł
- KYDRYŃSKI L. **Przewodnik operetkowy.** Kraków: PWM 1977, 767 s. — 120 zł
- Larousse. Ziemia, rośliny, zwierzęta.** Wwa: NK 1970, 370 s. — 170 zł
- LATOŚ H. **500 zagadek fotograficznych.** Wwa: WP 1974, 213 s. — 20 zł
- LATOŚ H. **1000 słów o fotografii.** Wwa: MON 1976, 336 s. — 60 zł
- Leksykon PWN.** Wwa: 1972, 1354 s. — 280 zł
- LEMNIS M., VITRY H. **Iskier przewodnik sztuki kulinarnej.** Wwa: Iskry 1976, 477 s. — 60 zł
- Leksykon naukowo-techniczny.** Wwa: WNT 1974, 724 s. — 250 zł
- Lektury obowiązkowe.** Wrocław: Osolineum 1976, 448 s. — 65 zł
- LERMER L., LERMER B. **Polskie skrzydła. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1970, 80 s. — 12 zł
- LEVEY M. **Od Giotta do Cézanne'a. Zarys historii malarstwa.** Wwa: Arkady 1974, 325 s. — 200 zł
- LEWANDOWSKI B. **Poradnik dla użytkowników mieszkań.** Wwa: „Arkady” 1972, 157 s. — 10,50 zł
- LICHAŃSKI J.Z., LICHAŃSKI S. **Pisarze nurtu wiejskiego we współczesnej literaturze. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1976, 130 s. — 17 zł
- LINDE G., LINDE E. **Przyprawy od A do Z.** Wwa: Watra 1974, 152 s. — 16 zł
- LIPIŃSKA A. **Wszystko o gospodarstwie domowym.** Wwa: WSiP 1976, 208 s. — 34 zł
- Literatura polska. 1918—1975.** Wwa: WP — T. 1. 1918—1932. 1975, 792 s. — 150 zł
- Literatura polska od średniowiecza do pozytywizmu.** Wwa: PIW 1977, 836 s. — 110 zł

- LORANC W. **Marxistowski pogląd na świat**. Wwa: KiW 1976, 232 s. — 20 zł
- LORENTZ S. **Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce**. Wwa: Interpress 1973, 415 s. — 110 zł
- ŁOZIŃSKA M., PRZESTASZEWSKI L. **Język francuski dla zaawansowanych**. Z. 1—9. Wwa: WP 1969, 377 s. — 55 zł
- ŁUCKA M., REJMAN A. **Atlas śliwek**. Wwa: PWRiL 1974, 74 s. — 20 zł
- MACIĄG W. **Literatura Polski Ludowej 1944—1964**. Wwa: PIW 1974, 561 s. — 75 zł
- MACIĄG W. **Współczesna literatura polska 1939—1969**. Wwa: PZWS 1970, 199 s. — 16 zł
- MAĆKOWIAK H., KURKOWSKA J. **Szyjemy swoim dzieciom**. Wwa: Watra 1975, 83 s. — 25 zł
- MAKOWIECKI A.Z. **O literaturze polskiej. Materiały. Cz. 1**. Wwa: WSiP 1974, 443 s. — 28 zł
- Mala encyklopedia kultury antycznej. A-Z**. Wwa: PWN 1968, 848 s. — 180 zł
- Mala encyklopedia logiki**. Wrocław: Ossolineum 1970, 383 s. — 100 zł
- Mala encyklopedia rachunkowości**. Wwa: PWE 1971, 973 s. — 130 zł
- Mala encyklopedia statystyki**. Wwa: PWE 1976, 771 s. — 165 zł
- Maly ilustrowany słownik budowlany**. Wwa: Arkady 1973, 613 s. — 100 zł
- Maly leksykon techniczny**. Wwa: WNT 1977, 279 s. — 70 zł
- Maly poradnik terapeutyczny**. Wwa: PZWL 1977, 354 s. — 100 zł
- Maly słownik chemii praktycznej**. Wwa: WP 1975, 487 s. — 80 zł
- Maly słownik cybernetyczny**. Wwa: WP 1973, 533 s. — 45 zł
- Maly słownik kultury dawnych Słowian**. Wwa: WP 1972, 674 s. — 70 zł
- Maly słownik kultury świata arabskiego**. Wwa: WP 1971, 596 s. — 75 zł
- Maly słownik pisarzy angielskich i amerykańskich**. Wwa: WP 1971, 545 s. — 65 zł
- Maly słownik pisarzy niemieckich, austriackich i szwajcarskich**. Wwa: WP 1973, 407 s. — 50 zł
- Maly słownik pisarzy węgierskich**. Wwa: WP 1977, 159 s. — 45 zł
- Maly słownik pisarzy zachodniosłowiańskich i południowosłowiańskich**. Wwa: WP 1973, 505 s. — 60 zł
- Maly słownik zoologiczny**. Wwa: WP — Bezkregowce. 1976, 454 s.; Ryby. 1976, 310 s.; Ssaki. 1975, 454 s. — 125 + 70 + 100 zł
- MARKOWSKA W. **Mity Greków i Rzymian**. Wwa: Iskry 1973, 462 s. — 40 zł
- MARKOWSKI A. **500 zagadek o języku polskim**. Wwa: WP 1975, 211 s. — 20 zł
- MENDYGRAŁ Z. **500 zagadek z elektroniki**. Wwa: WP 1976, 239 s. — 25 zł
- MENDYGRAŁ Z. **500 zagadek z techniki wojskowej**. Wwa: WP 1973, 251 s. — 20 zł
- MEYER P. **Historia sztuki europejskiej**. Wwa: PWN 1973, — 220 zł T. 1. Od starożytności do schyłku średniowiecza. 286 s.; T. 2. Od renesansu do czasy współczesne. 316 s.
- MICHALSKI Cz. **Gwiazdy ekranu**. Wwa: KAW 1976, 239 s. — 20 zł
- MICHALSKI Cz. **Western**. Wwa: WAiF 1969, 169 s. — 25 zł
- MICHALSKI D., STANKIEWICZ A. **500 zagadek z muzyki rozrywkowej**. Wwa: WP 1972, 287 s. — 32 zł
- Międzynarodowy ruch robotniczy**. Wwa: KiW 1976 — 120 zł T. 1. Wiek XIX — 1945. 816 s.; T. 2. Lata 1945—1975. 856 s.
- MILSKA A. **Pisarze polscy. Wybór sylwetek. 1543—1970**. Wwa: IW CRZZ 1976, 648 s. — 120 zł
- MINC A., LEVINTOV A., MATRUSOV N. **ZSRR. Zarys geograficzny**. Wwa: WP 1974, 135 s. — 25 zł
- MIRSKA-LASOTA H. **Maly słownik pisarzy rumuńskich**. Wwa: WP 1975, 180 s. — 40 zł
- MŁODZIKOWSKI G. **20 olimpiad ery nowożytnej**. Wwa: SiT 1973, 439 s. — 50 zł
- MOWSZOWICZ J. **Dziko rosnące rośliny użytkowe**. Wwa: WSiP 1975, 176 s. — 30 zł

- MOWSZOWICZ J. **Krajowe chwasty polne i ogrodowe.** Wwa: PWRiL 1975, 632 s. — 100 zł
- MOWSZOWICZ J. **Rośliny trujące.** Wwa: WSiP 1976, 222 s. — 44 zł
- MUSZYŃSKI K., ONITZCHOWA K. **Mieszkanie w zieleni i kwiatkach.** Wwa: Watra 1976, 128 s. — 24 zł
- NIEMCEWICZ L. **Podręczna encyklopedia radioamatora.** Wwa: WKiŁ 1975, 453 s. — 100 zł
- NIEMCEWICZ L. **Radiotechnika.** Wzory, definicje, obliczenia. Wwa: WKiŁ 1973, 243 s. — 20 zł
- NOVÁK F. **Wielki atlas roślin.** Wwa: PWRiL 1972, 588 s. — 210 zł
- NOWAKOWA A. **O książce dla wszystkich. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1972, 79 s.
- NOWAKOWA A. **Włodzimierz Lenin 1870—1924. Poradnik bibliograficzny dla młodzieży od 11 lat.** Wwa: BN 1970, 19 s.
- Nowoczesna uprawa roślin.** Wwa: PWRiL 1976, 308 s. — 65 zł
- Nowoczesny chów zwierząt.** Wwa: PWRiL 1975, 316 s. — 50 zł
- O dalszy rozwój rolnictwa. Wybór materiałów i dokumentów 1971—1976.** Wwa: KiW 1976, 199 s. — 20 zł
- O literaturze polskiej. Materiały. Cz. 2. Polska literatura współczesna.** Wwa: WSiP 1976, 216 s. — 19 zł
- Od Maneta do Pollocka. Słownik malarstwa nowoczesnego.** Wwa: Arkady 1973, 434 s. — 250 zł
- Od Mojżesza do Mahometa.** Wwa: Iskry 1975, 292 s. — 15 zł
- OKOŃ W. **Słownik pedagogiczny.** Wwa: PWN 1975, 356 s. — 89 zł
- OPLAWSKA L., WIĄCEK H. **Księgozbiór podręczny gromadzkiej biblioteki publicznej.** Wwa: SBP 1970, 93 s. — 18 zł
- Organizacja polityczna społeczeństwa socjalistycznego w Polsce.** Wwa: KiW 1977, 663 s. — 60 zł
- ORŁOWSKI B. **Poczet polskich pionierów techniki.** Wwa: NK 1974, 160 s. — 22 zł
- OSMAŃCZYK E.J. **Encyklopedia spraw międzynarodowych i ONZ.** Wwa: PWN 1974, 1104 s. — 300 zł
- OSTERLOFF W.K. **Historia sportu.** Wwa: NK 1976, 314 s. — 95 zł
- OSTROWSKI W. **Film amatorski.** Wwa: WaiF 1971, 270 s. — 40 zł
- PARUCH J. **Słownik skrótów.** Wwa: WP 1970, 389 s. — 30 zł
- PAWŁOWICZ J., GOŁĘBIEWSKI J., KURZ A. **Podstawy ideologii i polityki PZPR.** Wwa: KiW 1976, 351 s. — 35 zł
- PEVSNER N. **Historia architektury europejskiej.** Wwa: WaiF 1976, 487 s. — 100 zł
- PĘSZKO T., PRZYBYSZEWSKI Cz. **Jak jeździć samochodem.** Wwa: MON 1977, 218 s. — 30 zł
- PIETKIEWICZ S., ŻMUDA S. **Słownik pojęć geograficznych.** Wwa: WP 1973, 610 s. — 80 zł
- PIETRZYK J. **Majsterkowanie dla wszystkich.** Wwa: „Watra” 1977, 186 s. — 51 zł
- PIJANOWSKI I. **Przewodnik gier.** Wwa: Iskry 1973, 588 s. — 40 zł
- PILÁT A. **Mały atlas grzybów.** Wwa: PWRiL 1977, 126 s. — 100 zł
- PISKADŁO A. **500 zagadek z epoki renesansu.** Wwa: WP 1975, 309 s. — 25 zł
- Plenum KC PZPR. VIII. 7—8 czerwca 1977 r. Podstawowe dokumenty i materiały.** Wwa: KiW 1977, 112 s. — 7 zł
- PŁAWILSZCZIKOW M. **Klucz do oznaczania owadów.** Wwa: PWRiL 1972, 756 s. — 100 zł
- PŁAŻEWSKI J. **200 filmów tworzy historię najnowszej kina.** Wwa: WaiF 1973, 243 s. — 55 zł
- PODKOWIAK A. **Kobiety wczoraj i dziś. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1975, 16 s.
- Podręczny słownik polsko-rosyjski. Podręczny słownik rosyjsko-polski.** Wwa: WP 1974—1975, 2 cz.: 856 + 903 s. — 110 zł
- Podstawowe problemy moralności socjalistycznej.** Wwa: KiW 1975, 355 s. — 20 zł

- Podstawy agrotechniki.** Wwa: PWRiL 1975, 717 s. — 140 zł
- Podstawy marksistowskiego zarządzania i kierowania.** Wwa: KiW 1977, 248 s. — 25 zł
- Podstawy nauki marksizmu-leninizmu.** Wwa: KiW 1976, 431 s. — 25 zł
- Polacy w ruchu oporu narodów Europy 1939—1945.** Wwa: PWN 1977, 661 s. — 140 zł
- POLAKOWSKA M. Leśne rośliny zielarskie.** Wwa: PWRiL 1977, 266 s. — 40 zł
- Polityka gospodarcza PRL. Wybrane problemy.** Wwa: KiW 1975, 408 s. — 20 zł
- Polityka rolna PRL. Wybrane problemy.** Wwa: KiW 1976, 247 s. — 25 zł
- Polska. Kraj i ludzie.** Wwa: Interpress 1976, 211 s. — 50 zł
- Polska. Przyroda, człowiek, gospodarka.** Wwa: PWN 1974, 240 s. — 100 zł
- Polska 75.** Wwa: PWN 1976, 766 s. — 90 zł
- Polska. Zarys encyklopedyczny.** Wwa: PWN 1974, 820 s. — 280 zł
- Polska moja ojczyzna. Encyklopedia dla dzieci.** Wwa: WP 1976, 510 s. — 220 zł
- Polski ruch robotniczy. Zarys historii.** Wwa: KiW 1974, 567 s. — 35 zł
- Popularny atlas świata.** Wwa: PPWK 1977, 410 s. — 140 zł
- Poradnik fizyko-chemiczny.** Wwa: WNT 1974, 1985 s. — 490 zł
- Poradnik gospodyni.** Wwa: PWRiL 1970, 505 s. — 100 zł
- Poradnik młodych rolników.** Wwa: PWRiL 1973, 520 s. — 45 zł
- Poradnik nawozowy.** Wwa: PWRiL 1970, 339 s.
- Poradnik plantatora ziół.** Wwa: PWRiL 1976, 242 s. — 43 zł
- Poradnik terapeutyczny.** Wwa: PZWL 1975, 1198 s. — 200 zł
- Powszechny atlas świata.** Wwa: PPWK 1974, 192, 47 s. — 200 zł
- Prawo na co dzień. Encyklopedia podręczna.** Wwa: WP 1974, 964 s. — 210 zł
- Prozaicy dwudziestolecia międzywojennego. Sylwetki.** Wwa: WP 1972, 770 s. — 60 zł
- Przewodnik maturzysty.** Wwa: KiW 1977, 512 s. — 80 zł
- RADZIŃSKI T. Uprawnienia pracującej matki.** Wwa: IW CRZZ 1976, 104 s. — 15 zł
- RADZIŃSKI T. Urlopy wypoczynkowe.** Wwa: IW CRZZ 1977, 115 s. — 18 zł
- REJMAN A. Atlas gruszek.** Wwa: PWRiL 1974, 68 s. — 20 zł
- Revolucja Październikowa w sześćdziesiątą rocznicę 1917—1977. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1977, 65 s.
- RICHTER K. Praktyczne żywienie zwierząt.** Wwa: PWRiL 1975, 136 s. — 20 zł
- RÖSSING R. Fotografia barwna.** Wwa: WNT 1976, 84 s. tabl. — 35 zł
- ROSTKOWSKI J. Gospodarstwo rolne w świetle prawa.** Wwa: KiW 1975, 123 s. — 12 zł
- ROSTWOROWSKI E. Historia powszechna wiek XVIII.** Wwa: PWN 1977, 1102 s. — 160 zł
- Ruch robotniczy w Polsce Ludowej.** Wwa: WP 1975, 448 s. — 60 zł
- RUDOLPH J. Chemia popularna.** Wwa: WP 1977, 360 s. — 90 zł
- RUDOWSKA I. Higiena i kosmetyka dziecka.** Wwa: „Watra” 1977, 96 s. — 21 zł
- RUDOWSKA I. Kosmetyka na co dzień.** Wwa: Warta 1976, 223 s. — 35 zł
- RUSIŃSKI W. Zarys historii gospodarczej powszechnej. Czasy nowożytne i najnowsze (1500—1949).** Wwa: KiW 1973, 729 s. — 100 zł
- RUTKOWSKA B. Atlas roślin łąkowych i pastwiskowych (150 gatunków).** Wwa: PWRiL 1971, 336 s. — 80 zł
- RUTKOWSKA J. Mały przewodnik po Polsce.** Wwa: SiT 1975, 395 s. — 80 zł
- SADKOWSKI W. Wśród ksiązek z literatury angielskiej i amerykańskiej. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1971, 153 s. — 25 zł
- SADOWSKI M. Systemy partyjne — system partyjny PRL.** Wwa: KiW 1974, 283 s. — 25 zł
- SADZIKOWSKI W. Ekonomiczne zagadnienia współczesnego kapitalizmu.** Wwa: KiW 1977, 265 s. — 20 zł
- SAJKOWSKI A. Barok.** Wwa: PZWS 1972, 414 s. — 47 zł

- SALONI Z. Jak pisać wypracowania. Poradnik dla uczniów.** Wwa: WSiP 1974, 166 s. — 12 zł
- Samochody.** [Encyklopedia]. Wwa: PWN 1977, 279 s. — 150 zł
- SANDNER H. Owady.** Wwa: PWN 1976, 450 s. — 130 zł
- SCHÄFFER B. Mały informator muzyki XX wieku.** Kraków: PWM 1975, 388 s. — 70 zł
- SCHIMITZEK S., SYPNIEWSKA B., ŻURAKOWSKA M. Mały słownik niemiecko-polski. CZOCHRAŁSKI J. Mały słownik polsko-niemiecki.** Wwa: WP 1977, 316 + 336 s. — 100 zł
- SERAFIŃSKI W. Ssaki Polski.** Wwa: WSiP 1977, 103 s. — 35 zł
- SERAFIŃSKI W., WIELGUS-SERAFIŃSKA E. Ssaki.** Wwa: PWN 1976, 435 s. — 130 zł
- SIEMIARSKI J. Sport w Polsce.** Wwa: Interpress 1976, 202 s. — 36 zł
- SIGMUND M. Ilustrowane przepisy ruchu.** Wwa: WKiŁ 1975, 96 s. — 15 zł
- SKROBISZEWSKA H. Uśmiech, przygoda, fantazja. Poradnik bibliograficzny...** Wwa: BN 1973, 127 s. — 12 zł
- SKRZYDŁO W. O partii i systemach partyjnych.** Wwa: KiW 1976, 280 s. — 25 zł
- ŚLABCZYŃSKI W. Polscy podróżnicy i odkrywcy.** Wwa: PWN 1973, 464 s. — 60 zł
- ŚLADOWY A. Lubię majsterkować.** Wwa: WNT 1976, 432 s. — 58 zł
- ŚLADOWY A. Majsterkowanie dla każdego.** Wwa: WNT 1976, 312 s. — 42 zł
- Słownik geografii Europy.** Wwa: WP 1976, 616 s. — 125 zł
- Słownik geografii świata.** Wwa: WP 963 s. — 90 zł
- Słownik organizacji młodzieżowych w Polsce 1918—1970.** Wwa: Iskry 1971, 189 s. — 20 zł
- Słownik ortograficzny języka polskiego wraz z zasadami pisowni i interpunkcji.** Wwa: PWN 1976, 892 s. — 150 zł
- Słownik poprawnej polszczyzny PWN.** Wwa: PWN 1976, 1054 s. — 180 zł
- Słownik terminologiczny sztuk pięknych.** Wwa: PWN 1976, 395 s. — 120 zł
- Słownik terminów literackich.** Wrocław: Ossolineum 1976, 579 s. — 190 zł
- Słownik wiedzy obywatelskiej.** Wwa: PWN 1971, 542 s. — 100 zł
- Słownik wymowy niemieckiej.** Wwa: WP 1974, 511 s. — 80 zł
- Słownik wyrazów obcych PWN.** Wwa: PWN 1977, 831 s. — 180 zł
- SMOLARZ K. Atlas agrestu.** Wwa: PWRiL 1974, 64 s. — 20 zł
- SMOLARZ K. Atlas malin.** Wwa: PWRiL 1973, 44 s. — 15 zł
- SMOLARZ K. Atlas porzeczek.** Wwa: PWRiL 1973, 85 s. — 15 zł
- SMOLARZ K. Atlas truskawek.** Wwa: PWRiL 1974, 78 s. — 15 zł
- SOSIŃSKI, R. Poczet wielkich techników wynalazców.** Wwa: NK 1970, 206 s. — 22 zł
- SOSNOWSKI S. Vademecum młodego turysty.** Wwa: SiT 1975, 208 s. — 21 zł
- SPIERALSKI Z. 500 zagadek o dawnym wojsku polskim.** Wwa: WP 1972, 242 s. — 15 zł
- SPIRHZANZL-DURIŚ J. Mały atlas ptaków.** Wwa: PWRiL 1971, 255 s. — 80 zł
- SPIRYDOWICZ E. Świadczenia socjalne dla rolników.** Wwa: KiW 1976, 87 s. — 10 zł
- SPIRYDOWICZ E., RUTKOWSKI M., KOSTKIEWICZ W. Nowe ustawy rolne.** Wwa: LSW 1975, 467 s. — 40 zł
- Sportowcy krajów socjalistycznych.** Wwa: SiT 1976, 272 s. — 40 zł
- STANEK V.J. Wielki atlas owadów.** Wwa: PWRiL 1972, 547 s. — 210 zł
- STANEK V.J. Wielki atlas zwierząt.** Wwa: PWRiL 1976, 612 s. — 210 zł
- STANISŁAWSKI J., BILIP K., CHOĆIŁOWSKA Z. Podręczny słownik angielsko-polski; STANISŁAWSKI J., SZERCHA M. Podręczny słownik polsko-angielski.** Wwa: WP — Cz. 1. 1976, 913 s.; Cz. 2. 1973, 1030 s. — 180 + 150 zł
- STARÝ F., JIRÁSEK V. Rośliny lecznicze.** Wwa: PWRiL 1976, 248 s. — 100 zł
- Statut PZPR: ze zmianami i uzupełnieniami uchwalonymi przez VII Zjazd PZPR w grudniu 1975 r.** Wwa: KiW 1976, 121 s. — 6 zł
- STERNADEL Z. ABC życia małżeńskiego.** Wwa: PZWL 1972, 175 s. — 10 zł

- STRADECKI J. **Konstanty Ildefons Gałczyński. 1905—1953. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1970, 45 s. — 10 zł
- STRASZEWICZ L. **Geografia ekonomiczna europejskich krajów socjalistycznych.** Wwa: PWE 1974, 784 s. — 120 zł
- STRASZEWICZ L. **Wielkie stolice Europy. Londyn, Moskwa, Paryż, Rzym.** Wwa: PWN 1974, 251 s. — 38 zł
- STROJNY W. **Rośliny chronione w Polsce.** Wwa: PWRiL 1972, 166 s. — 55 zł
- STROMENGER K. **Iskier przewodnik operowy.** Wwa: „Iskry” 1976, 564 s. — 120 zł
- SUROWIAK W., DOBRZAŃSKI T. **Maszyny [Encyklopedia].** Wwa: WNT 1973, 519 s. — 95 zł
- SZADKOWSKI M. **Uprawnienia obywateli w związku z odbywaniem niezawodowej służby wojskowej.** Wwa: KiW 1975, 117 s. — 10 zł
- SZCZEPAŃSKA-GOŁĄBEK I. **Dzieci polskie w drugiej wojnie światowej. Poradnik bibliograficzny dla młodzieży od 11 do 15 lat.** Wwa: BN 1972, 77 s. — 12 zł
- SZEPKE R. **1000 słów o atomia i technice jądrowej.** Wwa: MON 1972, 276 s. — 33 zł
- SZEWCZUK W. **Atlas psychologiczny.** Wwa: PWN 1976, 368 s. — 150 zł
- SZOLGINIA W. **Architektura i budownictwo.** Wwa: WNT 1975, 459 s. — 160 zł
- SZOLGINIA W. **Poczet wielkich architektów.** Wwa: NK 1976, 267 s. — 34 zł
- SZYDŁOWSKI E. **Teatr w Polsce.** Wwa: Interpress 1972, 166 s. — 25 zł
- SZYMAŃSKI J. **Książka o mieszkaniu.** Wwa: IW CRZZ 1972, 290 s. — 100 zł
- SZYPOWSKA M., SZYPOWSKI A. **Zamek Królewski w Warszawie.** Wwa: SiT 1971, 31 s. tab. — 40 zł
- Świat arabski.** Wwa: KAW 1977, 325 s. — 300 zł
- Świat 1976.** Wwa: KAW 1977, 272 + 436 s. — 140 zł
- ŚWIECKI A. **Oświata i szkolnictwo w XXX-leciu PRL.** Wwa: KiW 1975, 497 s. — 45 zł
- Tablice matematyczne, fizyczne, chemiczne i astronomiczne.** Wwa: WSiP 1977, 191 s. — 42 zł
- TERTEL R.K. **Język niemiecki dla zaawansowanych.** Wwa: WP 1975, 445 s. — 60 zł
- TORAŃSKA T., GÓRKOT A. **Europa za 100 dolarów.** Wwa: SiT 1977, 298 s. — 53 zł
- TORECKI S. **1000 słów o broni i balistyce.** Wwa: MON 1973, 253 s. — 40 zł
- TRUKSA N.M. **Pomoc społeczna w świetle obowiązujących przepisów.** Wwa: KiW 1977, 88 s. — 10 zł
- TRZECIAK P. **Przygody architektury XX wieku.** Wwa: NK 1974, 446 s. — 105 zł
- Trzydziestolecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1974, 106 s.
- Trzydzieści lat gospodarki Polski Ludowej.** Wwa: PWE 1974, 384 s. — 60 zł
- TURNAU L. **Poradnik gospodarski.** Wwa: PWRiL 1972, 468 s. — 70 zł
- TURSKA I. **Przewodnik baletowy.** Kraków: PWM 1973, 410 s. — 50 zł
- TURSKA J., WOŁOSZYŃSKA K. **ABC dziewiarstwa ręcznego.** Wwa: Watra 1976, 136 s. — 45 zł
- TWAROGOWSKI J. **Poczet wielkich geologów.** Wwa: NK 1974, 264 s. — 30 zł
- VELDE T.H. VAN DE. **Małżeństwo doskonale. Studium fizjologii i techniki.** Wwa: PZWL 1973, 323 s. — 50 zł
- VOSTRADOVSKÝ J., MALÝ J. **Ryby i przynęty.** Wwa: PWRiL 1976, 255 s. — 100 zł
- WACŁAWEK J. **Podstawowa organizacja PZPR.** Wwa: KiW 1976, 223 s. — 15 zł
- WALAS J. **Atlas roślin chronionych.** Wwa: LOP 1973, 196 s. — 40 zł
- WALICKI J. **Wyznania w Polsce.** Wwa: Interpress 1970, 81 s. — 10 zł
- WARNEŃSKA M. **Indochiny, Wietnam, Laos, Kambodża. Poradnik bibliograficzny.** Wwa: BN 1973, 50 s. — 10 zł
- WASCHKO R. **Przewodnik Iskier: muzyka jazzowa i rozrywkowa.** Wwa: Iskry 1970, 369 s. — 60 zł

- WEBER G.B. Nowoczesne meble. Wwa: WNT 1976, 92 s. tabl. — 35 zł
- WĘGOREK W., STUDZIŃSKI A. Terminarz ochrony roślin rolniczych. Wwa: PWRiL 1977, 261 s. — 150 zł
- WIECZORKIEWICZ W. Remontuję, naprawiam i przebudowuję własne mieszkanie. Wwa: Arkady 1976, 128 s. — 35 zł
- Wiedza o partii. Wybrane problemy. Wwa: KiW 1975, 369 s. — 20 zł
- WIERZBICKA A., WIERZBICKI P. Praktyczna stylistyka. Wwa: WP 1970, 243 s. — 20 zł
- WIERZCHOWSKA B. Wymowa polska. Wwa: PZWS 1971, 247 s. — 41 zł
- WIĘCKOWSKI Z., ZASEL J. Kierowca amator. Ilustrowany podręcznik. Wwa: WKiŁ 1977, 211 s. — 30 zł
- WITZ I. Polscy malarze polskie obrazy. Wwa: NK 1974, 532 s. — 120 zł
- WOJCIECHOWSKI J. Elektronika dla wszystkich. Wwa: WKiŁ 1975, 323 s. 30 zł
- WOJCIECHOWSKI L. Budynki inwentarskie w nowoczesnej zagrodzie. Wwa: PWRiL 1976, 100 s. — 26 zł
- WOJCIECHOWSKI L. Chcę budować. Informator dla budujących indywidualne. Wwa: Arkady 1977, 211 s. — 30 zł
- WOJEŃSKI J., WOJEŃSKA W. Odnowienie mieszkań i mebli. Wwa: Watra 1977, 152 s. — 30 zł
- WOLSKA K., SPIRYDOWICZ E. Listy, podania, pisma urzędowe. Wwa: LSW 1974, 384 s. — 30 zł
- WOŁCZEK O. Wśród planet i gwiazd. Poradnik bibliograficzny dla młodzieży od 12 lat. Wwa: BN 1973, 56 s.
- Współczesna rodzina. Informator. Wwa: KiW 1977, 311 s. — 60 zł
- Wybrane problemy filozofii marksistowskiej. Wwa: KiW 1976, 276 s. — 25 zł
- Wybrane problemy marksistowskiego religioznawstwa. Wwa: KiW 1973, 352 s. — 20 zł
- Wybrane problemy międzynarodowe. Wwa: KiW 1976, 647 s. — 30 zł
- Wybrane problemy socjologii marksistowskiej. Wwa: KiW 1974, 396 s. — 20 zł
- Wybrane zagadnienia ideologii i polityki PZPR. Wwa: KiW 1973—1974, 2. t.; 403 + 451 s. — 15 + 17 zł
- WYSOCKA T. Dzieje baletu. Wwa: PIW 1970, 602 s. — 150 zł
- ZAJFEN M. Kosmetyka pana. Wwa: Watra 1971, 147 s. — 18 zł
- ZAJFEN M. Poradnik kosmetyczny dla młodzieży. Wwa: Watra 1975, 158 s. — 30 zł
- ZAMENCKA D. Komisja Edukacji Narodowej. Poradnik bibliograficzny. Wwa: BN 1973, 82 s.
- ZAMENCKA D. W stulecie Komuny Paryskiej. Poradnik bibliograficzny. Wwa: BN 1971, 41 s.
- Zarys dziejów religii. Wwa: Iskry 1976, 998 s. — 200 zł
- Zarys historii Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego. Wwa: KiW 1975, 410 s. — 50 zł
- Zawody i specjalności szkolnictwa zawodowego. Przewodnik encyklopedyczny. Wwa: PWN 1973, 685 s. — 120 zł
- ZDANOWICZ J. Jak dbać o urodę. Wwa: CRS 1976, 139 s. — 20 zł
- Ziemia. Wwa: WP 1977, 776 s. — 180 zł
- Zjazd Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego. XXV. 24 lutego — 5 marca 1976. Podstawowe dokumenty. Wwa: KiW 1976, 351 s. — 25 zł
- Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. VII. 8—12 grudnia 1975. Podstawowe materiały i dokumenty. Wwa: KiW 1975, 318 s. — 25 zł
- Związek Radziecki. Przyroda, człowiek, gospodarka. Informator encyklopedyczny. Wwa: PWN 1975, 337 s. — 100 zł
- ZWOLIŃSKA K., MALICKI Z., Mały słownik terminów plastycznych. Wwa: WP 1974, 438 s. — 75 zł
- ZÓLTOWSKI E. Kto, kiedy, dlaczego O wojsku i obronności kraju. Wwa: Iskry 1973, 463 s. — 20 zł

REDAGUJA
A.P. J.W.

OSTATNIA STRONA

NIE STOWARZYSZONA

Koniec roku to okazja lub — jak kto woli — pretekst do podsumowania tzw. dokonania, czyli moment, w którym należałoby oficjalnie zamknąć kończący się rok, akcentując jego przełomowość i doniosłość. Krótki żywot „Ostatniej Strony” odbiera nam jednak możliwość, a zatem i odwagę uczciwego podsumowania, jakże w sumie skromnego, dorobku. Zamykamy więc 1977 rok skrótem najsłabszych wydarzeń, które w tymże roku miały miejsce.

Na VII zjeździe Międzynarodowego Związku Alfabetów uchwalono strategię walki z rozprzestrzenianym się słowem pisanim. Rzecznik prasowy Związku w czasie wywiadu dla TV oświadczył, że chociaż nie zdołał zapamiętać wszystkich przedyskutowanych postulatów, czuje się w obowiązku ostrzec bibliotekarzy, iż jego organizacja będzie zmuszona posłużyć się w swej walce aktami terroru. Dla nadania wagi tym słowom rzecznik publicznie zjadł dwie książki telefoniczne i książeczkę czekową prezesa Związku. Prasa miała wiele kłopotów z jednoznacznym skomentowaniem tego czynu, zaś prezes natychmiast się zrewanżował.

Kasato Kipo — japoński fenomen telepatii doprowadził swój talent do wyżyn doskonałości występując z pokazami czytania książek na odległość. „Książka to medium doskonałe, bo potrafi skupić się tylko i wyłącznie na sobie” — mawia zawsze skromny mistrz Kipo podczas misterii telepatycznego czytania. Błyskotliwą karierę niezwykłego Japończyka przerwała policja niespodziewanym aresztowaniem mistrza w czasie, gdy czytał utwory paru przedstawicieli współczesnej literatury dla dzieci. Oskarżony o obrazę moralności, stręczycielstwo i szarlatanerie Kasato Kipo został skazany na dożywotnie odczytywanie przepisów porządkowych szaletu miejskiego. Łagodny wymiar kary sąd umotywował koniecznością rozszerzania działalności profilaktycznej.

KASATO SUPER
KIPO TELEPATHY

W sierpniu odbył się XX Ogólnopolski Festiwal Piosenki Książkowej. Pierwsze miejsce i Złotą Złódkę zdobył mało znany piosenkarz Józef Gładko za wyśpiewanie bez zająknięcia obszernych fragmentów suplementu Wielkiej Encyklopedii PWN. Zapytany, dlaczego wybrał akurat tę część trzynastotomowego dzieła, artysta odpowiedział: „Nie lubię w swej sztuce krępować się więzami formalnymi”. Nagrodę publiczności zdobyła piosenka „Ja czytam książkę, jak mam gorączkę”, a nagrodę dziennikarzy — chór żeński z Zasadniczej Szkoły Fryzjerskiej za całokształt.